ORTAOKUL VE

İMAM HATİP ORTAOKULU

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

6

DERS KİTABI

DÖRTEL

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 6

DERS KİTABI

Safiye ÖZDEMİR

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 18.04.2019 tarihli ve 8 sayılı (ekli listenin 66'ıncı sırasında) kurul kararı ile 2019 - 2020 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süre ile ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

DÖRTEL YAYINCILIK EĞİTİM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mah. 1577. Cad. No.: 22 Yenimahalle/ANKARA
tel.: (0 312) 385 54 10 Fax: (0 312) 385 54 19

Dil Uzmanı

Nihat ERDAL

Görsel Tasarımcı

Soner GİRGİN

ISBN

978 - 605 - 9602 - 10 - 5

Baskı

ADA Matbaacılık, Ankara - 2019

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

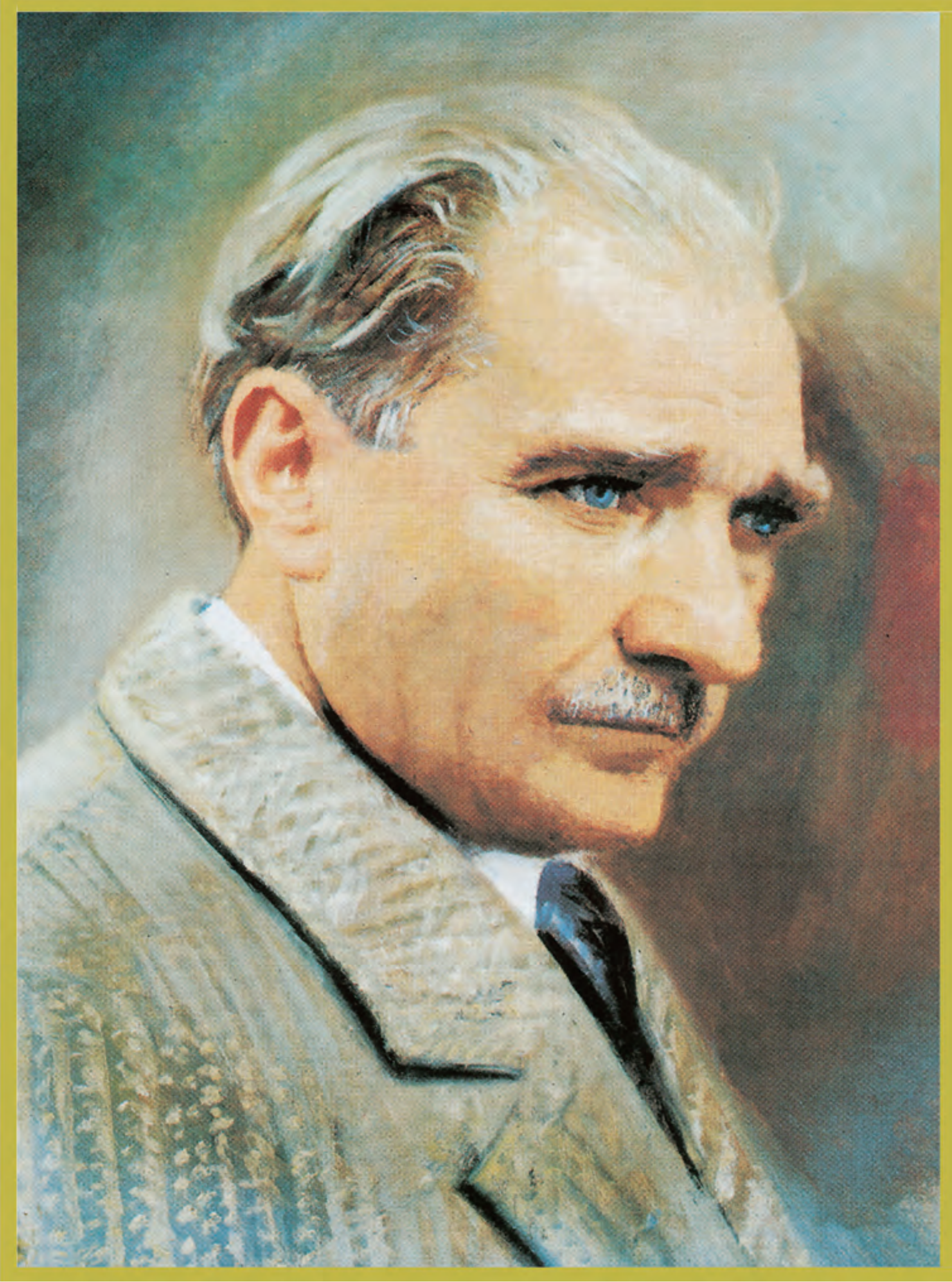
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

3. ÜNİTE: ZARARLI ALIŞKANLIKLAR

4. ÜNİTE: HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) HAYATI

5. ÜNİTE: TEMEL DEĞERLERİMİZ

ORGANİZASYON ŞEMASI

Düşünmeye ve öğrencilerin dikkatlerini konuya çekmeye yönelik motivasyon sorularının yer aldığı bölümdür.

Konuyla ilgili öğrenciler tarafından yorumlanması istenen ayet ve hadislerin yer aldığı bölümdür.

1. Namaz İbadeti ve Önemi

DÜŞÜNELİM

Namazı neden kılmamız gerekir?

Kâinatı, canlı ve cansız tüm varlıkları yaratan Yüce Allah (c.c.), biz kullarına bazı ibadetleri emretmiştir. Bunların en önemlisi namazdır. Namaz, Allah'a (c.c.) imandan sonra yerine getirilmesi gereken ve İslam'ın şartlarından olan bir ibadettir. **Namaz**; tekbir ile başlayan, selam ile son bulan, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yapıp öğrettiği belirli fiil, söz ve dualarla yerine getirilen ibadetin adıdır.(1) Kur'an-ı Kerim'de, namaz ibadeti, salat kelimesiyle ifade edilir.

Yüce dinimiz akıllı, ergenlik çağına ulaşmış kadın ve erkek her Müslüman'a namazı farz kılmıştır. Kur'an-ı Kerim'de namazın kılınması gerektiğini ifade eden birçok ayet bulunmaktadır. Örneğin bir ayette, **"…Namazı kılın; zekâtı verin ve Allah'a sımsıkı sarılın. O, sizin mevlanızdır. Ne güzel mevladır, ne güzel yardımcıdır!.."**(2) buyrulmaktadır. Başka bir ayette de **"Namazı kılın; zekâtı verin; Peygamber'e itaat edin ki merhamet göresiniz."**(3) buyrularak namazın kılınması gerektiği belirtilmektedir.

Namaz, akıllı ve ergenlik çağına gelmiş Müslümanlara farz kılınan bir ibadettir.

YORUMLAYALIM

"Namazlara ve orta namaza (ikindi namazına) devam edin. Allah'a saygı ve bağlılık içinde namaz kılın."

(Bakara suresi, 238. ayet.)

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) hadislerinde namazın önemini sık sık ifade etmiştir. Örneğin bir hadisinde, **"Kıyamet gününde kulun hesaba çekileceği ilk ameli onun namazıdır. Eğer namazı düzgün olursa diğer hesapları iyi gider ve kazançlı çıkar. Namazı düzgün olmazsa kaybeder ve zararlı çıkar…"**(4) buyurmuştur. Başka bir hadisinde de **"…Namaz dinin direğidir…"**(5) buyurarak namazın önemini belirtmiştir. Bir gün bir sahabi Allah Resulü'ne (s.a.v.) gelip, "Amellerin en üstünü hangisidir?" diye sormuş, Resulullah (s.a.v.) da **"Vaktinde kılınan namazdır…"**(6) buyurmuştur.

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 273.
2. Hac suresi, 78. ayet.
3. Nûr suresi, 56. ayet.
4. Tirmizî Mevâkıt, 188; Nesâi, Salât, 9.
5. Tirmizî, İman, 8.
6. Buhârî, Mevâkıtu's-Salât, 5, Cihad, 1.

33

Konuyla ilgili kısa ve özlü bilgilerin yer aldığı bölümdür.

Konuyla ilgili farklı nitelikte düzenlenmiş etkinliklerin yer aldığı bölümdür.

Ayet, hadis vb. alıntıların kaynağını gösteren dipnot bilgilerinin yer aldığı bölümdür.

BİLGİ NOTU

Abdestin dört farzı vardır:

- Elleri dirseklerle beraber yıkamak
- Yüzü yıkamak
- Başı mesh etmek
- Ayakları topuklarla beraber yıkamak

ETKİNLİK

"Müslüman -veya mümin- bir kul abdest alır ve yüzünü yıkarsa gözleri ile işlediği her günah, abdest suyu -veya suyun son damlası- ile yüzünden çıkar. İki elini yıkadığında, elleriyle işlediği her günah, abdest suyu -veya suyun son damlası- ile ellerinden çıkar. Ayaklarını yıkadığında zaman ayaklarıyla işlediği her günah, abdest suyu -veya suyun son damlası- ile ayaklarından çıkar. Sonunda o mümin kul, günahlarından temizlenmiş olur."

(Müslim, Tahâret, 32; Tirmizî, Tahâret, 2.)

Yukarıdaki hadis bize ne anlatmak istiyor? Düşüncelerinizi sınıfta açıklayınız.

Bazı durumlar, abdestin bozulmasına sebep olur. Bunların başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz:

- Küçük veya büyük tuvalet ihtiyacını gidermek
- Yellenmek
- Vücuttan kan veya irin çıkması
- Uyumak
- Bayılmak
- Namazda iken başkalarının işiteceği kadar gülmek
- Ağız dolusu kusmak(1)

İslamiyette emredilen bir diğer temizlik çeşidi boy abdestidir. **Boy abdesti;** niyet ederek, ağız ve burun da dâhil olmak üzere hiç kuru yer kalmadan bütün vücudu yıkamak suretiyle yapılan temizliktir.(2) Boy abdestine gusül de denilmektedir. Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, gerekli durumlarda boy abdesti alınmasının gerekliliğine dikkat çekilmektedir. Bu konuyla ilgili bir ayette Rabb'imiz (c.c.) şöyle buyurmaktadır: **"…Eğer cünüp oldunuz ise boy abdesti alın…"**(3)

BİLGİ NOTU

Boy abdestinin üç farzı vardır:

- Ağzı suyla iyice çalkalayıp temizlemek
- Burnu suyla güzelce temizlemek
- Bütün vücudu yıkamak

1. Lütfi Şentürk, Seyfettin Yazıcı, İslam İlmihâli s. 94.
2. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 107.
3. Mâide suresi, 6. ayet.

42

1. ÜNİTE
PEYGAMBER VE İLAHİ KİTAP İNANCI

ÜNİTEYE HAZIRLIK

1. Elçi, nebi, resul ve peygamber kavramlarının anlamlarını araştırıp öğreniniz.
2. Kur'an mealinden, peygamberlere inanmanın gerekliliğini ifade eden bir ayet bulup defterinize yazınız.
3. İlahi kitap, suhuf ve mucize kavramlarının anlamlarını araştırıp öğreniniz.
4. Vahiy nedir? Allah (c.c.) niçin vahiy göndermiştir? Araştırınız.
5. Kur'an'da adı geçen peygamberlerden birini seçiniz. Seçtiğiniz peygamberlerin hayatıyla ilgili Genel Ağ'dan ya da İslam Ansiklopedisi, Peygamberler Tarihi gibi kaynaklardan araştırma yapıp sunu hazırlayınız. Sununuzu sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.
6. Kunut dualarının okunuşunu ve anlamını defterinize yazınız.

1. Allah'ın (c.c.) Elçileri: Peygamberler

DÜŞÜNELİM

Allah (c.c.)* tarafından gönderilen peygamberlerden hangilerinin adını biliyorsunuz?

Peygamber Farsça bir kavramdır. Bu kavram kelime olarak haber getiren, haberci, elçi anlamlarına gelmektedir. Dinî bir kavram olarak ise Allah (c.c.) tarafından inanç esaslarını, ibadet biçimlerini, ahlak kurallarını, Rabb'imizin (c.c.) emir ve yasaklarını insanlara bildirmek, onlara iyiyi ve güzeli, doğruyu ve yanlışı açıklamakla görevlendirilmiş ve vahiyle desteklenmiş kişilere **peygamber** denir.[1]

Peygamberlere inanmak, Allah (c.c.) tarafından çeşitli zamanlarda peygamberler gönderildiğine, gönderilen peygamberlerin haber verdiği her şeyin doğru olduğuna şüphe etmeksizin iman etmek demektir. Her Müslüman, aralarında ayrım yapmaksızın Allah (c.c.) tarafından gönderilen bütün peygamberlere iman eder. Çünkü peygamberlerden birini inkâr etmek, hepsini inkâr etmek anlamına gelir. Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette bu hususla ilgili şöyle buyrulur: **"Peygamber, Rabb'i tarafından kendisine indirilene iman etti, müminler de** (iman ettiler)**. Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine iman ettiler. 'Allah'ın peygamberlerinden hiçbiri arasında ayrım yapmayız. İşittik, itaat ettik. Ey Rabb'imiz, affına sığındık! Dönüş sanadır.' dediler."**[2]

Allah (c.c.), insanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar olan zaman diliminde pek çok peygamber göndermiştir. Bunların sayısı hakkında kesin bir bilgimiz bulunmamaktadır. Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette, **"Her ümmetin bir peygamberi vardır. Peygamberleri geldiği zaman aralarında adaletle hükmedilir ve onlara asla zulmedilmez."**[3] buyrulmaktadır. Başka bir ayette de **"…Her millet için mutlaka bir uyarıcı** (peygamber) **bulunmuştur."**[4] ifadesi yer almaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerden bazılarının adı belirtilmekte, bir kısım peygamberlerin ise hayat hikâyeleri ve tevhit mücadeleleri hakkında bilgiler verilmektedir. Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerin sayısı yirmi beştir. Bu konuyla ilgili olarak bir ayette, **"Andolsun, senden önce de peygamberler gönderdik. Onlardan sana kıssalarını anlattığımız kimseler de var, durumlarını sana bildirmediğimiz kimseler de var…"**[5] buyrulmaktadır.

ETKİNLİK

"(Yerine göre) **müjdeleyici ve sakındırıcı olarak peygamberler gönderdik ki insanların peygamberlerden sonra Allah'a karşı** (bizi imana çağıran kimse olmadı diye) **bir bahaneleri olmasın! Allah izzet ve hikmet sahibidir."**

(Nisâ suresi, 165. ayet.)

"…Biz, bir peygamber göndermedikçe (kimseye) **azap edecek değiliz."**

(İsrâ suresi, 15. ayet.)

Yüce Allah'ın (c.c.) insanlara peygamber göndermesinin sebepleri neler olabilir? Yukarıdaki ayetleri de dikkate alarak tartışınız.

---

* c.c.: "Celle celâlühû" ifadesinin kısaltmasıdır. Sadece Allah için kullanılan bu ifade "Şanı yüce" anlamına gelir.
1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 294.
2. Bakara suresi, 285. ayet.
3. Yunus suresi, 47. ayet.
4. Fâtır suresi, 24. ayet.
5. Mü'min suresi, 78. ayet.

BİLGİ NOTU

Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberler şunlardır:

Hz. Âdem (a.s.)*	Hz. İdris (a.s.)	Hz. Nuh (a.s.)	Hz. Hud (a.s.)	Hz. Salih (a.s.)
Hz. İbrahim (a.s.)	Hz. Lut (a.s.)	Hz. İsmail (a.s.)	Hz. İshak (a.s.)	Hz. Yakup (a.s.)
Hz. Yusuf (a.s.)	Hz. Eyüp (a.s.)	Hz. Şuayp (a.s.)	Hz. Musa (a.s.)	Hz. Harun (a.s.)
Hz. Davut (a.s.)	Hz. Süleyman (a.s.)	Hz. İlyas (a.s.)	Hz. Elyesa (a.s.)	Hz. Zülkifl (a.s.)
Hz. Yunus (a.s.)	Hz. Zekeriya (a.s.)	Hz. Yahya (a.s.)	Hz. İsa (a.s.)	Hz. Muhammed (s.a.v.)**

Kur'an'da ismi geçen ancak peygamber olup olmadığı konusunda farklı görüşler ileri sürülen üç isim daha vardır. Bunlar Üzeyr (a.s.), Lokman (a.s.) ve Zülkarneyn'dir (a.s.). Ayrıca Şit (a.s.) gibi hadislerle bildirilen peygamberler de vardır.

YORUMLAYALIM

"Şüphesiz benimle benden önceki peygamberlerin durumu şu temsile benzer: Bir adam bir ev yaptırmış, onu güzel bir şekilde tamamlamış, süslemiştir. Yalnız evin bir köşesinde bir kerpiçlik boş yer kalmıştır. Bu vaziyette insanlar binaya girip gezmeye başlarlar ve o eksik yeri görüp hayret ederek 'Aa, keşke şu tek kerpiç de yerine konsaydı!' derler. İşte ben, o boş bırakılan yeri dolduran kerpiç gibiyim; ben peygamberlerin sonuncusuyum."

(Müslim, Kitabu'l-Fedâil, 7; Ahmed bin Hanbel, Müsned, C 3, s. 361.)

Peygamberlik çalışıp çabalayarak, çok ibadet ederek elde edilmez. Rabb'imiz (c.c.), kulları arasından dilediğini peygamber olarak seçer ve görevlendirir. Bu durum bir ayette şöyle belirtilir: **"...Allah, elçilik görevini kime vereceğini daha iyi bilir..."**[1] Dolayısıyla peygamberlik, Cenab-ı Allah'ın (c.c.) bazı kullarına bir lütfu, ihsanı ve nimetidir.

Hz. Muhammed (s.a.v.), Allah (c. c.) tarafından gönderilen son peygamberdir.

* "Aleyhisselam." sözünün kısaltılmış şekli olan bu ifade, "Selam, esenlik, iyilik ona olsun." demektir.
** "Sallallâhü aleyhi ve sellem." sözünün kısaltılmış şeklidir ve "Allah ona (Hz. Muhammed'e) rahmet etsin, iyilik, esenlik ve hayır versin." demektir.
1. En'âm suresi, 124. ayet.

Resul ve nebi, peygamberlikle ilgili olarak bilinmesi gereken kavramlardandır. **Resul**, Allah (c.c.) tarafından kendisine yeni bir kitap verilen, insanları hak dine çağırmakla, dinî ve toplumsal hayatı Allah'ın (c.c.) emirlerine göre düzenlemekle görevli olan peygamberlere denir. **Nebi** ise Allah'ın (c.c.) kendisine vahyettiği şeyleri öğrenip olduğu gibi insanlara aktaran, onları vahye inanmaya ve itaat etmeye çağıran peygamberlere verilen addır.[1]

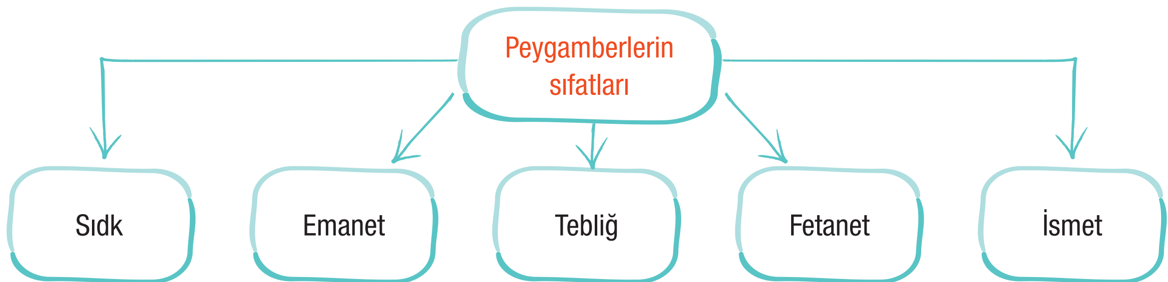
Peygamberlikle ilgili olarak bilinmesinde fayda olan temel kavramlardan biri nübüvvettir. **Nübüvvet** kavramı sözlükte; peygamberlik, nebilik, elçilik, risalet gibi anlamlara gelir. İslami bir kavram olarak ise nübüvvet, Yüce Allah'ın (c.c.) gönderdiği emir ve yasakları, vahiyleri, ilahi ilkeleri alıp insanlara dinî gerçekleri duyurma; söz, tutum ve davranışlarıyla açıklama makamı olan peygamberlik demektir. **Risalet** de nübüvvetle eş anlamı olan bir kavramdır.[2]

2. Peygamberlerin Özellikleri ve Görevleri

DÜŞÜNELİM

Size haber getiren kişilerde hangi özellikleri ararsınız? Niçin?

Din ve inanç, tarihin her döneminde insanlar için en önemli değer olmuştur. Buna bağlı olarak din ve inanç; toplumun giyim kuşamına, yeme içme alışkanlıklarına, kültürüne, ahlak anlayışına, örf ve âdetlerine, sanatına, edebiyatına, kısacası hayatın her alanına yön vermiştir. İnsanlar, kendileri için son derece önemli olan hayatın her alanını kuşatan dinlerine ve inançlarına her zaman çok önem vermişlerdir. Bu sebeple de kişileri yıllardır benimsedikleri inançlardan vazgeçirmek, onlara gittikleri yolun yanlış olduğunu söylemek ve bunu kabul ettirmek kolay bir iş değildir. İşte peygamberler, böylesine zor bir görevi başarmak için Allah (c.c.) tarafından seçilmiş elçilerdir. Bu kadar önemli ve zor bir görevi başarmak üzere yola çıkan peygamberlerin, görevlerinin gereği olarak bazı özelliklere sahip olması gerekir. İşte bu özelliklere **peygamberlerin sıfatları** denilmektedir.

Sıdk: Sıdk, doğru olmak demektir. Allah (c.c.) tarafından gönderilen bütün peygamberler doğru sözlü, dürüst kimselerdir. Onlar ister görevleriyle alakalı hususlarda isterse günlük hayatla ilgili konularda olsun

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 277 ve 304.
2. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 287 ve 308.

asla yalan söylememişlerdir. Zaten yalan söylemiş olsalardı insanların onlara inanması mümkün olmazdı. Kur'an'da, peygamberlerin sıdk sıfatına sahip olduğunu belirten ayetler yer almaktadır. Örneğin bir ayette Hz. İbrahim (a.s.) ile ilgili şöyle buyrulmaktadır: **"Kitapta İbrahim'i de an. Zira o, sıdkı bütün bir kimse, bir peygamberdi."**(1) Hz. Yusuf (a.s.) ile ilgili olarak da **"Ey Yusuf! Ey doğru sözlü kişi!.."**(2) ifadesi yer alır. Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) de diğer tüm peygamberler gibi her zaman doğru sözlü olmuştur. O, şaka amacıyla bile olsa asla yalan söylememiştir.

BİLGİ NOTU

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdu ki:
"Ben şaka da olsa sadece doğruyu, hak ve hakikati söylerim."

(Tirmizî, Birr, 57.)

Emanet: Güvenilir olmak demektir. Bütün peygamberler söz ve davranışlarıyla insanlara güven duygusu vermişler, her zaman güvenilir kişiler olmuşlardır. Bu özelliklerini de toplum karşısında dile getirmişlerdir. Örneğin Kur'an'da yer alan bir ayette, Hz. Nuh'un (a.s.) ve Hz. Hud'un (a.s.), kavimlerine, **"Bilin ki ben, size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim."**(3) dediği belirtilmiştir. Başka bir ayette de **"Hiçbir peygamberin, emanete ihanet etmesi düşünülemez…"**(4) buyrulmuştur.

BİLGİ NOTU

Resulullah'a (s.a.v.) daha peygamber olmadan önce Mekke halkı arasında doğru sözlülüğü, dürüstlüğü ve güvenilirliği sebebiyle Mekkeliler "el-Emin" yani güvenilir insan lakabını vermişlerdi.

Tebliğ: Tebliğ sıfatı, ilahi mesajları insanlara olduğu gibi açıklamak anlamına gelmektedir. Peygamberler, Allah (c.c.) tarafından kendilerine verilen görevin gereğini en güzel şekilde yapmışlardır. Peygamberler, tebliğ görevini yaparken ilahi mesajlara ne bir ekleme yapmışlar ne de bunlardan bir şey eksiltmiş ve gizlemişlerdir. Onlar ne pahasına olursa olsun hiç korkmadan, çekinmeden ilahi emir ve yasakları insanlara ulaştırmışlardır. Kur'an-ı Kerim'de, **"O peygamberler ki Allah'ın gönderdiği emirleri duyururlar, Allah'tan korkarlar ve ondan başka kimseden korkmazlar..."**(5) buyrularak bu husus belirtilmektedir.

Fetanet: Akıllı ve zeki olmak anlamına gelen fetanet, peygamberlerin ortak özelliklerinden biridir. Bütün peygamberler akıl, zekâ ve feraset bakımından üst düzey insanlardır. Onlar keskin bir zekâya, üstün bir akla, güçlü bir mantığa, kuvvetli bir hafızaya ve derin bir idrake sahiptirler. Bu özellikleri sayesinde ilahi mesajları, gönderildikleri topluma doğru bir şekilde aktarabilmişlerdir. İnsanları, getirdikleri ilahi ilkelerin doğruluğu ve bunlara uymanın gerekli olduğu konusunda ikna edebilmişlerdir.

1. Meryem suresi, 41. ayet.
2. Yusuf suresi, 46. ayet.
3. Şuarâ suresi, 107. ayet.
4. Âl-i İmrân suresi, 161. ayet.
5. Ahzâb suresi, 39. ayet.

İsmet: Günahtan uzak olmak, günah işlememek demektir. Peygamberler, Allah (c.c.) tarafından tertemiz bir yaradılışla yaratılmışlardır. Gizli ve açık her türlü günahı işlemekten özenle kaçınmışlardır. Onlar gerek peygamberlik öncesi hayatlarında gerekse peygamber olduktan sonra şirk ve küfür başta olmak üzere bütün kötü fiillerden uzak olmuşlardır. Kötülüklerden, günahlardan Allah'a (c.c.) sığınmışlardır. Örneğin Peygamberimiz (s.a.v.) bir duasında şöyle buyurmuştur: **"Allah'ım! Doğru yoldan sapmaktan veya saptırılmaktan, ayağımın hak yolundan kaymasından veya kaydırılmasından sana sığınırım."**[(1)]

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde eksik bırakılan bölümleri verilen örnekten de yararlanarak tamamlayınız.

Peygamberlerde sıdk özelliği olmasaydı insanlar onların vahiy getirdiğine, peygamber olduğuna ve dinle ilgili söylediklerine inanmazlardı.

Peygamberler emanet sıfatına sahip olmasaydı ....

....

Peygamberlerde tebliğ sıfatı olmasaydı ....

....

Peygamberler fetanet sıfatına sahip olmasaydı ....

....

Peygamberler ismet sıfatına sahip olmasaydı ....

....

BİLGİ NOTU

Peygamberlere ait özelliklerden biri de mucizedir. **Mucize**; peygamberlerin, kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla gösterdikleri olağanüstü olaylara denir. (MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 242.) Örneğin Hz. İbrahim'i (a.s.) ateşin yakmaması (Enbiyâ suresi, 69. ayet.) bir mucizedir. Hz. Musa'nın (a.s.) asasını yere attığında ejderhaya dönüşmesi (A'râf suresi, 107. ayet.), Hz. İsa'nın (a.s.) ölüleri diriltmesi, körleri ve alaca hastalarını iyileştirmesi (Âl-i İmrân suresi, 49. ayet.) birer mucizedir. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) de çeşitli mucizeleri vardır ancak onun en büyük mucizesi, insanların yüzyıllardır bir suresinin bile benzerini getirmekten âciz kaldığı yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'dir. Peygamberler, kendi istedikleri zaman değil, Allah (c.c.) dilediği zaman ve Rabb'imizin (c.c.) yardımıyla mucize ortaya koyabilirler.

1. Ebû Dâvûd, Edeb, 103; Tirmizî, Daavât, 28.

Peygamberlerin temel görevi, Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarını, ilahi mesajları insanlara duyurmak ve açıklamaktır. Örneğin bir ayette Peygamberimiz'e (s.a.v.) hitaben şöyle buyrulur: **"Ey Resul! Rabb'inden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Doğrusu Allah, kâfirler topluluğuna rehberlik etmez.."**[1]

Peygamberlerin görevlerinden biri de insanları çeşitli konularda uyarmak ve onlara müjdeler vermektir.[2] Peygamberler insanları yanlış yollara sapmamaları, kötülüklerden kaçınmaları konusunda uyarmışlardır. Onları putlara tapmaktan, bireye ve topluma zarar veren kötülüklerden sakındırmışlardır. Yanlış inanç ve davranışlara yönelenlerin Allah (c.c.) tarafından cezalandırılacağını söylemişlerdir. İman edip güzel davranışlarda bulunanların, kötülüklerden kaçınanların cennetle mükâfatlandırılacağı müjdesini vermişlerdir.

Peygamberlerin temel görevlerinden biri, insanlara tevhit inancını anlatmak ve onları bu inanca yöneltmektir. Nitekim bütün peygamberler, insanları öncelikle tevhit inancını kabul etmeye çağırmışlardır. Gönderildikleri toplumlara Allah'ın (c.c.) bir olduğunu, ondan başka tanrıların varlığını kabul etmenin sapkınlık ve yanlış bir inanç olduğunu açıklamışlardır. Kur'an'da, bütün peygamberlerin yeryüzünde tevhit inancını hâkim kılmak için gönderildiği şöyle açıklanmaktadır: **"Andolsun biz, her ümmete, "Allah'a kulluk edin, tâğûttan kaçının" diye peygamber gönderdik...."**[3] Aynı konuyla ilgili başka bir ayette de **"Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberlere, 'Şüphesiz, benden başka hiçbir ilah yoktur. Öyleyse bana ibadet edin.' diye vahyetmişizdir."**[4] buyrulur.

BİLGİ NOTU

Tevhit: Allah'ı (c.c.) zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birlemek, onun tek ve eşsiz olduğuna inanmak, hiçbir şeyi eş koşmadan, ibadeti sadece Allah'a (c.c.) yapmaktır.

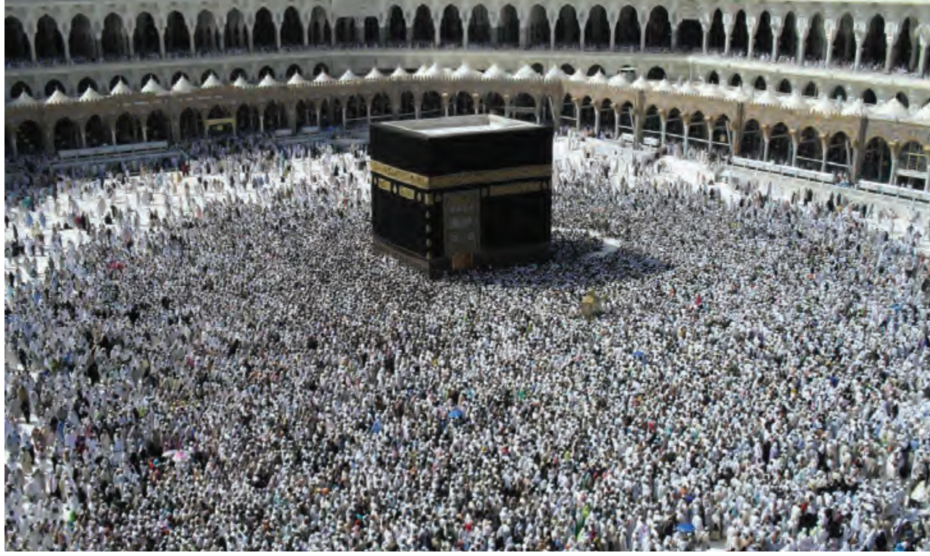
Şirk: Allah'a (c.c.) inanmakla birlikte onunla beraber başka varlıkları da tanrı kabul etmek; zatında, sıfatlarında, fiillerinde, yaratma ve emretme konularında Allah'a (c.c.) başka bir varlığı denk görmektir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 342, 365.)

Tarih boyunca gönderilen bütün peygamberler, insanları Yüce Yaradan'a kulluk etmeye çağırmışlardır. Peygamberler sadece Allah'a (c.c.) kulluk edilmesi gerektiğini belirtmişler, Allah'tan (c.c.) başka ibadete layık hiçbir varlığın olmadığını açıklamışlardır. Bu konuyla ilgili bir ayette şöyle buyrulur: **"Andolsun biz, Nûh'u kendi kavmine peygamber olarak gönderdik de 'Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin ondan başka hiçbir ilahınız yoktur. Allah'a karşı gelmekten hâlâ sakınmaz mısınız?' dedi."**[5] Başka bir ayette de şöyle buyrulur: **"Ona** (İbrahim'e) **İshak'ı ve ayrıca da Yakup'u bağışladık ve her birini salih kimseler yaptık. Onları bizim emrimizle doğru yolu gösteren önderler yaptık ve kendilerine hayırlar işlemeyi, namazı dosdoğru kılmayı, zekatı vermeyi emrettik. Onlar sadece bize kulluk eden kimselerdi.."**[6]

1. Mâide suresi, 67. ayet.
2. bk. Nisâ suresi, 165. ayet; Fetih suresi, 8. ayet.
3. Nahl suresi, 36. ayet.
4. Enbiyâ suresi, 25. ayet.
5. Mü'minûn suresi, 23. ayet.
6. Enbiyâ suresi, 72-73. ayetler.

Yüce kitabımızda, Hz. İbrahim'in (a.s.) bir duasında Allah'a (c.c.) şöyle yakardığı belirtilir: **"Ey Rabb'im! Beni ve soyumdan gelen iyi insanları, namazı dosdoğru kılanlardan eyle. Dualarımızı kabul eyle."**[1] Bütün bu ayetler, namaz, zekât, dua vb. ibadetlerin, peygamberlerin getirdiği ortak mesajlar arasında yer aldığını göstermektedir. Peygamberler hem namaz, oruç, zekât vb. ibadetlerin yapılması gerektiğini hem de bunların nasıl yerine getirileceğini uygulamalı olarak insanlara öğretmişlerdir.

Peygamberler, ibadetlerin nasıl ve niçin yapılması gerektiğini insanlara öğretmişlerdir.

3. Peygamberler İnsanlar İçin En Güzel Örnektir

DÜŞÜNELİM

"Kitapta İdris'i de an. Hakikaten o, pek doğru bir insan, bir peygamberdi."

(Meryem suresi, 56. ayet.)

"(Resulüm!) **Kitap'ta Musa'yı da an. Gerçekten o ihlas sahibi idi ve hem resul hem de nebi idi."**

(Meryem suresi, 51. ayet.)

Yukarıdaki ayetler, peygamberlerin ahlaki özellikleri konusunda size neler düşündürmektedir?

Peygamberler insanlar arasından seçilmiştir. Çünkü vahyin muhatabı insandır ve Allah (c.c.), elçilerini insanlara göndermiştir. Kur'an'da bu durum, **"De ki: Eğer yeryüzünde,** (insanlar yerine)**, gezip dolaşan melekler olsaydı elbette onlara gökten bir melek peygamber gönderirdik."**[2] ayetiyle belirtilmektedir. Peygamberlerin görevlerinden biri de insanlara örnek olmaktır. Allah'ın (c.c.) elçileri olan peygamberler inançta, ibadette, ahlakta insanlara örnek ve önder olmuşlardır. Samimi inançlarıyla, inançları uğrunda yaptıkları mücadelelerle, Allah (c.c.) yolunda çektikleri sıkıntılarla, yaşayışlarıyla, üstün ahlaki özellikleriyle insanlara rehberlik etmişlerdir.

Bütün peygamberler, Allah'tan (c.c.) aldıkları ilahi emirleri, ilkeleri öncelikle kendi hayatlarında uygulamışlardır. Onlar, gerek ibadetleri yaparak gerekse Allah'ın (c.c.) diğer emirlerini yerine getirerek topluma örnek olmuşlardır. Böylece insanlara dinin nasıl yaşanacağını, ibadetlerin nasıl yapılacağını,

1. İbrahim suresi, 40. ayet.
2. İsrâ suresi, 95. ayet.

nasıl ahlaklı bir insan olunabileceğini göstermişlerdir. Peygamberler, dinin emir ve yasaklarını öncelikle kendileri uygulamışlardır. Dinin isteklerini hayata geçirmenin zor olmadığını açıkça ortaya koymuşlardır.

Peygamberler, Allah'ın (c.c.) insanlar arasından seçtiği özel kimselerdir. Onlar, örnek alınması gereken birçok güzel özelliğe sahiptirler. Allah (c.c.), elçilerini Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde övmüştür. Örneğin Hz. Eyüp (a.s.) hakkında şöyle buyurmuştur: **"...Gerçekten biz Eyüp'ü sabırlı** (bir kul) **bulmuştuk. O, ne iyi kuldu! Daima Allah'a yönelirdi."**[1] Bu ayet, Eyüp Peygamber'in (a.s.) sabırlı, Allah'a (c.c.) çok yönelen, samimi ve güzel bir kul olduğunu belirtmektedir.

Kur'an'da peygamberlerin hayatını ve mücadelelerini anlatan pek çok ayet vardır.

Rabb'imiz (c.c.), Kur'an-ı Kerim'de bazı peygamberlerinin güzel özelliklerinden şöyle söz etmektedir: **"**(Ey Muhammed!) **Güçlü ve basiretli kullarımız İbrahim'i, İshak'ı ve Yakup'u da an. Şüphesiz biz onları, ahiret yurdunu düşünme özelliği ile** (temizleyip) **ihlaslı kimseler kıldık. Şüphesiz onlar, bizim katımızda hayırlı, seçkin kimselerdendir."**[2] Bu ayetlerde peygamberlerin ihlaslı kimseler ve Allah'ın (c.c.) seçkin kulları olduğu ifade edilmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de bazı peygamberlerin hayatı hakkında oldukça geniş bilgiler verilmektedir. Yüce kitabımızda kıssası anlatılan peygamberlerin hayatında, örnek alacağımız birçok önemli nokta vardır. Zaten Kur'an'da da peygamber kıssalarının anlatılış sebebinin, onların örnek alınması olduğu açıkça ifade edilmektedir. Örneğin bir ayette şöyle buyrulmaktadır: **"Andolsun ki onların kıssalarında akıl sahipleri için ibret vardır. Kur'an uydurulabilecek bir söz değildir. Fakat kendinden öncekileri tasdik eden, her şeyi ayrı ayrı açıklayan ve inanan bir toplum için de bir yol gösterici ve bir rahmettir.."**[3]

Kur'an'da anlatıldığına göre Hz. Eyüp (a.s.), çeşitli zorluk ve sıkıntılarla imtihan edilmiştir. Ancak Eyüp Peygamber (a.s.), çektiği sıkıntılar karşısında hiçbir zaman Allah'a (c.c.) isyan etmemiş, her zaman sabırlı olmuş ve Rabb'inden (c.c.) yardım dilemiştir.[4] O, İslam kültüründe sabrın sembolü olarak gösterilmiştir ve bu özelliğiyle ön plana çıkmıştır.

1. Sa'd suresi, 44. ayet.
2. Sa'd suresi, 45-47. ayetler.
3. Yusuf suresi, 111. ayet.
4. bk. Sa'd suresi, 41-44. ayetler.

Hz. Yusuf (a.s.) küçük yaşta kardeşleri tarafından kuyuya atılmıştır. Mısır'a giden bir kervan tarafından kuyudan çıkarılıp köle olarak satılmıştır. Mısır vezirinin yanında çalışırken vezirin eşinin iftirasına uğramış ve haksız yere yıllarca zindanda yatmıştır. O, bütün bu zorluk ve sıkıntılara sabırla karşı koymuştur. Her zaman Allah'a (c.c.) yönelmiş, ona sığınmış ve Rabb'inden (c.c.) yardım dilemiştir. Hiçbir zaman Allah'ın (c.c.) haram kıldığı fiillere yönelmemiş, hep iffetli davranmıştır. Allah (c.c.) da bu sevgili kuluna yardım etmiştir. Hz. Yusuf (a.s.), Allah'ın (c.c.) lütfuyla peyamberlikle görevlendirilmiş, Mısır'a vezir olmuştur. Daha sonra kardeşleri ile karşılaşan Hz. Yusuf (a.s.), onlardan intikam almamıştır. **"Bugün size kınama yok. Allah sizi bağışlasın. O, merhametlilerin en merhametlisidir."**[1] diyerek kendisine büyük kötülük yapan kardeşlerini affetmiştir.

Kur'an'da anlatıldığına göre Hz. İbrahim (a.s.), kavminin yanlış inançlarını benimsememiştir. Atalarının tuttuğu yanlış inançları sorgulamış, aklını kullanmış, evren ve varlıklar üzerinde düşünerek Allah'ın (c.c.) var ve bir olduğunu kavramıştır. Cansız varlıkların tanrı olamayacağını insanlara haykırmıştır. Allah (c.c.), ona peygamberlik vermiştir. Hz. İbrahim (a.s.), babası da dâhil olmak üzere insanları hak yola çağırmıştır. Onlara karşı büyük mücadeleler vermiştir. İnancı ve tevhit mücadelesi uğruna ateşe atılmayı göze almış ancak ateş onu yakmamıştır.[2] Allah'ın (c.c.) emrini yerine getirme konusunda son derece duyarlı olan Hz. İbrahim (a.s.), bu uğurda en sevdiği şeylerden dahi vazgeçebilmeyi göze almıştır.[3] Rabb'ine (c.c.) sınırsız itaat ve sevgiyle bağlı olan İbrahim Peygamber (a.s.), **"Halilullah"** yani "Allah'ın dostu" olarak nitelendirilmiştir. Onun hayatında da örnek alacağımız pek çok güzel özellik vardır.

Hz. İbrahim'i (a.s.) örnek almak, evren ve yaratılış üzerinde düşünmeyi, Allah'a (c.c.) gönülden iman etmeyi gerektirir.

YORUMLAYALIM

"İşlerinde doğru olarak kendini Allah'a veren ve İbrahim'in, Allah'ı bir tanıyan dinine tabi olan kimseden dince daha güzel kim vardır? Allah İbrahim'i dost edinmiştir."

(Nisâ suresi, 125. ayet.)

1. Yusuf suresi, 92. ayet.
2. bk. Enbiyâ suresi, 51-70. ayetler.
3. bk. Saffat suresi, 100-106. ayetler.

Allah'ın (c.c.) gönderdiği peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed'dir (s.a.v.). Kur'an'da, **"Ve sen elbette yüce bir ahlak üzeresin."**[1] buyrularak onun üstün bir ahlaka sahip olduğu belirtillir. Kur'an'da, Hz. Muhammed'in (c.c.) müminler için en güzel örnek olduğu da açıkça ifade edilir. Bu konuyla ilgili bir ayette, **"Andolsun, Allah'ın Resulü'nde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır."**[2] buyrulur. Peygamberimiz (s.a.v.) doğruluğu, dürüstlüğü, merhameti, adaleti, yardımseverliği vb. bütün özellikleriyle bizler için en güzel örnektir. Bu sebeple onun için İslam kültüründe **"üsve-i hasene"** yani "en güzel örnek" ifadesi kullanılır.

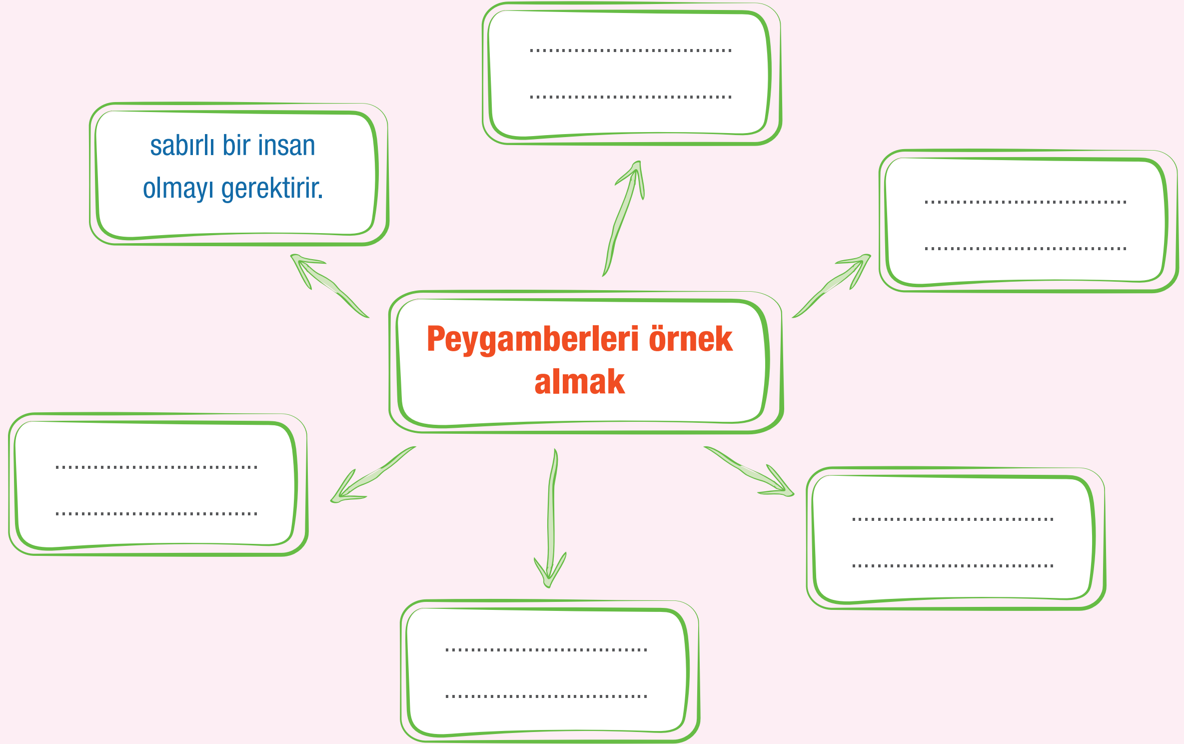
YORUMLAYALIM

"(Resulüm!) **De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir."**

(Âl-i İmrân suresi, 31. ayet.)

ETKİNLİK

Peygamberleri örnek alan bir mümin, hangi güzel özelliklere sahip olur? Aşağıdaki şemaya örnekler yazınız.

1. Kalem suresi, 4. ayet.
2. Ahzâb suresi, 21. ayet.

4. Vahiy ve Vahyin Gönderiliş Amacı

DÜŞÜNELİM

Vahiy kavramının anlamı hakkında neler biliyorsunuz?

Vahiy kavramı sözlükte; gizli konuşma, fısıldama, ilham etme, ima ve işaret etme, ortaya çıkarma anlamlarına gelir. İslami bir kavram olarak ise vahiy; peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyulup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahi bilgi ve bu bilginin gönderiliş tarzı demektir.(1)

Yüce Allah (c.c.), insanların akıllarını kullanıp doğru yolu bulmaları ve hakka uymaları için insanlık tarihinin her döneminde vahiy göndermiştir. O, kullarını hiçbir dönemde sahipsiz bırakmamış; gönderdiği peygamberler ve vahiylerle onları sürekli uyarmıştır. Bu husus bir ayette şöyle belirtilir: **"Andolsun ki biz, düşünüp öğüt alsınlar diye, sözü** (vahyi) **birbiri ardınca yetiştirmişizdir** (Aralıksız vahiylerimizi göndermişizdir.)**."**(2)

Cenab-ı Allah (c.c.), insanı akıllı ve irade sahibi bir varlık olarak yaratmış, ona pek çok nimet vermiştir. Bunun yanı sıra Rabb'imiz (c.c.) insanı sorumlu bir varlık olarak yaratmıştır. **"…Yaptıklarınızdan mutlaka sorumlu tutulacaksınız."**(3) ayetinde bu durum açıkça ifade edilmektedir. Rabb'imiz (c.c.), insana sorumluluklarını hatırlatmak; ona iyiyi, güzeli ve doğruyu göstermek için tarih boyunca peygamberler aracılığıyla vahiy göndermiştir.

İnsan, üstün özelliklere sahip akıllı bir varlıktır. O, aklı sayesinde yeni bilgiler öğrenip kendini geliştirebilir. Varlıkların yapısı ve özellikleri, tabiatta meydana gelen olayların sebepleri hakkında araştırma ve incelemeler yapabilir. Medeniyetler kurup bilimsel ve teknolojik alanda ileri düzeyde gelişmeler sağlayabilir. Ancak insanın, aklıyla bilemeyeceği şeyler de vardır. Örneğin insan; kâinata bakarak, varlıkları inceleyerek, evren üzerinde düşünerek yüce bir yaratıcının yani Allah'ın (c.c.) varlığını kavrayabilir. Ancak Allah'ın (c.c.) sıfatlarının neler olduğunu, ona nasıl kulluk edeceğini bilemez. İşte Rabb'imiz (c.c.), insana kendisini tanıtmak için vahiy göndermiştir. Kullarından kendisine ibadet etmelerini istemiş, nasıl ibadet edeceklerini de gönderdiği vahiyler ve peygamberler vasıtasıyla kullarına açıklamıştır.

ETKİNLİK

"O, öyle Allah'tır ki ondan başka tanrı yoktur. Görülmeyeni ve görüleni bilendir. O, esirgeyendir, bağışlayandır. O, öyle Allah'tır ki kendisinden başka hiçbir tanrı yoktur. O; mülkün sahibidir, eksiklikten münezzehtir, selamet verendir, emniyete kavuşturandır, gözetip koruyandır, üstündür, istediğini zorla yaptıran, büyüklükte eşi olmayandır. Allah, müşriklerin ortak koştukları şeylerden münezzehtir. O; yaratan, var eden, şekil veren Allah'tır. En güzel isimler onundur. Göklerde ve yerde olanlar onun şanını yüceltmektedirler. O, galiptir, hikmet sahibidir."

(Haşr suresi, 22-24. ayetler.)

Rabb'imiz (c.c.), gönderdiği vahiylerde kendisini bizlere nasıl tanıtmaktadır? Yukarıdaki ayetleri de dikkate alarak defterinize listeleyiniz.

1. bk. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 376.
2. Kasas suresi, 51. ayet.
3. Nahl suresi, 93. ayet.

Akıllı bir varlık olan insan, çevresindeki güzellikler ve varlıklar üzerinde düşünerek Allah'ın (c.c.) varlığını, yüceliğini kavrar.

Tarih boyunca insanlar çeşitli etkenler sebebiyle zaman zaman hak yoldan sapmışlar, yanlış inançlara yönelmişlerdir. Bazen Güneş'e, Ay'a, gök cisimlerine, putlara vb. varlıklara tapmışlardır. İşte Rabb'imiz (c.c.), insanın yanlış inançlara yönelmemesini, hak yola uymasını sağlamak için vahiy göndermiştir. Bu husus bir ayette şöyle ifade edilir: **"Allah, kendi emriyle melekleri, kullarından dilediği kimseye vahiy ile 'Benden başka tanrı olmadığına dair** (kullarımı) **uyarın ve benden korkun.' diye gönderir."**[1]

İlahi vahyin gönderiliş amaçlarından biri de insanı ibadete, güzel davranışlara, hayırlı amellere yöneltmektir. Yeryüzünde hayrın hâkim kılınmasını, şerrin de ortadan kaldırılmasını sağlamaktır. Kur'an-ı Kerim'de bu hususu dile getiren birçok ayet yer almaktadır. Örneğin bir ayette Rabb'imiz (c.c.), Peygamber Efendimiz'den (s.a.v.), insanlara şöyle demesini istemektedir: **"De ki: Ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim.** (Şu var ki) **bana, İlah'ınızın sadece bir İlah olduğu vahyolunuyor. Artık her kim Rabb'ine kavuşmayı umuyorsa iyi iş yapsın ve Rabb'ine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın."**[2] Cenab-ı Allah (c.c.), sadece Muhammed (s.a.v.) ümmetine değil, bizden önceki topluluklara da benzer emirler vermiştir.

YORUMLAYALIM

"Vaktiyle biz, İsrailoğullarından 'Yalnızca Allah'a kulluk edeceksiniz, ana-babaya, yakın akrabaya, yetimlere, yoksullara iyilik edeceksiniz.' diye söz almış ve 'İnsanlara güzel söz söyleyin, namazı kılın, zekâtı verin.' diye de emretmiştik. Sonunda azınız müstesna, yüz çevirerek dönüp gittiniz."

(Bakara suresi, 83. ayet.)

ETKİNLİK

İlahi mesajlara uygun bir hayat yaşamak bize neler kazandırır? Tartışınız ve ulaştığınız sonuçları aşağıda boş bırakılan yerlere yazınız.

....

....

....

1. Nahl suresi, 2. ayet.
2. Kehf suresi, 110. ayet.

5. İlahi Kitaplar

DÜŞÜNELİM

İlahi kitap ne demektir? Bu kitapları diğer kitaplardan farklı kılan özellikler nelerdir?

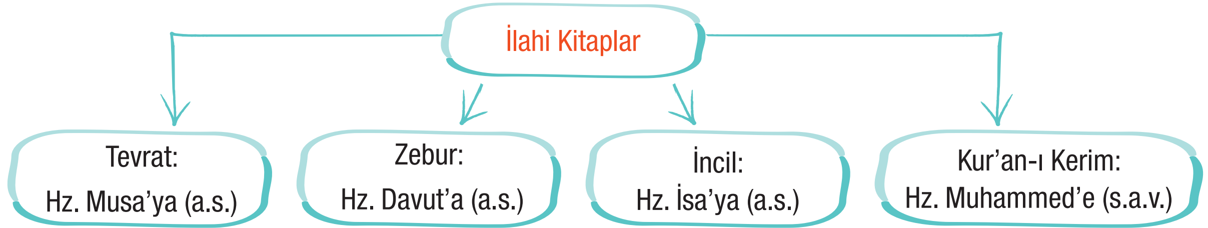
Âlemlerin Rabb'i olan Allah (c.c.), kullarını doğru yola iletmek, hidayete çağırmak üzere tarih boyunca birçok peygamber göndermiştir. Rabb'imiz (c.c.), peygamberlerinden bazılarına, emir ve yasaklarını ihtiva eden ilahi kitaplar indirmiştir. Bunlara ilahi kitap denilmesinin sebebi, söz konusu kitapların Cenab-ı Allah (c.c.) tarafından gönderilmesi ve ilahi vahiyleri içermesidir.

Allah tarafından gönderilen kitapları iki kısma ayırarak ele alabiliriz:

a. Suhuf: Suhuf kavramı, sayfa kelimesinin çoğulu olup sayfalar anlamına gelmektedir. Yüce Allah'ın (c.c.) dört büyük kitaptan ayrı olarak Cebrail (a.s.) aracılığıyla bazı peygamberlerine gönderdiği dinî emirlere ve bu emirleri içeren sayfalara suhuf denilmektedir.

Suhuflar; Hz. Âdem'e (a.s.) 10 sayfa, Hz. Şit'e (a.s.) 50 sayfa, Hz. İdris'e (a.s.) 30 sayfa, Hz. İbrahim'e (a.s.) 10 sayfa gönderilmiştir.

b. İlahi kitaplar: Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen ilahi kitaplar dört tanedir.

Tevrat: Hz. Musa'ya (a.s.) gönderilen ilahi bir kitaptır. Yahudilerin kutsal kitabıdır. Tevrat Hz. Musa'dan (a.s.) sonra Yahudiler tarafından tahrif edilmiş, aslını koruyamamıştır. Yahudiler Tevrat'a "Tora" ismini verirler. Kur'an-ı Kerim'de Tevrat'la ilgili ayetler vardır. Bunlardan birinde şöyle buyrulur: **"Biz, içinde doğruya rehberlik ve nur olduğu hâlde Tevrat'ı indirdik. Kendilerini** (Allah'a) **vermiş peygamberler onunla Yahudilere hükmederlerdi…"**[1] Tevrat'a Ahd-i Atik (Eski Sözleşme) de denilmektedir. Tevrat'ta Hz. Musa (a.s.) ve kavminin yaşadığı olaylar önemli yer tutar. Ayrıca bu kitapta dinî ve ahlaki emirler, yasaklar yer alır. İslam müfessirlerinin ve araştırmacılarının tespitine göre Tevrat, Hz. Musa'ya (a.s.) indirildiği hâlini muhafaza edememiştir.[2]

Zebur: Hz. Davut'a (a.s.) vahyedilmiştir. Tevrat gibi Zebur da Yahudilerin kutsal kitabıdır. Ahd-i Atik'in içinde, "Mezmurlar" adıyla ayrı bir bölüm olarak yer almaktadır. Zebur'da genel olarak ilahiler, yakarışlar, ahlaki öğütler yer alır.[3] Zebur da Tevrat gibi tahrif edilmiş ve Allah'tan (c.c.) indiği şeklini koruyamamıştır.

İncil: Hz. İsa'ya (a.s.) vahyedilmiştir. İncil'e, Ahd-i Cedid (Yeni Sözleşme) de denir. İncil, Hz. İsa'dan (a.s.) yıllar sonra yazıya geçirilmiştir. Dolayısıyla İncil, Yüce Allah'tan (c.c.) geldiği şekliyle günümüze kadar ulaşmamıştır. Tarihî süreç içinde birçok değişikliğe uğramıştır. Günümüzde Hristiyanların resmen kabul ettiği dört İncil bulunmaktadır. Bunlar, yazarlarının adıyla anılan Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncilleridir. Ancak İncil'i yazanlar, Hz. İsa'yı (a.s.) hiç görmemişlerdir. Dinimize göre Tevrat, Zebur ve İncil'in Allah'tan (c.c.) indirildiği şekline inanmak farzdır.

1. Mâide suresi, 44. ayet.
2. Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, Dinler Tarihi, s. 22-223; Osman Cilacı, Günümüz Dünya Dinleri, s. 71; Baki Adam, "Tevrat" TDV İslam Ansiklopedisi, C 41, s. 44.
3. Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, Dinler Tarihi, s.223; 226; Salime Leyla Gürkan, "Zebur" TDV İslam Ansiklopedisi, C 44, s. 171-173; Dinî Terimler Sözlüğü, s. 398.

Kur'an-ı Kerim: Hz. Peygamber'e (s.a.v.) vahiy yoluyla gelen, mushaflarda yazılı olan, büyük kitlelerce değiştirilmeden nesilden nesle nakledilen, okunması ve yaşanması ile ibadet edilen, başkalarının benzerini getirmekten âciz kaldığı, Allah'ın (c.c.) mucize kelamıdır.[1] Kur'an, biz Müslümanların kutsal kitabıdır. Kur'an-ı Kerim, kendisinden önce gönderilen ilahi kitapların hükümlerini ortadan kaldırmıştır. Bu sebeple yeryüzündeki bütün insanların, yüce kitabımıza inanması, onun içindeki hükümleri hayatında uygulaması gerekmektedir.

Kur'an-ı Kerim tamamen Allah'ın (c.c.) sözlerinden oluşur ve ona, Hz. Peygamber (s.a.v.) de dâhil olmak üzere hiçbir insanın sözü karışmamıştır. Kur'an, kıyamete kadar da değişmeyecektir ve o, Allah'ın (c.c.) koruması altındadır.[2] Kendisini sözlerin en güzeli olarak nitelendiren[3] Kur'an, Allah (c.c.) tarafından Peygamberimiz'e (s.a.v.) vahyedilmiştir. Bu durum bir ayette, **"Bu kitabın, âlemlerin Rabb'i tarafından indirilmiş olduğunda asla şüphe yoktur."**[4] buyrularak açıklanmaktadır.

Kur'an-ı Kerim, sadece Allah'ın (c.c.) sözlerinden oluşan bir kutsal kitaptır.

BİLGİ NOTU

Kur'an-ı Kerim'le ilgili bazı bilgiler:

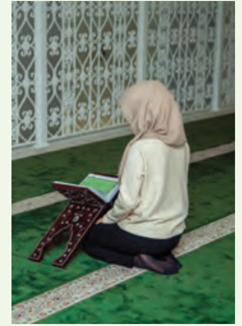
Kur'an-ı Kerim ırk, renk, cinsiyet, milliyet ayrımı gözetmeksizin tüm insanlara hitap etmektedir.

Kur'an-ı Kerim, hükümleri ve ilkeleri tüm zamanlar için geçerli olan evrensel bir ilahi kitaptır.

Kur'an-ı Kerim; 610 yılının Ramazan ayının Kadir Gecesi'nde indirilmeye başladı.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), inen ayetleri, vahiy kâtibi denilen bazı sahabilerine yazdırdı.

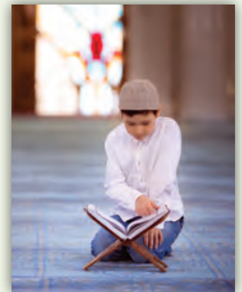
İndirilen ayetleri, Peygamber Efendimiz'le (s.a.v.) birlikte birçok sahabi de ezberliyordu.

Kur'an ayetlerinin tamamı Peygamberimiz (s.a.v.) zamanında yazıya geçirildi.

Ayetleri dağınık hâlde bulunan Kur'an, Peygamberimiz'in (s.a.v.) vefatından hemen sonra, Hz. Ebu Bekir (r.a.)* zamanında iki kapak arasına alınıp kitap hâline getirildi.

Yüce kitabımız, üçüncü halife Hz. Osman (r.a.) zamanında çoğaltıldı ve belli başlı İslam merkezlerine gönderildi.

Kur'an'da 114 sure ve yaklaşık 6666 ayet bulunmaktadır.

Kur'an'ın ilk suresi Fâtiha, son suresi ise Nâs suresidir.

Kur'an'ın ilk indirilen ayetleri Alâk suresinde yer almaktadır.

Kur'an'ın en kısa suresi 3 ayetten oluşan Kevser suresidir.

Kur'an'ın en uzun suresi 286 ayetten oluşan Bakara suresidir.

---

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s 209.
2. bk. Hicr suresi, 9. ayet.
3. bk. Zümer suresi, 23. ayet.
4. Secde suresi, 2. ayet.

* r.a.: "Radıyallahü anhü" kadınlar için "anhâ" sözünün kısaltılmışıdır ve "Allah ondan razı olsun." demektir.

ETKİNLİK

Sizce Kur'an-ı Kerim'e olan sevgi ve saygımızı hangi davranışlarımızla gösterebiliriz? Düşüncelerinizi sınıfta açıklayınız.

Kur'an-ı Kerim dinimizin ana kaynağıdır. İslam dininin inanç esasları, ibadet ilkeleri, ahlak kuralları, haramlar ve helallerle ilgili bilgiler en doğru şekilde Kur'an'dan öğrenilebilir. Kur'an, bize doğru yolu göstermek üzere indirilmiş ilahi bir kitaptır. O, bizim hayat kılavuzumuzdur. Bütün bu sebeplerle yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'i okumaya ve anlamaya önem vermeliyiz. Onun hem orijinal dili olan Arapçasını hem de Türkçe çevirilerini (meallerini) sık sık okumalıyız.

Mukabele okuma, toplumumuzda yüzyıllardır sürdürülen önemli bir gelenektir.

Kur'an, Allah'ın (c.c.) kelamıdır ve bizim kutsal kitabımızdır. Bu sebeple bizler Kur'an-ı Kerim'e her zaman saygılı oluruz. Ona olan saygımızı da davranşlarımızla gösteririz. Toplumumuzda, milletimizin Kur'an sevgisini ortaya koyan pek çok örnek vardır. Kur'an okunurken hepimiz saygıyla dinleriz, konuşmamaya özen gösteririz. Kur'an-ı Kerim'i belimizden yüksekte tutmaya özen gösteririz. Kur'an'ı okurken yüce kitabımızı yere değil, yüksekçe bir yere ya da rahlelere koyarız. Milletimiz Kur'an'ı özenle saklamak için en güzel kılıflar hazırlamıştır. Surelerin yer aldığı besmele bölümünü, Kur'an sayfalarının kapağını ve kenarlarını en güzel şekilde süslemiştir. Kızlarını gelin ederken onların çeyizlerine işlemeli kılıflar içinde Kur'an koymaya önem vermiştir. Çocuklarına Kur'an sevgisi aşılamak için Kur'an kursları ve hafızlık müesseseleri açmıştır. Ramazanda camilerde ve evlerde mukabele okuma geleneğini yüzyıllardır sürdürmüş, Kur'an'ı hatmetmeye de ayrı bir özen göstermiştir.

6. Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Âdem (a.s.)

DÜŞÜNELİM

“O (Allah) **ki yarattığı her şeyi güzel yapmış ve ilk başta insanı çamurdan yaratmıştır.”**
(Secde suresi, 7. ayet.)

Yukarıdaki ayette verilmek istenen mesaj nedir? Düşüncelerinizi ifade ediniz.

Yerleri, gökleri, Güneş’i, Ay’ı, üzerinde yaşadığımız Dünya’yı, Dünya’da bulunan canlı ve cansız bütün varlıkları Yüce Allah (c.c.) yaratmıştır. Genel olarak bütün evren ve evrendeki her şey Allah’ın (c.c.) eseridir. Çevremize baktığımızda; tabiat, Dünya, varlıklar ve evren üzerinde düşündüğümüzde, kökeni Allah’a (c.c.) dayanmayan, Allah (c.c.) tarafından yaratılmayan hiçbir varlık olmadığını fark ederiz. Allah’ın (c.c.) her şeyi ölçülü, düzenli ve mükemmel bir şekilde yarattığını anlarız. Yüce kitabımız Kur’an-ı Kerim’de de **“Yedi göğü birbiriyle tam bir uygunluk içinde yaratan odur. Rahman’ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Gözünü çevir de bir bak, bir bozukluk görebiliyor musun?”**(1) buyrularak bu gerçeğe dikkat çekilir. Başka bir ayette ise geceyi gündüzü, Güneş’i ve Ay’ı evrendeki görevine uygun olarak Allah’ın (c.c.) yarattığı açıkça ifade edilir.(2)

Evren ve evrende bulunan her canlı gibi biz insanları da en güzel şekilde yaratan Yüce Allah’tır (c.c.).(3) Kur’an’da ifade edildiği üzere insanlar, ilk insan olan Hz. Âdem’den (a.s.) üreyip çoğalmıştır. Kur’an-ı Kerim’in Bakara ve A’râf surelerinde, Hz. Âdem’in (a.s.) yaratılışı hakkında kısa ve özlü bilgiler verilmektedir. Mesela A’râf suresinde **“Andolsun sizi yarattık. Sonra size şekil verdik. Sonra da meleklere, ‘Âdem için secde edin.’ dedik...”**(4) buyrulmaktadır.

Bütün insanlar, Hz. Âdem (a.s.) ile Hz. Havva’dan türemiştir.

Bütün varlıkların ve evrenin yaratıcısı olan Yüce Allah (c.c.), zamanın bir aşamasında Hz. Âdem’i (a.s.) yaratmak istediğinde meleklere yönelerek “... ‘Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım.’...demişti...” Bunun üzerine melekler, ‘...Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamd ederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz.’...” diyerek görüşlerini dile getirdiler. Fakat Yüce Allah (c.c.), “...‘Ben sizin bilmediğinizi bilirim.’...”(5) buyurdu. Böylece ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem’in (a.s.) yaratılış süreci başlamış oldu.

Yüce Allah (c.c.), kendi iradesine uygun olarak Hz. Âdem’i (a.s.) yarattı. Ona bilgi edinme, öğrenme, kendini geliştirebilme yeteneği verdi. Kur’an-ı Kerim’de, **“Ve Âdem’e bütün isimleri öğretti...”**(6) buyrularak bu gerçeğe dikkat çekilir. Allah’ın (c.c.) katında bulunan melekler, Hz. Âdem’in (a.s.) üstün özelliklerini görünce şaşırıp kaldılar. Daha sonra da hemen Allah’a (c.c.) sığınıp ondan bağışlanma dilediler. Onlar, **“...Seni bütün eksikliklerden uzak tutarız. Senin bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin, dediler...”**(7)

1. Mülk suresi, 3. ayet
2. bk. Yâsin suresi, 38-40. ayetler.
3. bk. İnfitar suresi, 7. ayet.
4. A’râf suresi, 11. ayet.
5. bk. Bakara suresi, 30. ayet.
6. Bakara suresi 31. ayet.
7. Bakara, 32. ayet.

Allah (c.c.), Hz. Âdem'den (a.s.) bazı eşyaların isimlerini meleklere bildirmesini istedi. O da meleklerin bilmediği bu isimleri onlara bildirdi. Böylece Âdem'in (a.s.) üstün bir varlık olarak yaratıldığı iyice ortaya çıktı. Bunun ardından Allah (c.c.), meleklerden ve melekler arasında bulunan İblis'ten (şeytan) Hz. Âdem'e (a.s.) saygı göstermelerini istedi. Bütün melekler bu isteği hemen yerine getirdiler. Fakat İblis, Allah'ın (c.c.) emrine karşı geldi. Hz. Âdem'in (a.s.) önünde secde etmedi. Bu konu hakkında Bakara suresinde şöyle buyrulur: **"Hani biz meleklere: Âdem'e secde edin, demiştik. İblis hariç hepsi secde ettiler. O, yüz çevirdi ve büyüklük tasladı, böylece kâfirlerden oldu."**[1]

Hz. Âdem (a.s.) hakkında olumsuz düşünceler besleyen şeytan, **"...Ben ondan daha üstünüm; çünkü beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın, dedi..."**[2] Bunun üzerine Allah (c.c.) onu huzurundan kovdu.

Yüce Allah (c.c.), Hz. Âdem'e (a.s.) eş olarak Hz. Havva'yı yarattı. Daha sonra da onları cennetine koydu ve şöyle buyurdu: **"...Ey Âdem! Sen ve eşin cennette yerleşip dilediğiniz yerden yiyin. Ancak şu ağaca yaklaşmayın! Sonra zalimlerden olursunuz."**[3] Böylece Hz. Âdem (a.s.) ve eşi cennette yaşamaya başladı. Şeytan bu durumu kıskandı. Onları cennetten çıkarmak için çalıştı. Bunun için de o, Hz. Âdem'i (a.s.) ve eşini Allah'ın (c.c.) koyduğu yasağı çiğnemeye yönlendirdi. Nihayet onlar şeytana uyup Allah'ın (c.c.) yasakladığı ağaçtan meyve yediler. Bunun üzerine Allah (c.c.), Hz. Âdem'i (a.s.) ve eşini cennetten çıkardı. **"...Birbirinize düşman olmak üzere inin! Bir zamana kadar sizin için yeryüzünde kalacak bir yer ve ihtiyaç maddeleri vardır..."**[4] buyurdu. Böylece insanın dünya hayatı başlamış oldu. Şeytan da insanları doğru yoldan uzaklaştırmak, onları kötülük yapmaya yönlendirmek için çalışacağına ant içti. Bunun için Allah'tan (c.c.) kıyamete kadar süre istedi. Onu huzurundan kovan Yüce Allah (c.c.) şöyle buyurdu: **"Haydi, yerilmiş ve kovulmuş olarak oradan çık! Andolsun ki onlardan kim sana uyarsa sizin hepinizi cehenneme dolduracağım!"**[5] Böylece dünya hayatıyla birlikte, yeryüzünde iyilikle kötülüğün, şeytanla insanın mücadelesi de başlamış oldu. Artık insanların çalışıp üreterek geçinmeleri, Allah'ın (c.c.) emrine uyarak güzel davranışlar sergilemeleri gerekiyordu. Bunun karşılığında şeytan da kendi rolünü oynayacaktı. O, insanları doğru yoldan uzaklaştımak için çalışacaktı.[6]

BİLGİ NOTU

"İblis dedi ki: Bundan böyle benim sapmama izin vermene karşılık, ant içerim ki ben de onları saptırmak için senin doğru yolunun üstüne oturacağım."

(A'râf suresi, 16. ayet.)

1. Bakara, 34. ayet.
2. A'râf suresi, 12. ayet.
3. A'râf suresi, 19. ayet.
4. Bakara suresi, 36. ayet.
5. A'râf suresi, 18. ayet.
6. bk. A'râf suresi, 17. ayet.

Kur'an-ı Kerim, binlerce, belki on binlerce yıl önce gerçekleşmiş olan bu olayları kısaca anlatarak bizlere insanın yaratılışı ve Hz. Âdem (a.s.) kıssası hakkında fikir verir. Elbette insanın yaratılışıyla ilgili her şey bundan ibaret değildir. Ancak Allah'ın (c.c.) bizlere anlattığı bu çerçeveyle sınırlıdır. Kur'an-ı Kerim'de anlatılanlar dışındaki olayların ayrıntılarını ve her şeyin en doğrusunu da Yüce Allah (c.c.) bilir. Fakat bilinen bir gerçek var ki o da insanın yeryüzündeki hayatının Hz. Âdem'le (a.s.) başlamış olduğudur.

Yeryüzünde yaşamaya başlayan Hz. Âdem (a.s.) ve Hz. Havva, **"...Rabb'imiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz."**[1] diyerek Allah'a (c.c.) tövbe ettiler ve ondan bağışlanma dilediler. Allah (c.c.) da onların tövbelerini kabul etti.[2] Zamanla Hz. Âdem (a.s.) ve Hz. Havva'nın çocukları oldu. Onlardan ve onların soyundan birçok insan türedi. Yüce Allah (c.c.), Hz. Âdem'i (a.s.) peygamber olarak görevlendirdi. O da kendisine verilen peygamberlik görevini en iyi şekilde yapmak için çalıştı. Çevresindeki insanları Allah'a (c.c.) inanıp ibadet etmeye, güzel davranışlar sergilemeye çağırdı.

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Âdem (a.s.) kıssasıyla bağlantılı olarak Habil ve Kabil olayı üzerinde de durulur. Habil ve Kabil, Hz. Âdem'in (a.s.) oğullarıdır. Buna göre Habil ve Kabil, biri hayvancılık yapan, diğeri toprağı ekip biçen iki kardeşti. Babaları Hz. Âdem (a.s.) onlardan, Yüce Allah'a (c.c.) kurban sunmalarını istedi. Habil, Allah'ın (c.c.) kendisine verdiği nimetlerden en güzelini seçip kurban olarak sundu. Diğer oğul Kabil ise kurban ibadetini istemeye istemeye yerine getirdi. Üstelik de değersiz ürünleri Allah'a (c.c.) kurban olarak sundu. Ancak Allah (c.c.), Habil'in kurbanını kabul buyurdu, Kabil'in kurbanını ise reddetti. Bu olaydan sonra Kabil, kardeşine kin güttü, kıskançlık gösterdi ve ona düşman oldu. İçinde biriktirdiği bu kötü duygular bir süre sonra onu, kardeşini öldürmeye yöneltti. Böylece Kabil hem yeryüzünde ilk kan döken insan hem de kardeş katili oldu. Kardeşini öldürdükten sonra onun içini, masum bir cana kıymanın verdiği ağır bir suçluluk ve günah duygusu sardı. Ama artık iş işten geçmişti. Çünkü kardeşi hayatını kaybetmişti.[3]

Kabil tarımla uğraşıyor. Habil ise hayvanlarla ilgileniyordu.

1. A'râf suresi, 23. ayet.
2. bk. Bakara suresi, 37. ayet.
3. bk. Mâide suresi, 27-31. ayetler.

ETKİNLİK

Hz. Âdem (a.s.) kıssasında verilen bilgileri de dikkate alarak aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

1. Hz. Âdem (a.s.) ne gibi özelliklere sahiptir?
2. Allah (c.c.), meleklerden Hz. Âdem'e (a.s.) nasıl davranmalarını istemiştir?
3. Allah'ın (c.c.) emrine kim, niye karşı çıkmıştır?
4. Hz. Âdem (a.s.) ve Hz. Havva niçin cennetten çıkarılmıştır?
5. Hz. Âdem'in (a.s.) iki oğlu Kabil ve Habil arasında neler yaşanmıştır? Bu olaylardan hangi dersleri çıkarabiliriz?

7. Bir Dua Tanıyorum: Kunut Duaları ve Anlamları

Kunut kavramı, sözlükte; ibadet, itaat, boyun eğme, dua etme, ayakta durma, saygı ve huşu anlamlarına gelir. Dinî bir kavram olarak ise kunut, insanın, Allah'ın (c.c.) emirlerine tam olarak kendini vermesi, ihlasla ve tüm benliğiyle ona bağlanması ve Rabb'ine (c.c.) itaate devam etmesi demektir. Bunun yanı sıra kunut; taatte bulunmak, dua etmek ve herhangi bir şerden kurtulmak ya da hayrı elde etmek için namazda Allah'a (c.c.) sığınmak anlamında da kullanılır.[1]

Kunut duaları, iki güzel dua örneğidir. Bu dualar "Allâhümme innâ nestâînüke" ve "Allâhümme iyyâke na'büdü" ifadeleriyle başlar. Kunut duaları, vitir namazının son rekâtında Fâtiha ve sureden sonra tekbir alınır ve bu dualar okunur. Bunun dışında da istediğimiz zaman dua etmek, Allah'tan (c.c.) yardım dilemek ve ona sığınmak amacıyla kunut dualarını okuyabiliriz.

Kunut Duası 1

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيكَ
وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتُوبُ اِلَيْكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ
وَنُثْنِى عَلَيْكَ الْخَيْرَ كُلَّهُ نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ
وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ

Okunuşu

"Allâhümme innâ nestaînüke ve nestağfirüke ve nestehdîk. Ve nü'minü bike ve netûbü ileyk. Ve netevekkelü aleyke ve nüsnî aleykel-hayra küllehû neşkürüke ve lâ nekfürük. Ve nahleu ve netrükü men yefcürük."

1. Muhsin Koçak, "Kunut", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C 26, s. 380.

Anlamı

“Allah’ım! Senden yardım isteriz, günahlarımızı bağışlamanı isteriz, senden bize hidayet etmeni isteriz. Sana inanırız, sana tövbe ederiz. Sana güveniriz, bize verdiğin bütün nimetleri bilerek seni hayır ile överiz, sana şükreder, asla nankörlük etmeyiz. Nimetlerini inkâr eden ve sana karşı geleni bırakırız.”

Kunut Duası 2

اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلّ۪ي وَنَسْجُدُ وَاِلَيْكَ نَسْعٰى
وَنَحْفِدُ نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ
بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ

Okunuşu

“Allâhümme iyyâke na’büdü ve leke nüsallî ve nescüdü ve ileyke nes’a. Ve nahfidü nercû rahmeteke ve nahşâ azâbeke inne azâbeke bilküffâri mülhık.”

Anlamı

“Allah’ım! Yalnız sana kulluk ederiz. Namazı yalnız senin için kılarız, ancak sana secde ederiz. Yalnız senin rızan için çalışır ve sana yaklaştıracak şeyleri kazanmaya gayret ederiz. Rahmetini dileriz. Azabından korkarız, şüphesiz senin azabın kâfirlere ulaşır.”

ETKİNLİK

Kunut dualarında yer alan ifadelere göre Rabb’imizden (c.c.) neler istemeli ve nelerden ona sığınmalıyız? Düşüncelerinizi açıklayınız.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Peygamberlerin insanlara örnek olma özelliği hakkında bilgi veriniz.

2. Peygamberlerin sıfatlarını birer cümleyle açıklayınız.

a. Sıdk: ....

b. Emanet: ....

c. Tebliğ: ....

ç. Fetanet: ....

d. İsmet: ....

3. Allah'ın (c.c.) vahiy göndermesinin sebepleri nelerdir? Söyleyiniz.

4. Aşağıdaki kitapların hangi peygamberlere gönderildiğini karşılarına yazınız.

Tevrat: .... **Zebur:** ....

İncil: .... **Kur'an-ı Kerim:** ....

5. Kunut dualarında nelerden bahsedilmektedir? Söyleyiniz.

B. Aşağıdaki soruların doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. I. Elçi
II. Haberci
III. Mucize
IV. Haber getiren

Yukarıdakilerden kaç tanesi, peygamber kavramının sözlük anlamını ifade eder?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

2. Aşağıdakilerden hangisi, Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri **değildir**?

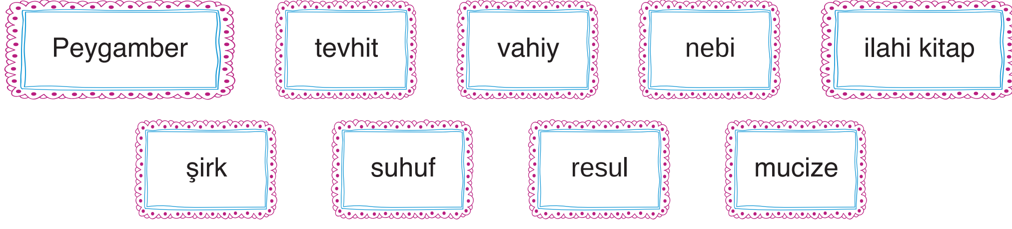
A) Hud (a.s.) B) Salih (a.s.) C) Yakup (a.s.) D) Şit (a.s.)

3. I. İlk insandır.
II. Şeytan onun önünde saygıyla eğilmiştir.
III. Bir süre cennette yaşamıştır.
IV. İlk peygamberdir.

Hz. Âdem'le (a.s.) ilgili yukarıda verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) I ve II C) I, III ve IV D) II, III ve IV

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan bölümleri, verilen ifadelerden uygun olanlarla tamamlayınız.

- Allah (c.c.) tarafından inanç esaslarını, ibadet biçimlerini, ahlak kurallarını, Rabb'imizin (c.c.) emir ve yasaklarını insanlara bildirmek, onlara iyiyi ve güzeli, doğruyu ve yanlışı açıklamakla görevlendirilmiş ve vahiyle desteklenmiş kişilere .... denir.
- Allah (c.c.) tarafından kendisine yeni bir kitap verilen, insanları hak dine çağırmakla, dinî ve toplumsal hayatı Allah'ın (c.c.) emirlerine göre düzenlemekle görevli olan peygamberlere .... denir.
- .... , Allah'ın (c.c.) kendisine vahyettiği şeyleri öğrenip olduğu gibi insanlara aktaran, onları vahye inanmaya ve itaat etmeye çağıran peygamberlere denir.
- Peygamberlerin, kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla gösterdikleri olağanüstü olaylara .... denir.
- .... Allah'ı (c.c.) zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birleme, onun tek ve eşsiz olduğuna inanma, hiçbir şeyi eş koşmadan ibadeti sadece Allah'a (c.c.) yapmaktır.
- Allah'a (c.c.) inanmakla birlikte onunla beraber başka varlıkları da tanrı kabul etmeye; zatında, sıfatlarında, fiillerinde, yaratma ve emretme konularında Allah'a (c.c.) başka bir varlığı denk görmeye .... denir.
- .... insanların dünya ve ahirette mutluluğunu sağlamak için peygamberler aracılığıyla gönderilen; inanç, ibadet, ahlak ve her türlü toplumsal kuralları içeren vahiyler bütününün içinde yer aldığı kitaplara denir.
- Peygamberler aracılığıyla insanlara hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyulup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahi bilgilere ve bu bilgilerin gönderiliş tarzına .... denir.
- Yüce Allah'ın (c.c.) dört büyük kitaptan ayrı olarak Cebrail (a.s.) aracılığıyla bazı peygamberlerine gönderdiği dinî emirler ve bu emirleri içeren sayfalara .... denir.

Ç. Aşağıda verilen bilgilerden doğru olanların başına "D", yanlış olanlara ise "Y" yazınız.

(.....) Kur'an-ı Kerim'de 35 peygamberin adı geçmektedir.

(.....) Kur'an ayetleri Peygamberimiz'e (s.a.v.) toptan, bir kitap hâlinde indirilmiştir.

(.....) Kur'an-ı Kerim, Peygamberimiz (s.a.v.) zamanında hem yazılmış hem de ezberlenmiştir.

(.....) Kur'an-ı Kerim Allah'ın (c.c.) gönderdiği son ilahi kitaptır.

(.....) Kur'an-ı Kerim, tüm insanlığa gönderilmiş evrensel bir kitaptır.

(.....) Bütün ilahi kitaplar indirildiği şekliyle günümüze kadar ulaşmıştır.

(.....) Nübüvvet ve risalet, peygamberlik anlamına gelen iki kavramdır.

2. ÜNİTE
NAMAZ

ÜNİTEYE HAZIRLIK

1. Namaz ibadetinin önemini ifade eden bir ayet ve bir hadis öğrenip bunları defterinize yazınız.
2. Gusül, teyemmüm, ezan ve kamet kavramlarının anlamlarını araştırınız.
3. Abdestin niçin ve nasıl alındığını aile büyüklerinizle konuşup öğreniniz.
4. Namazın farzlarının neler olduğunu Genel Ağ, ilmihâl kitapları vb. kaynaklardan araştırınız. Araştırmanızı görsellerle destekleyip sunu hâline getiriniz. Sunumuzu etkileşimli tahta, projeksiyon gibi cihazlar kullanarak arkadaşlarınızla paylaşınız.
5. Bayram namazının dinî hükmünü, ne zaman, nasıl ve kaç rekât kılındığını araştırınız.
6. Bir Kur'an mealinden Fil suresini okuyunuz ve bu surede sözü edilen "Fil Olayı" hakkında bir araştırma yapınız.

1. Namaz İbadeti ve Önemi

DÜŞÜNELİM

Namazı neden kılmamız gerekir?

Namaz, akıllı ve ergenlik çağına gelmiş Müslümanlara farz kılınan bir ibadettir.

Kâinatı, canlı ve cansız tüm varlıkları yaratan Yüce Allah (c.c.), biz kullarına bazı ibadetleri emretmiştir. Bunların en önemlisi namazdır. Namaz, Allah'a (c.c.) imandan sonra yerine getirilmesi gereken ve İslam'ın şartlarından olan bir ibadettir. **Namaz**; tekbir ile başlayan, selam ile son bulan, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yapıp öğrettiği belirli fiil, söz ve dualarla yerine getirilen ibadetin adıdır.(1) Kur'an-ı Kerim'de, namaz ibadeti, salat kelimesiyle ifade edilir.

Yüce dinimiz akıllı, ergenlik çağına ulaşmış kadın ve erkek her Müslüman'a namazı farz kılmıştır. Kur'an-ı Kerim'de namazın kılınması gerektiğini ifade eden birçok ayet bulunmaktadır. Örneğin bir ayette, **"...Namazı kılın; zekâtı verin ve Allah'a sımsıkı sarılın. O, sizin mevlanızdır. Ne güzel mevladır, ne güzel yardımcıdır!.."**(2) buyrulmaktadır. Başka bir ayette de **"Namazı kılın; zekâtı verin; Peygamber'e itaat edin ki merhamet göresiniz."**(3) buyrularak namazın kılınması gerektiği belirtilmektedir.

YORUMLAYALIM

"Namazlara ve orta namaza (ikindi namazına) devam edin. Allah'a saygı ve bağlılık içinde namaz kılın."

(Bakara suresi, 238. ayet.)

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) hadislerinde namazın önemini sık sık ifade etmiştir. Örneğin bir hadisinde, **"Kıyamet gününde kulun hesaba çekileceği ilk ameli onun namazıdır. Eğer namazı düzgün olursa diğer hesapları iyi gider ve kazançlı çıkar. Namazı düzgün olmazsa kaybeder ve zararlı çıkar..."**(4) buyurmuştur. Başka bir hadisinde de **"...Namaz dinin direğidir..."**(5) buyurarak namazın önemini belirtmiştir. Bir gün bir sahabi Allah Resulü'ne (s.a.v.) gelip, "Amellerin en üstünü hangisidir?" diye sormuş, Resulullah (s.a.v.) da **"Vaktinde kılınan namazdır..."**(6) buyurmuştur.

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 273.
2. Hac suresi, 78. ayet.
3. Nûr suresi, 56. ayet.
4. Tirmizî Mevâkıt, 188; Nesâi, Salât, 9.
5. Tirmizî, İman, 8.
6. Buhârî, Mevâkıtu's-Salât, 5, Cihad, 1.

YORUMLAYALIM

“İslam beş temel üzerine bina edilmiştir: Allah’tan başka ilah olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın resulü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekâtı hakkıyla vermek, Allah’ın evi Kâbe’yi haccetmek ve ramazan orucunu tutmak.”

(Buhârî, İman, 1.)

Namaz kılmak İslam’ın beş şartından biridir. Bizler elhamdülillah Müslümanız. Bu sebeple dinimizin temel esaslarından biri olan namaz ibadetine gereken önemi veririz. Günde beş vakit namazı mutlaka kılmaya dikkat ederiz.

Bizler Allah’ın (c.c.) kuluyuz. Bizi, anne ve babamızı, her şeyi Allah (c.c.) yaratmıştır. Dolayısıyla da Rabb’imize (c.c.) karşı yerine getirmemiz gereken bazı kulluk görevlerimiz vardır. Bunların başında namaz kılmak gelir. İşte biz, kulluğumuzun bir gereği olarak namaz ibadetini yerine getiririz. **“Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”**(1) ayeti de kulluğun, insanın yaratılış amacı ve temel görevi olduğunu açıklamaktadır.

Namaz kılmak Yüce Allah’ın (c.c.) açık ve kesin bir emridir. Nitekim Rabb’imiz (c.c.), Kur’an-ı Kerim’in birçok ayetinde bize namaz kılmayı emretmiştir. Örneğin bir ayette, **“Namazı tam kılın, zekâtı hakkıyla verin, rükû edenlerle beraber rükû edin.”**(2) buyrulmaktadır. Bizler Rabb’imizi (c.c.) severiz. Çok sevdiğimiz Rabb’imizin (c.c.) emrine uymayı bir görev biliriz. Rabb’imize (c.c.) olan sevgi, saygı ve bağlılığımızı göstermek için de namazımızı kılarız.

Yüce Allah (c.c.) bizleri en güzel şekilde yaratmıştır. O, bize sayamayacağımız kadar çok ve değerli nimetler vermiştir. Görebilmemiz için gözlerimizi, işitebilmemiz için kulaklarımızı, konuşabilmemiz için dilimizi yaratmıştır. El, ayak gibi organlarımızı bize Allah (c.c.) vermiştir. Hayatımızı devam ettirebilmemiz için gerekli olan Güneş’i, havayı, suyu, çeşit çeşit yiyecek ve içekleri yaratan ve faydamıza sunan da Rabb’imizdir (c.c.). Verdiği sayısız nimete karşılık bizim de Allah’a (c.c.) şükretmemiz gerekir. İşte bizler, Cenab-ı Allah’a (c.c.) şükrümüzü, minnetimizi belirtmek için namaz kılarız.

Allah (c.c.), bizler için pek çok nimet vermiştir.

1. Zâriyât suresi, 56. ayet.
2. Bakara suresi, 43. ayet.

Bizler, namazın dinimizde farz kılınan çok önemli bir ibadet olduğunu bilelim. Namaz kılarak kulluk borcumuzu yerine getirmeye önem verelim. Kıldığımız namazların, Allah'ın (c.c.) sevgisini ve rızasını kazanmamıza vesile olacağını unutmayalım.

Namaz, Allah'ın (c.c.) huzuruna çıkmak, Rabb'imizle (c.c.) konuşmak, onunla aracısız bir şekilde iletişim kurmaktır. Her şeyin sahibi ve yaratıcısı olan Allah'a (c.c.) kul olduğumuzu hatırlamaktır. Yüce Yaradan (c.c.) ile doğrudan iletişim kurmak, onun kulu olmak insanın kendisini değerli hissetmesini sağlar, kişiye huzur ve mutluluk verir. Bizler namaza başlarken ellerimizi kaldırır, böylece dünyaya ait işleri arkamızda bırakırız. Her gün namaz kılarak dünyanın sıkıntılarından, meşgalelerinden bir süreliğine de olsa uzaklaşır, rahatlar, huzur buluruz. Tüm benliğimizle Rabb'imize (c.c.) yönelir, ona sığınırız. Cenab-ı Allah'ın (c.c.), zor durumda kalan kullarına yardım edeceğine, onları sahipsiz bırakmayacağına inanırız. Bu inanç bize güç, güven ve iç huzuru gibi güzel duygular kazandırır. Bizler namaz kılarak Rabb'imize (c.c.) olan sevgimizi, saygımızı, bağlılığımızı ve minnetimizi ifade ederiz. Allah'ın (c.c.) da kendisine yönelen kullarını sevdiğini biliriz. Bunu bilmek bizi rahatlatır, gönlümüzü huzurla doldurur.

Namaz kılarak Rabb'imize (c.c.) olan sevgi ve bağlılığımızı ortaya koyarız.

Günün belirli vakitlerinde namaz kılan, Rabb'inin huzuruna çıkan insan, Allah'ın (c.c.) her an kendisini görüp gözettiğini bilir. Kulu olmaktan şeref duyduğu, çok sevdiği Rabb'inin (c.c.) huzuruna günah işleyerek çıkmaktan hayâ eder. Onun razı olacağı hayırlı ameller işlemeye çalışır. Yalan, hile, dedikodu, iftira, haksızlık gibi kötü davranışlardan uzak durma konusunda özenli olur. Başkalarına yardım etmeye, dürüst ve güvenilir bir insan olmaya gayret eder. Namaz kılan insana güzel davranışların yakışacağını, kötü davranışların yakışmayacağını bilir. Böylece namaz, insanın güzel davranışlara yönelmesini, kötülüklerden uzak kalmasını sağlar.

YORUMLAYALIM

“(Resulüm!) **Sana vahyedilen kitabı oku ve namazı kıl. Muhakkak ki namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah’ı anmak elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir.”**

(Ankebût suresi, 45. ayet.)

Namazın sahih yani geçerli olabilmesi için namaz kılınacak yerin ve giysilerin temiz olması zorunludur. Ayrıca namaz kılabilmek için abdestli olunması gereklidir. Abdest alan kişi, gün içinde en çok kirlenen el, ağız, burun, ayak, yüz gibi organlarını sık sık temizlemiş olur. Ayrıca namaz günde beş kez, belli zaman aralıklarıyla kılındığından insan, yaşadığı yerin ve giysilerinin her zaman temiz olmasına önem verir. Bütün bunlar da kişiye temiz olma alışkanlığı kazandırır. Abdest, insanı maddi kirlerden olduğu gibi günahlardan da arındırmaktadır. Peygamberimiz (s.a.v.), kişinin abdest alırken her bir organını yıkadığında o organı ile işlediği günahlarının bağışlanacağını haber vermiştir.[1]

Dinimizde her namazın belli bir vakti vardır. Müslüman; sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı vakitlerinde olmak üzere her gün beş vakit namaz kılar. Namazın belli vakitlerde kılınması, insana zamanı planlama ve iyi değerlendirme alışkanlığı kazandırır. Çünkü namazlarını kılmaya özen gösteren bir Müslüman, işlerini planlarken namaz vakitlerini dikkate alır. Gününü beşe ayırır. Sabahtan öğleye, öğleden ikindiye, ikindiden akşama, akşamdan yatsıya kadar ve yatsıdan sonra neler yapacağını planlar. Ayrıca mümin kişi sabah namazı için erkenden kalkar, güne erken başlayarak zamanını daha verimli kullanır.

Cemaatle namaz, bilgimizi artırmamıza, insanlarla tanışıp kaynaşmamıza, iyi ilişkiler kurmamıza katkı sağlar.

YORUMLAYALIM

Hz. Peygamber (s.a.v.) bir gün ashabına sordu: **“Ne dersiniz? Birinizin kapısının önünde bir nehir olsa ve o kimse bu nehirde her gün beş kez yıkansa onda kirden eser kalır mı?”** Ashab-ı kiram, “Hayır, kalmaz ya Resulallah!’” dedi. Bu cevap üzerine Allah Resulü (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“İşte beş vakit namaz da böyledir. Allah, beş vakit namazla günahları silip yok eder.”**

(Buhârî, Mevâkît, 6.)

1. bk. Müslim, Tahâret, 32.

2. Namaz Çeşitleri

DÜŞÜNELİM

Farz, vacip ve sünnet ne demektir? Bu kavramlar hakkında neler biliyorsunuz?

Dinî sorumlulukları nitelendirmek için kullanılan bazı kavramlar vardr. Farz, vacip ve nafile bunlardan başlıcalarıdır. **Farz**, İslam dininde, sorumluluk çağına gelmiş Müslümanlardan yapılması kesin olarak istenen, terk edilmesi günah olan ibadetlere, iş ve davranışlara denir.(1) **Vacip**; İslam dininde yapılması farz kadar kesin olmayan fakat sünnetten daha kuvvetli olan dinî emirlerdir.(2) Örneğin bayram ve vitir namazı kılmak, kurban kesmek, fıtır sadakası vermek vaciptir. Dinî sorumlulukları nitelemek için kullanılan kavramlardan bir diğeri nafiledir. Farz ve vacip dışında sevap kazanmak amacıyla fazladan yapılan, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) de yapmış olduğu ibadet ve davranışlara **nafile** denir.(3)

Kur'an-ı Kerim'de namaz ibadetini konu alan birçok ayet bulunur. Buna bağlı olarak dinimizde farz, vacip ve nafile olarak nitelendirilen çeşitli namazlar vardır.

Farz namazlar: Akıl sağlığı yerinde olan, ergenlik çağına gelmiş Müslümanların günde beş vakit namaz kılması farzdır. Ayrıca haftada bir kez, cuma günü öğle namazı vaktinde cuma namazı kılmak da dinimizde farzdır. Dinimizde emredilen farz namazları; farz-ı ayn ve farz-ı kifaye olmak üzere iki grupta ele alabiliriz. Buna göre tek tek her Müslüman'ın yerine getirmekle yükümlü olduğu namazlara **farz-ı ayn namazlar** denir. Beş vakit namaz ve cuma namazı farz-ı ayndır. Tek tek her Müslüman, bu namazları yerine getirmekle mükelleftir. Bir bölgede yaşayan Müslümanların yerine getirmesiyle diğerlerinden sorumluluğun kalktğı namazlara ise **farz-ı kifaye** denir. Mesela cenaze namazı kılmak farz-ı kifayedir. Ölen müminin cenaze namazını bir grup Müslüman'ın kılması yeterlidir. Böylece farz yerine getirilmiş olur. Ancak ölen Müslüman'ın cenaze namazı o bölgede yaşayan hiç kimse tarafından kılınmazsa orada yaşayan tüm müminler bundan sorumlu olur.

ETKİNLİK

"Namazı kıldınız mı, gerek ayakta gerek otururken ve gerek yan yatarak hep Allah'ı anın. Güvene kavuştunuz mu namazı tam olarak kılın. Çünkü namaz, müminlere belirli vakitlere bağlı olarak farz kılınmıştır."

(Nisâ suresi, 103. ayet.)

"Gündüzün iki ucunda, gecenin de ilk saatlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri (günahları) **giderir. Bu, öğüt almak isteyenlere bir hatırlatmadır."**

(Hûd suresi, 114. ayet.)

"Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür."

(Bakara suresi, 110. ayet.)

Yukarıdaki ayetlerden, namazın önemi ve faydaları ile ilgili ne gibi sonuçlar çıkarabiliriz? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

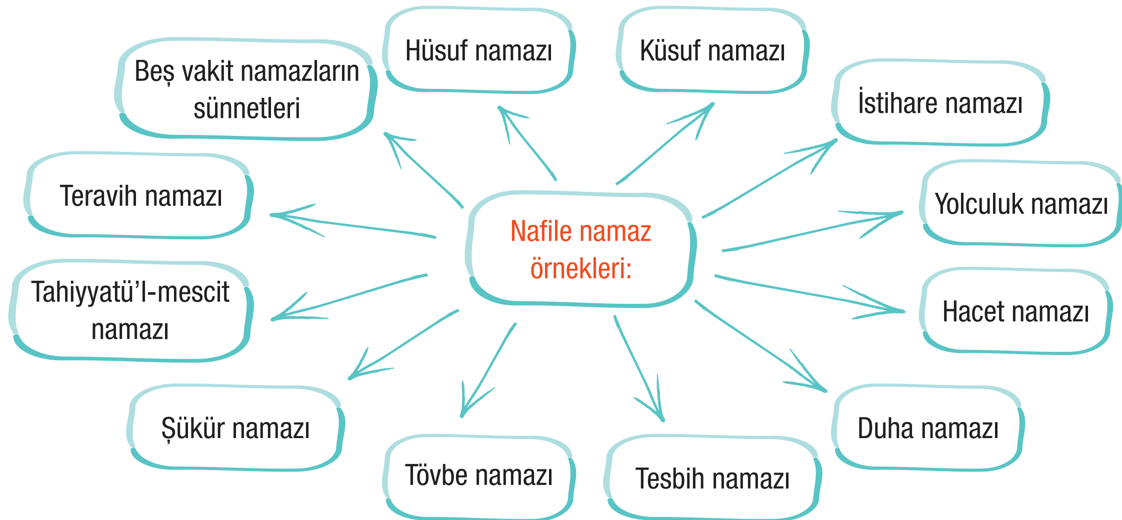
1. bk. MEB. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 85.
2. bk. MEB. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 85, 271 ve 375.
3. bk. MEB. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 85, 271 ve 375.

Dinimizde namaz çok önemli bir ibadet kabul edilir. Herhangi bir sebeple beş vakit namazdan birini zamanında kılamayan bir Müslüman'ın, kılamadığı namazı daha sonra kılması gerekir. Buna **kaza namazı** ya da **namazı kaza etmek** denir. Peygamberimiz (s.a.v.), **"Kim uyuyakalır ya da unuttuğu için namazı vaktinde kılmamış olursa hatırladığı anda namazını kılsın."**(1) buyurmuştur.

Vacip Namazlar: Vacip namazların dinî hükmü farz kadar açık ve kesin değildir. Bununla birlikte vacip namazların kılınması dinî açıdan büyük önem taşır. Ramazan Bayramı ile Kurban Bayramı'nda bayram namazı kılmak, yatsı namazından sonra üç rekât vitir namazı kılmak vaciptir. Hz. Peygamber (s.a.v.) bu namazları kılmış, bizlere de kılmamızı öğütlemiştir. Örneğin Peygamberimiz (s.a.v.) bir hadisinde, **"Allah tektir, tek olanı sever. Ey Kur'an ehli! Siz de vitir namazını kılınız."**(2) buyurmuştur. Başka bir hadisinde de **"Vitir, her Müslüman'ın üzerinde Allah'ın bir hakkıdır..."**(3) buyurarak vitir namazının önemini belirtmiştir.

Nafile Namazlar: Farz ve vacip namazların dışında Peygamberimiz'in sünnetinde kılınması tavsiye edilen namazlara nafile namazlar denir. Nafile namazlar, Allah'ın (c.c.) rızasına erişmek, daha çok sevap kazanmak amacıyla kılınan namazlardır. Farz namazların öncesinde veya sonrasında kılınan sünnetler ile teravih namazı nafile namazlara örnek verilebilir.

Ayrıca bir mescidi ziyaret ettiğimizde kılınan **tahiyyatü'l-mescit**, gecenin son üçte birinde uyanıp kılınan teheccüt namazı, sevinçli bir durumla karşılaşıldığında kılınan şükür namazı, seyahate çıkılırken ve döndükten sonra kılınan yolculuk namazı, yapılan bir hatayı, işlenen bir günahın affedilmesi için kılınan tövbe namazı, sabahleyin güneş doğduktan sonra kılınan duha namazı, Allah'tan (c.c.) bir dilekte bulunulacağı zaman kılınan hacet namazı, istihare namazı, güneş tutulması sırasında kılınan küsuf namazı, ay tutulması esnasında kılınan hüsuf namazı da nafile namazlar arasında sayılır.

ETKİNLİK

Tesbih namazı ve teheccüt namazı kaçar rekât olarak ve nasıl kılınır? Araştırınız.

1. Tirmizî, Salât, 16, Mevâkıt, 53.
2. Ebu Davud, Vitir, 1.
3. Ebu Davud, Vitir, 3.

3. Namazın Kılınışı

DÜŞÜNELİM

"Namazın şartları", "Namazın farzları" ifadesinden ne anlıyorsunuz?

Bir namazın sahih yani geçerli olması için belirlenmiş olan bazı şartlar vardır. Bunlar "namazın şartları" ya da "namazın farzları" olarak adlandırılmaktadır.

Namazın farzları, dışındaki farzlar ve içindeki farzlar olmak üzere ikiye ayrılır. Bu farzlar, altısı içinde, altısı dışında olmak üzere toplam on ikidir.

3.1. Namazın Farzları

DÜŞÜNELİM

Namaz kılmaya başlamadan önce hangi hazırlıkları yaparız?

Namaz kılabilmek için yapılması gereken hazırlıklara **namazın dışındaki farzlar (şartlar)** denir. Namazın dışındaki şartlar altıdır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Hadesten Tahâret: Hades, bazı ibadetlerin yapılmasına engel olan dinî açıdan temizlenmeyi gerektiren manevi kirlilik anlamına gelir.[1] Tahâret ise temizlik demektir. Hadesten tahâret, kişinin duruma göre abdest alması, gusletmesi ya da teyemmüm almasıdır.

2. Necâsetten Tahâret: Necâset, vücutta, elbisede ya da namaz kılınacak yerde bulunan pislik anlamına gelir. Necâsetten tahâret, bedenin, elbisenin ve namaz kılınacak yerin temiz olması demektir.

3. Setr-i Avret: Namazda, vücudun başkalarına gösterilmesi yasak olan yerlerinin örtülmesi demektir. Namaz kılarken kadınların el, ayak ve yüz dışında tüm vücudunu örtmeleri; erkeklerin ise en az göbekleri ile diz kapaklarının altına kadar olan yerleri örtmesi setr-i avretin gereğidir.

4. İstikbâl-i Kıble: Namazı kılarken Kâbe'nin olduğu yöne doğru dönmektir. Dünyanın neresinde olursa olsun bütün Müslümanlar, namazlarını kılarken Kâbe'ye dönerler. Kâbe bizim kıblemizdir.

5. Vakit: Dinimizde her namazın vakti içinde kılınması gerekir. Vakti girmeden namaz kılınmaz. Ancak herhangi bir nedenle vakti içinde kılınamayan bir namaz daha sonra kaza edilir. Buna da **kaza namazı** denir.

6. Niyet: Hangi namazın kılınacağını bilmek ve namaz ibadetini Allah (c.c.) için yapmayı kalben dilemektir. Namaza başlarken niyet etmek şarttır ancak niyetin sözle yapılması zorunlu değildir. Niyetin dil ile ifade edilmesi güzel bir davranış olarak görülmüşse de kalben niyet etmek yeterlidir.

ETKİNLİK

Abdestin nasıl alındığını ve hangi durumlarda bozulduğunu ilmihâl kitaplarından ve Genel Ağ'dan araştırınız. Araştırmanızı sunu hâline getiriniz ve etkileşimli tahta, projeksiyon gibi araçlar yoluyla arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. bk. Dinî Terimler Sözlüğü, 112; Dinî Kavramlar Sözlüğü, s. 213.

Her ibadeti olduğu gibi namaz ibadetini yerine getirirken de uyulması zorunlu olan bazı kurallar vardır. Namazın sahih yani geçerli olması için bu kuralların yerine getirilmesi şarttır. Namaz esnasında yerine getirilmesi zorunlu olan bu kurallara **namazın içindeki farzlar (şartlar)** denir. Namazın içindeki şartlar altı tanedir:

Namazı, şartlarına uygun şekilde ve dosdoğru kılmak gerekir.

1. İftitah Tekbiri: Namaza başlarken söylenen ve "Allah'ı yüceltme ve saygı" anlamına gelen "Allahu Ekber" ifadesidir.(1)

2. Kıyam: Kur'an-ı Kerim'den sure veya ayetler okumak için namazın başlama tekbiriyle rükûsu arasında ayakta durmak demektir.(2) Ancak hastalık, yaşlılık vb. sebeplerle ayakta duramayacak olanlar, namazlarını oturarak kılabilirler.

3. Kıraat: Namazda ayakta iken Kur'an-ı Kerim'den yeterli miktarda sure veya ayetler okumaktır.(3) Namaz kılan kimsenin, bir miktar Kur'an okuması farzdır. Okunacak miktar kısa bir ayet de uzun ya da kısa bir sure de olabilir. Kıraat, namazda ayakta iken yapılır.

4. Rükû: Namazda, kıraatten sonra elleri dizlerin üzerine koyup tespih dualarını okumak için eğilmeye denir.(4)

5. Secde: Namazda alnı, burnu, elleri, dizleri ve ayak parmaklarını yere koyup orada Allah'ın (c.c.) yüceliğini Hz. Peygamber'in (s.a.v.) öğrettiği dualarla anmaktır.(5) Namaz kılınırken her rekâtta iki secde yapılır.

6. Kâde-i Âhire: Namazın sonunda "Ettehiyyatü" duasını okumak için oturmaktır.(6)

3.2. Abdest, Boy Abdesti ve Teyemmüm

DÜŞÜNELİM

Hangi ibadetler için abdest alınır?

Yüce dinimiz temizliği bazı ibadetlerin ön şartı saymıştır. Namaz kılabilmek için de temiz olmak gerekir. Bunun için dinimiz, öncelikle namaz kılacak kişinin abdestli olmasını, duruma göre de boy abdesti veya teyemmüm almasını şart koşmuştur. **Abdest;** namaz kılmak, Kâbe'yi tavaf etmek gibi birtakım ibadetleri yerine getirebilmek için bazı organları yıkamak, bazı organları da mesh etmek suretiyle yapılan bir temizliktir. Kur'an-ı Kerim'de, namaz kılmak için abdestli olunması gerektiği açık bir şekilde belirtilmektedir. Mâide suresinde yer alan bir ayette bu konuda Rabb'imiz (c.c.) şöyle buyurmaktadır: **"Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı mesh edip topuklara kadar ayaklarınızı da (yıkayın)..."**(7) Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de bir hadisinde, **"...Namazın anahtarı temizliktir."**(8) buyurarak namazdan önce gerekli temizliğin yapılmasının şart olduğunu belirtmiştir. Başka bir hadisinde de **"Allah, sizden birinizin, tekrar abdest alana kadar bozulmuş abdest ile kıldığı namazı kabul etmez."**(9) buyurmuştur.

1. bk. MEB. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 159.
2. bk. MEB. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 204.
3. bk. MEB. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 203.
4. bk. MEB. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 312.
5. bk. MEB. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 324.
6. bk. MEB. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 188.
7. Mâide suresi, 6. ayet.
8. Ebu Davud, Salât, 73.
9. Buhârî, Hiyel, 2.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), abdestin nasıl alınacağını bizlere hem anlatmış hem de uygulamalı olarak öğretmiştir. Allah Resulü'nün (s.a.v.) öğrettiği şekilde abdest şöyle alınır:

Önce “Niyet ettim Allah rızası için abdest almaya.” denilerek niyet edilir. Eûzü besmele çekilir ve eller bileklere kadar üç kere yıkanır (Resim 1). Bu sırada parmak aralarını ovalamaya dikkat edilir. Parmakta yüzük varsa altına su değmesi için yüzük oynatılır. Bundan sonra üç kere sağ avuca su alınarak ağza su verilir (Resim 2). Her seferinde ağız çalkalanır. Ardından yine sağ avuca su alınarak burna üç kere su verilir ve burun güzelce temizlenir (Resim 3). Sonra yüzün tamamı üç kere yıkanır (Resim 4). Önce sağ, sonra da sol kol dirseklerle beraber yıkanır (Resim 5). Bunun ardından eller ıslatılarak sağ elin içiyle baş mesh edilir yani sıvazlanır (Resim 6). Şehadet parmakları veya serçe parmaklarla kulakların içi, başparmaklarla da dışı mesh edilir (Resim 7). Sonra iki elin dış kısmı ile de boyun mesh edilir (Resim 8). En sonunda da önce sağ, sonra sol ayak topuklarla birlikte yıkanır (Resim 9). Böylece abdest tamamlanmış olur.

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

Resim 5

Resim 6

Resim 7

Resim 8

Resim 9

BİLGİ NOTU

Abdestin dört farzı vardır:

- Elleri dirseklerle beraber yıkamak
- Yüzü yıkamak
- Başı mesh etmek
- Ayakları topuklarla beraber yıkamak

ETKİNLİK

“Müslüman -veya mümin- bir kul abdest alır ve yüzünü yıkarsa gözleri ile işlediği her günah, abdest suyu -veya suyun son damlası- ile yüzünden çıkar. İki elini yıkadığında, elleriyle işlediği her günah, abdest suyu -veya suyun son damlası- ile ellerinden çıkar. Ayaklarını yıkadığı zaman ayaklarıyla işlediği her günah, abdest suyu -veya suyun son damlası- ile ayaklarından çıkar. Sonunda o mümin kul, günahlarından temizlenmiş olur.”

(Müslim, Tahâret, 32; Tirmizî, Tahâret, 2.)

Yukarıdaki hadis bize ne anlatmak istiyor? Düşüncelerinizi sınıfta açıklayınız.

Bazı durumlar, abdestin bozulmasına sebep olur. Bunların başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz:

- Küçük veya büyük tuvalet ihtiyacını gidermek
- Yellenmek
- Vücuttan kan veya irin çıkması
- Uyumak
- Bayılmak
- Namazda iken başkalarının işiteceği kadar gülmek
- Ağız dolusu kusmak[1]

İslamiyette emredilen bir diğer temizlik çeşidi boy abdestidir. **Boy abdesti;** niyet ederek, ağız ve burun da dâhil olmak üzere hiç kuru yer kalmadan bütün vücudu yıkamak suretiyle yapılan temizliktir.[2] Boy abdestine gusül de denilmektedir. Yüce kitabımız Kur’an-ı Kerim’de, gerekli durumlarda boy abdesti alınmasının gerekliliğine dikkat çekilmektedir. Bu konuyla ilgili bir ayette Rabb’imiz (c.c.) şöyle buyurmaktadır: **“…Eğer cünüp oldunuz ise boy abdesti alın…”**[3]

BİLGİ NOTU

Boy abdestinin üç farzı vardır:

- Ağzı suyla iyice çalkalayıp temizlemek
- Burnu suyla güzelce temizlemek
- Bütün vücudu yıkamak

1. Lütfi Şentürk, Seyfettin Yazıcı, İslam İlmihâli s. 94.
2. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 107.
3. Mâide suresi, 6. ayet.

Farz ve sünnetlerine uygun bir gusül şöyle yapılır: Önce eûzü besmele çekilerek "Niyet ettim Allah rızası için boy abdesti almaya." denir. Eller yıkanıp vücudun kirli yerleri temizlenir. Sonra namaz abdesti gibi abdest alınır. Önce baştan, sonra sağ ve sonra da sol omuzdan üçer kez su dökülerek vücut temizlenir. Bu esnada suyun bedenin her tarafına ulaşması için vücut ovalanır. Özellikle sakal diplerine, bıyık ve kaş altlarına, göbek içine, kulakların iç kısmına suyun ulaşmasına özen gösterilir. Parmaklarda yüzük varsa onun altına da suyun ulaşmasına dikkat edilir. Banyodan çıkarken en son ayakların yıkanmasına da önem verilir.(1) Gusletmesi gereken kimse boy abdesti almadan namaz kılamaz, Kâbe'yi tavaf edemez. Kur'an'ı eline alamaz.(2)

İslam'daki temizlik çeşitlerinden biri de teyemmümdür. **Teyemmüm;** suyun bulunmadığı veya bulunsa bile kullanılmasının mümkün olmadığı durumlarda, kişinin niyet ederek abdest veya gusül abdesti yerine geçmesi için yaptığı manevi temizliktir.(3) Teyemmüm, dinimizin Müslümanlara sağladığı kolaylıklardan biridir. Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette şöyle buyrulmaktadır: **"…Su bulamamışsanız temiz toprakla teyemmüm edin de yüzünüzü ve** (dirseklere kadar) **ellerinizi onunla mesh edin. Allah size herhangi bir güçlük çıkarmak istemez; fakat sizi tertemiz kılmak ve size** (ihsan ettiği) **nimetini tamamlamak ister; umulur ki şükredersiniz."**(4)

Teyemmüm, toprak ya da kum, çakıl, taş, kil gibi toprak cinsinden bir şeyle yapılır. Su bulunamaz ya da hastalık, soğuk gibi sebeplerle suyun kullanılması mümkün olmazsa bu durumda teyemmüm yapılır.

Teyemmümün farzı ikidir:

Niyet etmek

Elleri toprağa sürüp yüzü ve kolları mesh etmek

Teyemmüm yapacak kişi kollarını sıvar. Ne için teyemmüm yapılacaksa ona göre teyemmüme niyet edilir. Eller toprağa sürülür (Resim 1). Bu sırada eller önce ileriye sürülüp sonra geri çekilir. Sonra yan yana getirilerek ve birbirine hafifçe vurularak silkelenir (Resim 2). Ellerin içi ile yüz mesh edilir (Resim 3). Bundan sonra eller tekrar toprağa sürülür ve silkelenir. Sol elin içi ile sağ kol (Resim 4), sağ elin içi ile de sol kol mesh edilerek (Resim 5) teyemmüm tamamlanır. Su bulunursa teyemmüm bozulur. Ayrıca abdesti bozan her şey, teyemmümün de bozulmasına sebep olur.

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

Resim 5

1. Lütfi Şentürk, Seyfettin Yazıcı, İslam İlmihâli s. 106-107.
2. Lütfi Şentürk, Seyfettin Yazıcı, İslam İlmihâli s. 105-106.
3. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 366.
4. Mâide suresi, 6. ayet.

3.3. Ezan ve Kamet

DÜŞÜNELİM

Ezan nasıl okunur?

Ezan, her gün kılınması farz olan namazların ve cuma namazının vaktinin geldiğini Müslümanlara duyurmak amacıyla okunan ve sözleri Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sünneti ile belirlenen namaz çağrısıdır. [1] Ezan okuyan kişiye **müezzin** denir. Ezan, Sevgili Peygamberimiz'in (s.a.v.) Medine'ye hicretinden sonra okunmaya başlanmıştır ve İslam'ın sembollerinden biridir. Bir yerde minarelerden ezan seslerinin yükselmesi, oranın İslam yurdu olduğunun en belirgin kanıtlarından biridir.

Ezan, anlamı ve içeriği itibarıyla hem namaza hem de İslam'a çağrı niteliği taşır. Ezan vasıtasıyla insanlar hem namaza çağrılmakta hem de Allah'ın (c.c.) birliği, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliği ilan edilmektedir.

Ezanın Sözleri	Ezanın Anlamı
Allâhü ekber (dört kere).	Allah en büyüktür.
Eşhedü en lâ ilâhe ilallâh (iki kere).	Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur.
Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah (iki kere).	Şehadet ederim ki Muhammed Allah'ın elçisidir.
Hayye ale's-salâh (iki kere).	Haydin namaza!
Hayye ale'l-felâh (iki kere).	Haydin kurtuluşa!
Allâhü ekber (iki kere).	Allah en büyüktür.
Lâ ilâhe ilallâh (bir kere).	Allah'tan başka ilah yoktur.

Sabah ezanı okunurken "Hayye ale'l-felâh" ifadesi söylendikten sonra iki defa, "es-Salâtü hayrun mine'n-nevm." denir. Bu ifade, "Namaz uykudan hayırlıdır." manasına gelmektedir.

Kamet de namazla ilgili kavramlardan biridir. **Kamet;** gerek tek başına gerekse cemaatle kılınan farz namazlarının öncesinde okunan sözlere denir. Kametin okunuşu genel olarak ezanla aynıdır. Ancak kamette "Hayye ale'l-felâh." ifadesinden sonra iki kez, "Namaz başladı." anlamına gelen, "Kad kâmeti's-salâh." sözü söylenir. Ayrıca kamet ezandan biraz daha hızlı okunur. Kamet okumak sünnettir. Kamet sadece erkeklere sünnettir. Kadınların kamet getirmesine gerek yoktur. [2]

Ülkemizde günde beş vakit, minarelerden ezan sesi yükselir.

1. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 83.
2. bk. TDV İlmihâli, C 1, s. 268.

ETKİNLİK

"Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.."

İstiklal Marşımızın yukarıdaki dizelerinde şair, Allah'tan (c.c.) neler dilemektedir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

3.4. Beş Vakit Namaz

DÜŞÜNELİM

"Büyük günahlardan kaçınıldığı sürece beş vakit namaz, kendi aralarında işlenen günahlara, cuma namazı, diğer cumaya kadar olan zaman diliminde, ramazan orucu da diğer ramazana kadar olan zamanda işlenen günahlara kefarettir."

(Müslim, Tahâret, 16.)

Yukarıdaki hadiste verilmek istenen mesaj nedir?

Dinimize göre namazın belli vakitlerde kılınması gerekir. Bu konuyla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: **"... Namaz müminler üzerine vakitleri belli bir farzdır."**[1] Müslümanlıkta farz olan günlük namazlar beş vakit kılınmaktadır. Bu vakitler sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsıdır.

Beş vakit namaz, akıllı ve ergenlik çağına ulaşmış kadın ve erkek her Müslüman'a farzdır. Bu sebeple her müminin, namazın nasıl kılınacağını öğrenmesi bir zorunluluktur. Şimdi beş vakit namazın nasıl kılındığını öğrenelim.

Namaz İslam'da farz olan ibadetlerdendir.

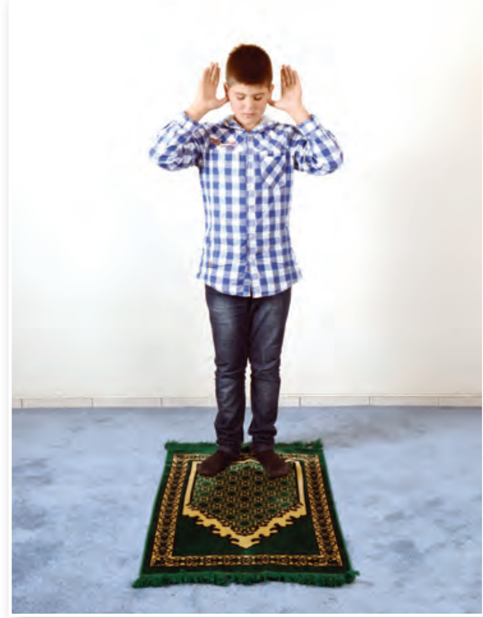
1. Nisâ suresi, 103. ayet.

Sabah namazı: İki sünnet, iki de farz olmak üzere dört rekâtlık bir namazdır. Kılınışı şöyledir:

Sünnet: Birinci rekâtta abdestli olarak ayakta kıbleye doğru dönülür. “Niyet ettim Allah rızası için bugünkü sabah namazının sünnetini kılmaya.” diye niyet edilir. Sonra “Allâhü ekber.” denilerek iftitah tekbiri alınır ve eller bağlanır (Resim 1 ve 2).

Resim 1

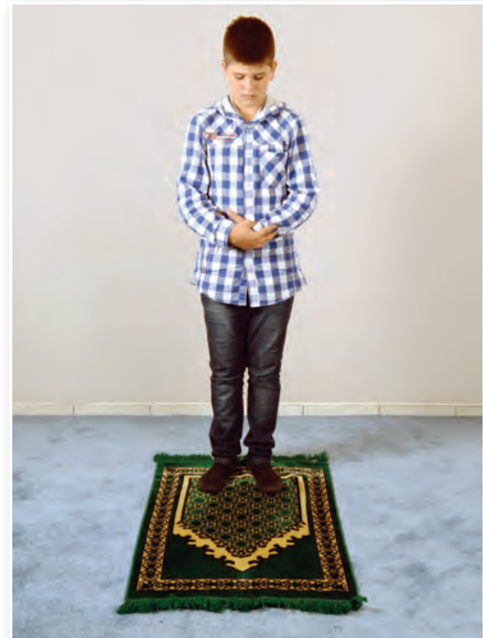

Resim 2

Erkekler ellerini sağ el sol bileği kavrayacak şekilde göbeklerinin üzerine bağlarlar. Kadınlar da sağ ellerini sol ellerinin üzerine koyarak göğüsleri üzerinde bağlarlar. Eller bağlandıktan sonra sırasıyla Sübhâneke duası okunur, eûzü besmele çekilir, Fâtiha suresi ile Kur’an’dan bir bölüm okunur (Resim 3 ve 4).

Resim 3

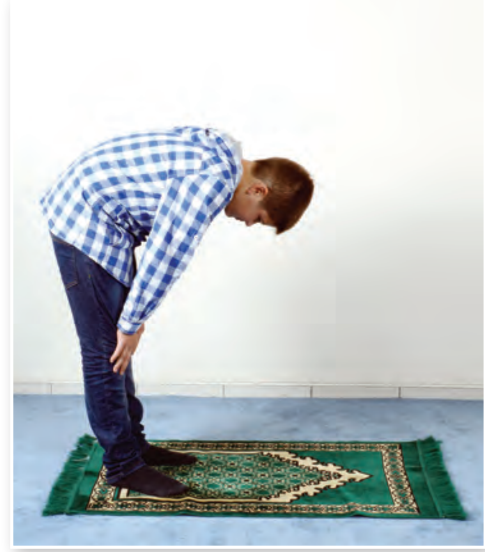

Resim 4

Ardından “Allâhü ekber.” denilerek rükûya eğilinir. Rükûda iken üç kere “Sübhâne Rabbiyel azîm.”(1) ifadesi söylenir (Resim 5 ve 6).

Resim 5

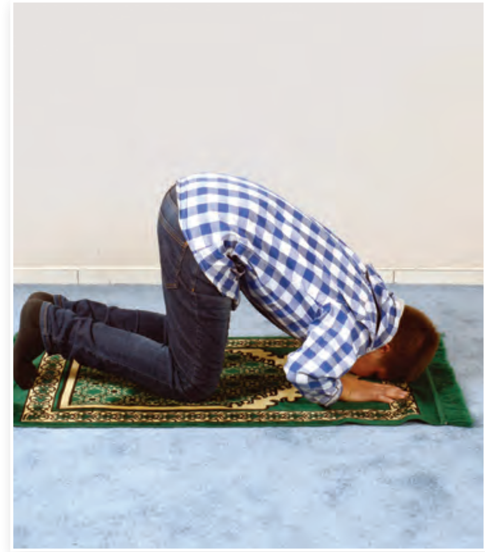

Resim 6

“Semiallâhü limen hamideh.”(2) denilerek doğrulunur. Bu sırada “Rabbenâ lekel hamd.”(3) denir. “Allâhü ekber.” diye tekbir alınarak secdeye gidilir. Secdede üç kez “Sübhâne Rabbiyel a’lâ.”(4) denir (Resim 7 ve 8).

Resim 7

Resim 8

1. Yüce Rabb’im her türlü noksanlıktan, kusurdan uzaktır.
2. Allah, kendisine hamd eden kulunu duyar.
3. Rabb’imiz! Hamd sana mahsustur.
4. Yüce Rabb’im her türlü noksanlıktan, kusurdan uzaktır.

Secdeden sonra “Allâhü ekber.” denilerek doğrulunur ve kısa bir süre oturulur. Sonra aynı şekilde ikinci secde yapılır. İkinci secdenin ardından “Allâhü ekber.” denilerek ayağa, ikinci rekâta kalkılır.

İkinci rekâtta ayaktayken besmele çekilir, Fâtiha suresi ile Kur’an’dan bir bölüm okunur. Sonra aynen birinci rekâtta olduğu gibi rükû ile secdeler yapılır ve oturulur. Kâde-i âhire denilen bu son oturuşta sırasıyla Ettehıyyâtü, Allâhümme Salli ve Allâhümme Bârik ile Rabbenâ duaları okunur. Tahiyyatta otururken erkekler sağ ayaklarını dik tutarlar, sol ayaklarını yatırıp üzerine otururlar. Kadınlar ise ayaklarını sağa doğru çıkarıp otururlar (Resim 9 ve 10).

Resim 9

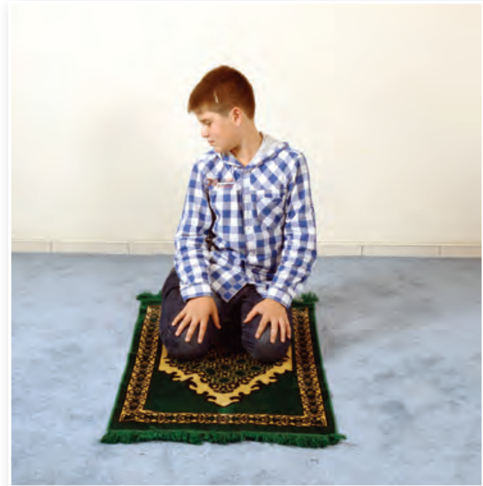

Resim 10

Tahiyyatta otururken dualar okunduktan sonra baş sağ omza doğru çevrilerek “Esselâmü aleyküm verahmetullâh.”[1] denir (Resim 11 ve 12).

Resim 11

Resim 12

1. Selam; esenlik, iyilik, güzellik, hayırlar sizin üzerinize olsun.

Ardından baş sol omza doğru döndürülerek aynı ifade söylenir. Buna “selam vermek” denir ve bu selamla da sabah namazının sünneti tamamlanmış olur (Resim 13 ve 14).

Resim 13

Resim 14

Farz: Sabah namazının farzı da aynen sünneti gibi kılınır. Ancak niyet, sabah namazının farzına edilir.

Öğle namazı: Dört rekât ilk sünnet, dört rekât farz, iki rekât da son sünnet olmak üzere toplam on rekât kılınan bir namazdır.

İlk sünnet: İftitah tekbiri alınıp eller bağlanır. Sübhâneke okunur, eûzü besmele çekilir. Fâtiha ile Kur’an-ı Kerim’den bir bölüm okunur. Rükû secdeler yapılıp ikinci rekâta kalkılır. Ayakta iken besmele çekilir, Fâtiha ile Kur’an’dan bir bölüm okunur. Rükû ve secdeler yapılıp oturulur. Ettehıyyâtü okunduktan sonra üçüncü rekâta kalkılır. Besmele, Fâtiha ve Kur’an-ı Kerim’den bir bölüm okunur, rükû ve secdeler yapıldıktan sonra dördüncü rekâta kalkılır. Dördüncü rekâtta da aynı şekilde besmele, Fâtihâ ve bir sure okunur, rükû ve secdeler yapılıp oturulur. Ettehıyyâtü, Allâhümme Salli, Allâhümme Bârik ve Rabbenâ duaları okunduktan sonra sağa ve sola selam verilerek ilk sünnet tamamlanır.

Farz: Kılınışı öğle namazının sünnetiyle aynıdır. Ancak farzda, üçüncü ve dördüncü rekâtta Fâtiha’dan sonra bir şey okunmadan rükûya gidilir.

Son sünnet: Aynen sabah namazının sünneti gibi kılınır.

İkindi namazı: Dört sünnet , dört de farz olmak üzere sekiz rekât kılınır.

Sünnet: Öğle namazının ilk sünneti gibi kılınır. Ancak ondan farklı olarak ilk oturuşta Ettehıyyâtü’den sonra Allâhümme Salli ve Allâhümme Bârik duaları da okunur. Ayrıca üçüncü rekâta kalkıldığında Fâtiha’dan önce Sübhâneke ile eûzü besmele okunur.

Farz: Kılınışı, öğle namazının farzıyla aynıdır.

Akşam namazı: Üç farz, iki sünnet olmak üzere beş rekâttır. Önce farz, ardından da sünnet kılınır.

Farz: İkindi namazının farzı gibi kılınır. Ancak üçüncü rekâttan sonra ayağa kalkılmadan oturulur. Ettehıyyâtü, Allâhümme Salli, Allâhümme Bârik ve Rabbenâ duaları okunduktan sonra sağa ve sola selam verilerek namaz tamamlanır.

Sünnet: Öğle namazının son sünneti gibi kılınır.

Yatsı namazı: Yatsı namazı on rekâttır. Dördü ilk sünnet, dördü farz, ikisi de son sünnettir. Vitir namazı yatsı namazının bir parçası olmayıp başlı başına bir namazdır. Gece uyanamama endişesiyle yatsının peşinden kılınır.

İlk sünnet: İkindi namazının sünneti gibi kılınmaktadır.

Farz: Kılınışı, ikindi namazının farzıyla aynıdır.

Son sünnet: Akşam namazının sünneti gibi kılınır.

Vitir namazı: Yatsı namazından sonra üç rekât da vitir namazı kılınır. Bu namazı kılmak vaciptir. Kılınışı akşam namazının farzına benzer. Ancak ondan farklı olarak üçüncü rekâtta Fâtiha'dan sonra Kur'an-ı Kerim'den bir bölüm okunur. Sonra eller kaldırılır, "Allâhü ekber." denilerek tekbir alınır. Tekbirin ardından Kunut duaları okunur, rükû ve secdeler yapılıp vitir namazı, akşam namazının farzı gibi tamamlanır.

ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan bölümleri doğru bir şekilde tamamlayınız.

- Sabah namazı .... sünnet, ... farz olmak üzere .... rekâttır.
- Öğle namazı .... ilk sünnet, ... farz, iki de son sünnet olmak üzere .... rekâttır.
- İkindi namazı .... sünnet, ... farz olmak üzere .... rekâttır.
- Akşam namazı .... farz, ... sünnet olmak üzere .... rekâttır.
- Yatsı namazı .... namazıyla birlikte .... rekât olarak kılınır.

3.5. Cemaatle Namaz

DÜŞÜNELİM

Hangi namazların cemaatle kılınması zorunludur?

Başkalarına namaz kıldıran kişiye **imam**, imama uyarak namaz kılanlara da **cemaat** denir. **Cemaatle namaz**, namazın bir imama uyularak beraberce kılınması demektir. Cemaatle namaz, camide kılınabildiği gibi evde ya da temiz ve uygun herhangi bir başka yerde de kılınabilir. Dinimize göre cuma ve bayram namazlarının cemaatle kılınması şarttır. Beş vakit namaz ile teravih vb. namazlar ise cemaatle de tek başına da kılınabilir. Ancak yüce dinimiz, genel olarak namazların cemaatle kılınmasını teşvik etmiştir. Beş vakit namazın sadece farzları cemaatle kılınır. Sünnetleri ise tek başına eda edilir.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), namazlarını her zaman cemaatle kılmaya özen göstermiştir. O, ciddi bir mazereti olmadıkça namazlarını camide kılmaya dikkat etmiş, Müslümanları da bu şekilde davranmaya yönlendirmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) bir hadisinde şöyle buyurmuştur: **"Cemaatle kılınan namazın sevabı, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha fazladır."**[1] Başka bir hadisinde de **"Bir kimse evinde güzelce temizlenir de Allah'ın farzlarından birini yerine getirmek için Allah'ın evlerinden birine giderse** (camiye) **attığı her adımdan biri onun bir günahını siler, diğeri de derecesini yükseltir."**[2] buyurmuştur.

Cemaatle namaz kılarken imama uymak gerekir.

Cemaatle kılınan namazlar, diğer namazlara göre küçük bazı değişiklikler gösterir. Öncelikle cemaatle namaz kılan kişiler bir imama uyarlar. Bunu da niyette belirtirler. Örneğin "Niyet ettim Allah rızası için bugünkü sabah namazının farzını kılmaya, uydum imama." derler. Cemaatle namaz kılan kişiler, ilk rekâtta sadece Sübhâneke'yi okur, sonra susarlar. Bütün rekâtlarda, ayaktayken başka bir şey okumazlar. Çünkü bu durumda imamın okuması yeterlidir. Ancak rükûda, secdede ve oturuşlarda söylenmesi gerekli ifadeleri söyler, okunması gereken duaları da okurlar. Cemaatle namaz kılarken her harekette imamı takip etmek, onunla birlikte rükû, secde, oturuş, selam vb. şeyleri yapmak gerekir.

Dinimiz namazların cemaatle kılınmasını teşvik etmiş, bazı namazların da cemaatle kılınmasını şart koşmuştur. Bu durum toplumsal kaynaşma ve dayanışmaya önemli katkılar sağlamaktadır. Örneğin Müslümanlar gerek beş vakit namazda gerekse cuma, bayram ve teravih namazlarında camilerde bir araya gelmektedirler. Burada tanışıp kaynaşmakta, dostluklar kurmaktadırlar. Birbirlerinin sorun ve sıkıntılarından haberdar olmakta, bunları aşmak için dayanışma içine girmektedirler. Cuma, bayram ve diğer günlerde camilerde verilen vaazlar, okunan hutbeler halkın çeşitli konularda bilgilendirilmesini sağlamaktadır. Bu anlamda vaaz ve hutbeler, halkın eğitilmesinde önemli rol oynamaktadır. Cemaatle kılınan namazlarda insanlar camilerde toplanmakta; aynı Allah'a (c.c.), peygambere, dine inanmanın, aynı kıbleye yönelmenin hazzını birlikte yaşamaktadırlar. Bu da toplumda birlik, beraberlik ve kaynaşmayı güçlendirmektedir.

ETKİNLİK

Cemaatle namaz kılmanın kişi ve toplum açısından ne gibi faydaları olabilir? Düşüncelerinizi aşağıda boş bırakılan bölüme yazınız.

....

....

....

....

1. Buhârî, Ezan, 30, Müslim, Mesâcid, 42.
2. Müslim, Mesâcid, 51.

3.6. Cuma Namazı

DÜŞÜNELİM

Hiç cuma namazına gittiniz mi? Cuma namazının diğer namazlardan ne farkı vardır?

Cuma gününün İslamiyette ayrı bir yeri ve önemi vardır. Peygamberimiz (s.a.v.) bu konuyla ilgili bir hadisinde, **“Üzerine güneşin doğduğu en hayırlı gün cuma günüdür. Âdem Aleyhisselam o gün yaratıldı, o gün cennete konuldu ve o gün cennetten çıkarıldı.”**(1) buyurmuştur. Cuma günü camilerde cuma namazı kılınır. Cuma namazı, İslam dininde belirli şartları taşıyan kimselere farz kılınmıştır. Bu konuyla ilgili olarak Kur’an-ı Kerim’de, **“Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağrıldığı** (ezan okunduğu) **zaman hemen Allah’ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilmiş olsanız bu elbette sizin için daha hayırlıdır.”**(2) buyrulmaktadır. Bu ayetin gereği olarak Müslümanlar, cuma namazı için çağrı yapılıp ezan okunduğunda alışverişi, işlerini bırakır, Allah’ın (c.c.) emrini yerine getirmek üzere camilere koşarlar.

BİLGİ NOTU

Cuma namazı; akıllı, ergenlik çağına ulaşmış, camiye gitmeye engel bir sağlık sorunu bulunmayan, hürriyeti kısıtlanmamış, yolcu olmayan erkeklere farzdır.

Cuma günü camilerde hutbe okunarak cemaat çeşitli konularda bilgilendirilir.

Cuma namazı, cuma günü öğle namazının vaktinde; dört rekât ilk sünnet, iki rekât farz, dört rekât da son sünnet olmak üzere on rekât kılınır. Cuma günü öğle vakti ezan okununca temiz elbiseler giyilerek camiye gidilir. Evde ya da camide abdest alınır. Önce öğle namazının ilk sünneti gibi dört rekâtlık ilk

1. Müslim, Cuma, 5; Tirmizî, Cuma, 353.
2. Cuma suresi, 9. ayet.

sünnet tek başına kılınır. Sonra caminin içinde bir ezan daha okunur. Ezan bitince imam minberden bir hutbe okur. Hutbede dinî, ahlaki, toplumsal konularda cemaat bilgilendirilir ve insanlara öğüt verilir. Sonra müezzin tarafından kamet getirilir. Ardından da imamla birlikte iki rekât cuma namazının farzı kılınır. Farzdan sonra dört rekât son sünnet tek başına kılınır. Bazı Müslümanlar, cuma namazından sonra dört rekât zuhr-u âhir, iki rekât da vaktin sünneti denilen namaz kılmaktadırlar.

BİLGİ NOTU

Cuma namazını kılanlar, o günün öğle namazını kılmazlar. Çünkü cuma namazı, o günün öğle namazı yerine geçer. Herhangi bir sebeple cuma namazını eda edemeyenler, o günün öğle namazını kılarlar.

ETKİNLİK

"Bir kimse güzelce abdest aldıktan sonra cumaya gelir, sessizce hutbeyi dinlerse üç gün fazlasıyla bir cumadan diğer cumaya kadar olan zaman içinde işlemiş olduğu günahları affedilir."

(Müslim, Cuma, 8.)

Sizce cuma günü, özellikle camiye gitmeden önce ve camide nelere dikkat etmemiz gerekir? Yukarıdaki hadisi de dikkate alarak görüşlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.7. Bayram Namazı

DÜŞÜNELİM

Dinî bayramlarda neler yaparız?

Bizler Müslümanlar olarak Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı olmak üzere yılda iki kez dinî bayram kutlarız. Her iki bayramda da bayram namazı kılarız. Bayram namazı senede iki kez, iki rekât olarak kılınır. Bu namazın cemaatle kılınması gerekir. Bayram namazı için ezan okunmaz, kamet getirilmez. Bayram namazı, bayramın birinci günü, güneşin doğmasından yaklaşık 45-50 dakika sonra kılınır.

Bayram namazının kılınışı şöyledir: Camide cemaat, imamın arkasında düzgün bir şekilde saf tutar. "Niyet ettim Allah rızası için Ramazan/Kurban Bayramı namazını kılmaya, uydum imama." diyerek niyet edilir. İmam ve cemaat tekbir alıp ellerini kaldırır, sonra da bağlar. İmam ve cemaat sessizce Sübhâneke duasını okur. Bundan sonra imam üç kere tekbir alır. İmam ve cemaat, ilk iki tekbirde ellerini kaldırır ancak bağlamadan yanlara bırakır. Üçüncü tekbirden sonra eller bağlanır. İmam içinden eûzü besmele çeker ve açıktan Fâtiha suresi ile Kur'an-ı Kerim'den bir bölüm okur. Cemaat bir şey okumadan sessizce imamı dinler. Sonra imamla birlikte rükû ve secdeler yapılıp ikinci rekâta kalkılır. Ayaktayken imam açıktan Fâtiha suresi ile Kur'an-ı Kerim'den bir bölüm okur. Sonrasında imam üç kere sesli olarak tekbir alır. Her tekbirden sonra eller kaldırılır ancak bağlanmadan yanlara bırakılır. Üçüncü tekbirden sonra imam "Allâhü ekber." diyerek dördüncü tekbiri alır. Rükû ve secdeler yapıldıktan sonra oturulur, diğer namazlarda olduğu gibi Ettehıyyâtü, Allâhümme Salli, Allâhümme Bârik ve Rabbenâ duaları okunur, selam verilir ve bayram namazı tamamlanır.

Bayram namazı kılındıktan sonra imam minbere çıkıp hutbe okur. Hutbede bayramın önemi, İslam kardeşliği, dinimizin toplumsal birlik ve dayanışmaya verdiği önem vb. konularda cemaat bilgilendirilir.

ETKİNLİK

Hiç bayram namazına gittiniz mi? Gittiyseniz neler yaşadınız ve neler hissettiniz? Duygu ve düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

....

....

....

....

....

....

3.8. Cenaze Namazı

DÜŞÜNELİM

Cenaze namazı hakkında neler biliyorsunuz?

Cenaze namazı kılmak, farz-ı kifâye olan bir ibadettir. Cenaze namazı, ölen Müslüman için dua niteliğinde olan bir namazdır. Bir Müslüman vefat ettiği zaman onun cenaze namazını o bölgedeki müminlerin bir kısmının mutlaka kılması gerekir. Bu durumda diğerlerinden sorumluluk kalkar. Ancak eğer ölen Müslüman'ın cenaze namazını hiç kimse kılmazsa bu durumda farz yerine getirilmemiş olur ve o yerleşim yerinde yaşayan Müslümanların tamamı bundan sorumlu olur.

Cenaze namazının kılınışı şöyledir: Cenaze, yıkanıp kefenlendikten sonra namazın kılınacağı yere getirilir ve musalla taşının üzerine konur. İmam, cenazenin göğsü hizasında durur. Cenaze namazını kılacak Müslümanlar, imamın arkasında düzgün bir şekilde saf tutarlar. Daha sonra cenaze namazı için niyet edilir. Niyette cenazenin kadın, erkek veya kız ya da erkek çocuğu olduğu da belirtilir. Örneğin ölen kişinin erkek olması durumunda, "Niyet ettim Allah rızası için hazır olan cenaze namazını kılmaya, şu erkek için duaya, uydum imama." denir. Niyetten sonra imam açıktan, cemaat de onun peşinden gizlice "Allâhü ekber." diyerek tekbir alır ve ellerini kaldırıp sonra da bağlar. İmam ve cemaat sessizce Sübhâneke duasını, "Ve celle senâük." ifadesiyle beraber okur. Daha sonra eller kaldırılmadan imam bir tekbir daha alır. Bu tekbirden sonra Allâhümme Salli ve Allâhümme Bârik duaları okunur. Eller kaldırılmadan imam üçüncü bir tekbir daha alır ve bundan sonra sessizce cenaze duası okunur. Cenaze duasını bilmeyenler Kunut dualarını, onu da bilmeyenler Rabbenâ dualarını okuyabilirler. Son olarak eller kaldırılmadan imamla birlikte bir tekbir daha alınır, "Esselâmü aleyküm verahmetullah." denilerek sağa ve sola selam verilir. Böylece cenaze namazı tamamlanmış olur. Cenaze namazı bitince imam cemaate, ölen kişiye haklarını helal edip etmediklerini sorar. Böylece helallik alınır. Daha sonra Fâtiha okunarak cenaze defin için mezarlığa götürülür.

3.9. Teravih Namazı

DÜŞÜNELİM

Teravih denince aklınıza neler gelmektedir?

Teravih namazı hem erkekler hem de kadınlar için kılınması sünnet olan bir namazdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bu namazı kılmaya önem vermiştir. Teravih namazı ülkemizde genellikle yirmi rekât olarak kılınmaktadır. Teravih namazı, ramazan ayında, yatsı namazının son sünnetinin ardından, vitir namazından önce kılınır.

Teravih namazını kılmak için oruç tutmak şart değildir. Hastalık, yolculuk vb. sebeplerle oruç tutamayanların da teravih namazını kılması sünnettir.

Teravih namazı iki rekâtta bir selam verilerek de dört rekâtta bir selam verilerek de kılınabilir. İki rekâtta bir selam verildiğinde sabah namazının sünneti gibi, dört rekâtta bir selam verildiğinde de ikindi namazının sünneti gibi kılınır.

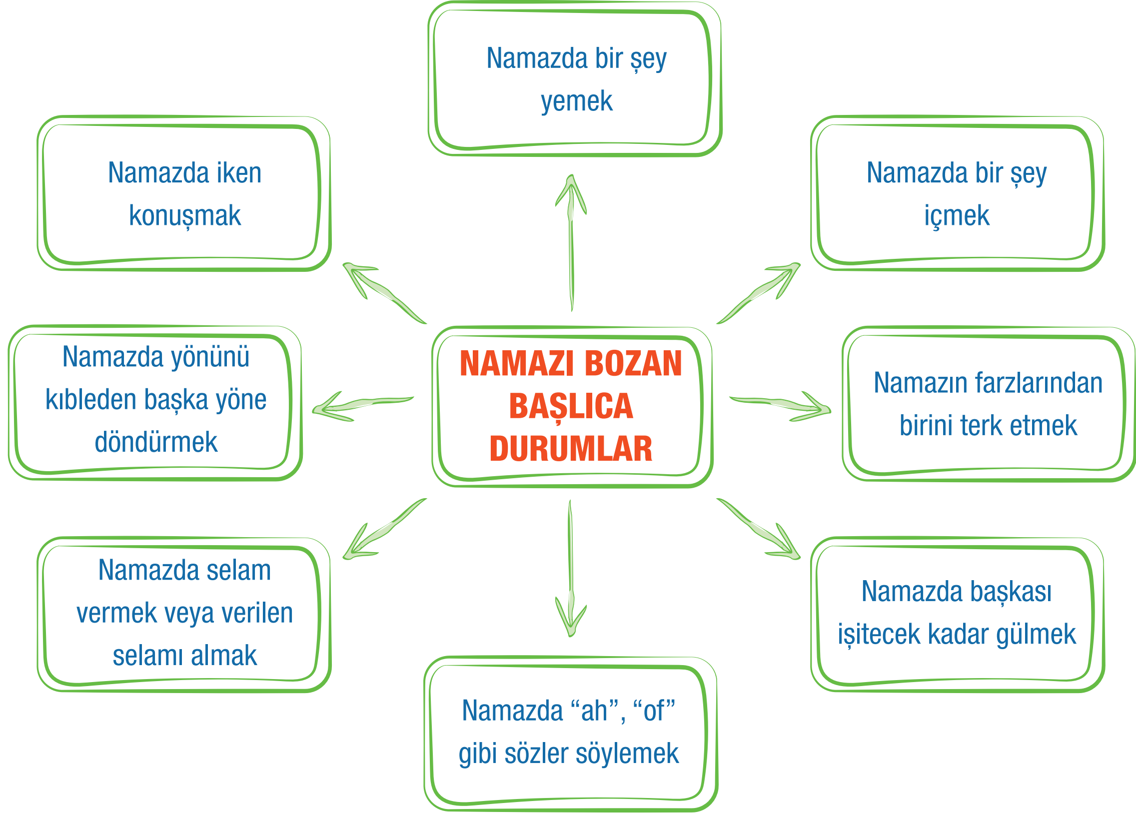

Müslümanlar teravih namazını camide kılmaya gayret ederler.

ETKİNLİK

Teravih namazının camilerde kılınmasının ne gibi faydaları olabilir? Tartışınız.

Namaz, kendisine özgü bazı kuralları olan bir ibadettir. Bu ibadetin nasıl yapılacağını Peygamberimiz (s.a.v.) hem sözlü olarak açıklamış hem de uygulamalı olarak göstermiştir. Bir hadisinde de **"Ben namazı nasıl kılıyorsam siz de öyle kılın."**[1] buyurmuştur. Namaz, kurallarına uygun kılınmazsa bozulur ve sahih yani geçerli olmaz. Bu sebeple namazın hangi hâllerde bozulacağını her Müslüman'ın bilmesi gerekmektedir.

Namaz, Allah'ın (c.c.) huzuruna çıkmak, Rabb'imizle (c.c.) konuşmak, onunla aracısız bir şekilde iletişim kurmaktır. Her şeyin sahibi ve yaratıcısı olan Allah'a (c.c.) kul olduğumuzu hatırlamaktır. Yüce Yaradan (c.c.) ile doğrudan iletişim kurmak, onun kulu olmak insanın kendisini değerli hissetmesini sağlar, kişiye huzur ve mutluluk verir.

Bizler namaza başlarken ellerimizi kaldırır, böylece dünyaya ait işleri arkamızda bırakırız. Her gün namaz kılarak dünyanın sıkıntılarından, meşgalelerinden bir süreliğine de olsa uzaklaşır, rahatlar, huzur buluruz. Tüm benliğimizle Rabb'imize (c.c.) yönelir, ona sığınırız. Cenab-ı Allah'ın (c.c.), zor durumda kalan kullarına yardım edeceğine, onları sahipsiz bırakmayacağına inanırız. Bu inanç bize güç, güven ve iç huzuru gibi güzel duygular kazandırır.

Bizler namaz kılarak Rabb'imize (c.c.) olan sevgimizi, saygımızı, bağlılığımızı ve minnetimizi ifade ederiz. Allah'ın (c.c.) da kendisine yönelen kullarını sevdiğini biliriz. Bunu bilmek bizi rahatlatır, gönlümüzü huzurla doldurur.

1. Buhârî, Ezan, 18.

4. Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Zekeriya (a.s.)

DÜŞÜNELİM

Hz. Zekeriya (a.s.) adını daha önce hiç duydunuz mu? Onun ne zaman ve kimlere peygamber olarak gönderildiğini biliyor musunuz?

Hz. Zekeriya (a.s.), Kur'an-ı Kerim'de adı geçen, İsrailoğullarına gönderilmiş peygamberlerden biridir.[1] Onun soyu, Hz. İbrahim'e (a.s.) dayanmaktadır. O, Hz. Süleyman (a.s.) zamanında yapılan, kutsal bir mabet olan Beytü'l-Makdis'e uzun yıllar hizmet etmiş ve burada insanlara nasihatlarda bulunmuştur. Allah (c.c.) tarafından peygamberlikle görevlendirilince de Kudüs ve çevresindeki insanları Allah'ın (c.c.) emirlerine uymaya davet etmiştir. Her peygamber gibi o da insanları, Allah'ın (c.c.) emirlerine samimiyetle bağlı kalmaya, kötülüklerden, her türlü haksızlık ve adaletsizlikten uzak durmaya çağırmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Zekeriya (a.s.) hakkında verilen bilgiler daha çok Meryem suresinde yer almaktadır. Hz. Zekeriya (a.s.), daha doğmadan önce annesi tarafından Beytü'l-Makdis'e adanan Hz. Meryem'in bakımını üstlenmiştir.[2]

Meryem suresinde yer alan bilgilere göre Hz. Zekeriya (a.s.) bir hayli yaşlanmıştı. Üstelik onun çocuğu da yoktu. O ve karısı, bir çocuklarının olmasını çok istiyordu. Çocuklarının da kendinden sonra İsrailoğullarına yol göstermesini, halka rehberlik etmesini arzuluyordu. Bu nedenle Hz. Zekeriya (a.s.) bir gün derin duygular içerisinde ve bütün samimiyetiyle Allah'a (c.c.) yalvardı. Kendisinin saçının sakalının ağardığını, kemiklerinin iyice güçsüzleştiğini ifade ederek[3] şöyle dua etti: **"Rabb'im! Doğrusu ben, arkamdan iş başına geçecek olan yakınlarımdan endişe ediyorum; karım da kısırdır. Tarafından bana yerimi alacak bir halef ver; o, Yakup hanedanına da vâris olsun; Rabb'im, onu rızana erdir!"**[4]

Hz. Zekeriya'nın (a.s.) duasının üzerinden fazla bir zaman geçmedi. Yüce Allah (c.c.), onun duasını kabul etti. Allah (c.c.) ona, Yahya adında bir oğlu olacağını müjdeledi. Böylece Hz. Zekeriya'ya (a.s.), doğacak oğlunun adını Yahya koyması gerektiği de bildirilmiş oldu. Çünkü onun adının Yahya olmasını bizzat Allah (c.c.) istiyordu.[5] Ancak kendisine bu ilahi bilgi geldiğinde Hz. Zekeriya (a.s.) çok şaşırdı. Hayretler içinde kalan Hz. Zekeriya (a.s.) şaşkınlık içerisinde, **"...Rabb'im, hanımım kısır ve ben de ihtiyarlığın son noktasına ulaşmış iken benim nasıl çocuğum olur?.."**[6] diyerek Allah'a (c.c.) durumunu arz etti. Hâlbuki her şeyi yaratan, yaşatan, bütün varlıklara ve kâinata düzen veren Allah (c.c.) için bu kolaydı. O, dilediği zaman, her şeyi yapabilecek güce sahipti. Ancak Hz. Zekeriya (a.s.), Yüce Allah'tan (c.c.), çocuğu olacağına dair bir işaret istedi. Allah (c.c.) da ona, sapasağlam olduğu hâlde insanların karşısına çıktığında üç gün konuşamayacağını bildirdi. Gerçekten de Hz. Zekeriya (a.s.) konuşmak için halkın karşısına çıktığında hiçbir söz söyleyemedi. Buna rağmen kendisini dinlemek için

1. İbn-i Kesir, Peygamberler Tarihi, s. 687.
2. bk. Âl-i İmrân suresi, 37. ayet.
3. bk. Meryem suresi, 4. ayet.
4. Meryem suresi, 5-6. ayetler.
5. bk. Meryem suresi, 7. ayet.
6. Meryem suresi, 8. ayet.

toplanan insanlara işaret diliyle **"... Sabah akşam Allah'ı tesbih edin..."**[1] dedi. Aradan belli bir süre geçince de Hz. Zekeriya'nın (a.s.) oğlu Hz. Yahya (a.s.) doğdu. Enbiyâ suresinde bu mucizevi olay şöyle anlatılır: **"Biz onun da duasını kabul ettik ve ona Yahya'yı verdik; eşini de bunun için elverişli kıldık. Onlar, hayır işlerinde koşuşurlar, umarak ve korkarak bize yalvarırlardı; onlar, bize karşı derin saygı içindeydiler."**[2]

Hz. Zekeriya (a.s.), Allah'ın (c.c.) peygamber olarak seçip görevlendirdiği, dürüst, çalışkan, fedakâr ve salih bir kimseydi.[3] O, Hz. Meryem'in bakımını üstlenen ve duası Allah (c.c.) tarafından kabul edilen bir peygamberdi. Günah işlemekten, haksızlık yapmaktan kaçınır, kendi kazancıyla geçinir, kul hakkı yemekten çok korkardı.[4] Bu mübarek insan, yıllarca Allah'ın (c.c.) birliği inancını (tevhit) yaymak için uğraştı. İsrailloğullarını doğru yola yöneltmek için çaba harcadı. Ancak kaynaklarımızda belirtildiğine göre hem Hz. Zekeriya (a.s.) hem de aynı zamanda kendisi gibi peygamber olan oğlu Hz. Yahya (a.s.), İsrailoğulları tarafından şehit edilmiştir.[5]

5. Bir Sure Tanıyorum: Fil Suresi ve Anlamı

Fil suresi, Kur'an-ı Kerim'in 105. suresidir. Beş ayettir ve Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) Mekke'de yaşadığı dönemde indirilmiştir. Adını, ilk ayette geçen "fil" kelimesinden almıştır. Sure, Yemen Valisi Ebrehe'nin, Allah'ın (c.c.) evi olan Kâbe'ye saldırmasını ve karşılaştığı acı sonu anlatmaktadır. Kur'an'ın son bölümünde yer alan ve kısa surelerden biri olan Fil suresi, namazlarda da sık sık okunur.

BİLGİ NOTU

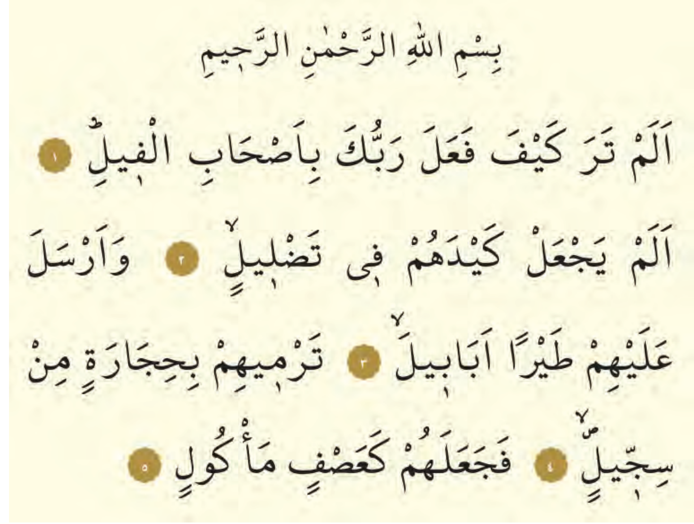
Fil suresi, Mekkeli müşriklerin Peygamberimiz'e ve Müslümanlara baskı, işkence ve zulmünün yoğun olarak arttığı bir dönemde inmiştir. Bu olayın o dönem içinde anlatılması güç gösterisinde olanların hakikat karşısında nasıl hezimete uğradıkları açısından önemlidir.

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) doğumundan bir süre önceydi. Habeşistan'ın Yemen Valisi Ebrehe'nin en önemli amaçlarından biri, Hristiyanlığı bölgede yaymaktı. Ebrehe bunun için çalışmalar yaptı. Ancak, insanların akın akın Mekke'deki Kâbe'ye gittiklerini gördü. Bunu, amacının önünde bir engel gördü. Hemen çalışmalara başlayıp büyük ve ihtişamlı bir kilise yaptırdı. Böylece insanların, Kâbe'ye değil de kendi yaptırdığı kiliseyi ziyarete geleceğini düşündü. Ancak onun beklediği olmadı. İnsanlar gene yüzyıllardır kutsal kabul ettikleri Kâbe'ye gitmeye devam ettiler. Bunun üzerine Ebrehe, ordusuyla Mekke'ye doğru harekete geçti. Amacı Kâbe'yi yıkmaktı. Ebrehe, ordusuyla Mekke'ye yaklaşınca ordunun en önünde bulunan fil durdu ve yere çöktü. Ebrehe ve adamları ne kadar zorladılarsa da fili yerden kaldıramadılar. Mekke'ye gitmeyen fil, Yemen'e doğru döndürüldüğünde ise hemen yola devam ediyordu. Ebrehe ve adamları bu duruma bir anlam veremediler ve şaşkın bir şekilde ne yapacaklarını bilemediler. Tam bu sırada gökyüzünde sürü sürü kuşlar belirdi. Bu kuşlar, gagalarındaki ve ayaklarındaki taşları Ebrehe'nin ordusuna attılar. Öldürücü nitelikteki bu taşlar, Ebrehe ve ordusunu perişan etti. Askerlerin çoğu öldü. Ebrehe ise yaralı olarak zor kurtuldu. Ancak Yemen'e dönünce de öldü.

(İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 89-91'den özetlenip uyarlanarak yazılmıştır.)

1. Meryem suresi, 11. ayet.
2. Enbiya suresi, 90. ayet.
3. bk. En'am suresi, 85. ayet.
4. İbn-i Kesir, Peygamberler Tarihi, s. 687-690.
5. İbn-i Kesir, Peygamberler Tarihi, s. 698-699; M. Asım Köksâl, Peygamber Tarihi, s. 298.

Fil Suresi

Okunuşu

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Elem terâ keyfe feale Rabbüke biashâbil fîl. Elem yec'al keydehüm fî tadlîl. Ve ersele aleyhim tayran ebâbîl. Termîhim bihicâratin min siccîl. Fecealehüm keasfin me'kûl.

Anlamı

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla (başlarım).

"Bilmez misin, Rabb'in fil ordusuna neler yaptı? Onların planlarını boşa çıkarmadı mı? Üzerlerine sürüler hâlinde azap kuşları gönderdi. Onların üzerlerine pişmiş çamurdan taşlar atıyorlardı ve böylece Allah onları (yenilerek delik deşik edilmiş) **ekin yapraklarına çevirdi."**

ETKİNLİK

"Fil Olayı"nda ve Fil suresinde dikkatinizi en çok çeken hususlar nelerdir? Bu sureden ve olaydan hangi sonuçlara ulaşabiliriz ve ne gibi mesajlar çıkarabiliriz? Düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

....

....

....

....

....

....

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Namaz ibadetinin dinimizdeki önemini ayet ve hadislerle açıklayınız.

2. Niçin namaz kılarız? Anlatınız.

3. Namazın dışındaki ve içindeki farzları sıralayınız.

4. Namazın birey ve toplum açısından ne gibi faydaları vardır? Anlatınız.

5. Cemaatle kılınan namaz ile tek başına kılınan namaz arasında ne gibi farklar vardır? Söyleyiniz.

6. Zekeriya Peygamber (a.s.) hakkında kısaca bilgi veriniz.

B. Aşağıdaki soruların doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi abdesti **bozmaz**?

A) Konuşmak
B) Uyumak
C) Tuvalet ihtiyacını gidermek
D) Bayılmak

2. I. Elleri dirseklerle beraber yıkamak
II. Yüzü yıkamak
III. Ağzı ve burnu temizlemek
IV. Ayakları topuklarla beraber yıkamak

Yukarıdakilerden hangisi, abdestin farzları arasında **yer almaz**?

A) I
B) II
C) III
D) IV

3. Aşağıdakilerden hangisi, boy abdestinin farzlarından biri **değildir**?

A) Bütün vücudu yıkamak
B) Başı mesh etmek
C) Ağzı suyla temizlemek
D) Burnu suyla temizlemek

4. Aşağıdakilerden hangisi, kamette yer alan ifadelerden biridir?

A) Lâilâhe illallah
B) Allâhü ekber
C) Kad kâmeti's-salâh
D) Hayye ale's-salâh

5. I. Rükûda iken "Sübhâne Rabbiyel azîm." denir.
II. Secdede iken "Esselâmü aleyküm verahmetullah." denir.
III. Namazın sonunda, "Sübhâne Rabbiyel a'lâ." denir.
IV. Rükûdan kalkarken "Semiallâhü limen hamideh." denir.

Yukarıdaki bilgilerden kaç tanesi doğrudur?

A) 1
B) 2
C) 3
D) 4

6. Aşağıda belirtilen namazların hangisinin cemaatle kılınması şarttır?

A) Teravih namazı
B) İkindi namazı
C) Yatsı namazı
D) Bayram namazı

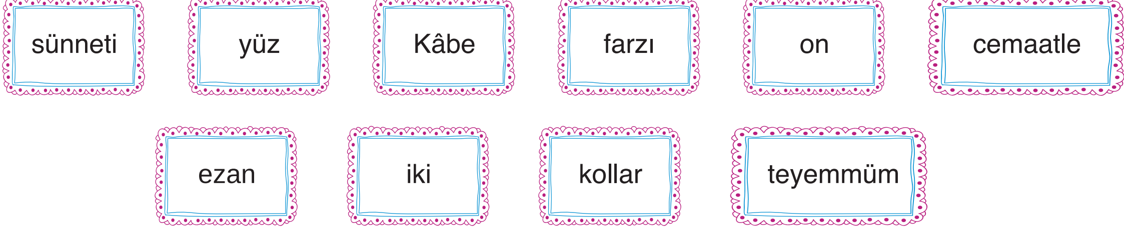
7. Aşağıdakilerden hangisi namazı **bozmaz**?

A) Selam almak
B) Esnemek
C) Bir şey yemek
D) Bir şey içmek

8. Aşağıda verilen bilgilerden hangisi **yanlıştır**?

A) Teheccüt namazı kılmak farzdır.
B) Cenaze namazı kılmak farz-ı kifayedir.
C) Bayram namazı kılmak vaciptir.
D) Tövbe namazı kılmaz nafiledir.

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan bölümleri, verilen ifadelerden uygun olanlarla tamamlayınız.

- Suyun bulunmaması ya da hastalık vb. sebeplerle kullanılamaması durumunda abdest veya boy abdesti yerine .... yapılır.
- Teyemmüm, niyet edilip elleri toprağa sürüldükten sonra .... ve .... mesh edilerek yapılır.
- Namazlar .... yönüne dönülerek kılınır.
- Her gün beş kez, farz namazların vaktinin geldiğini haber vermek için .... okunur. Cuma namazının .... kılınması gerekir.
- Bayram namazı yılda .... kez kılınır.
- Öğle namazı .... rekâttır.
- Akşam namazının önce .... sonra .... kılınır.

Ç. Aşağıda verilen bilgilerden doğru olanların başına "D", yanlış olanlara ise "Y" yazınız.

(.....) Abdesti bozan her şey teyemmümü de bozar.

(.....) Niyet etmek, teyemmümün farzlarından biridir.

(.....) Cenaze namazı ayakta kılınır, rükû ve secdesi yoktur.

(.....) Teravih namazı, yatsı namazından önce kılınır.

(.....) Beş vakit namaz evde de camide de kılınabilir.

(.....) Teravih namazının kılınması farzdır.

(.....) Cuma namazı, Müslümanların kaynaşmasına, birlik ve beraberlik içinde olmasına katkı sağlar.

(.....) Cenaze namazını kılmak sünnettir.

(.....) Kunut duaları, vitir namazında okunur.

3. ÜNİTE
ZARARLI ALIŞKANLIKLAR

ÜNİTEYE HAZIRLIK

1. Sigara veya alkollü içkilerin zararlarını konu alan resim, yazı, gazete haberi, şiir vb. dokümanlar bulunuz. Bunları sunu hâline getiriniz. Sununuzu, etkileşimli tahta, projeksiyon cihazı vb. araçları kullanarak arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Uyuşturucu maddelerin zararları konusunda Genel Ağ'dan veya ansiklopedilerden bilgi toplayınız.
3. "İçki öldürür, kumar söndürür." sözünü açıklayan bir yazı yazınız.
4. Peygamberimiz'in (s.a.v.) içki, kumar vb. kötü alışkanlıkları konu alan iki hadisini bularak sınıfınızda okuyunuz.
5. Kur'an-ı Kerim mealinden, Hz. Yahya (a.s.) ile ilgili iki ayet bularak defterinize yazınız.
6. Kur'an-ı Kerim mealinden, Tebbet suresinin anlamını defterinize yazınız.

1. Bazı Zararlı Alışkanlıklar

DÜŞÜNELİM

Alkollü içki ve uyuşturucu, insanlara ne gibi zararlar verebilir?

Yüce Allah (c.c.), insanı akıl ve irade sahibi üstün bir varlık olarak yaratmıştır. İnsan bu özellikleriyle canlılar arasında ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. Rabb'imiz (c.c.) bir ayette, **"Biz gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık."**(1) buyurarak bu gerçeği ifade etmiştir. Bu konuyla ilgili başka bir ayette de **"Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları** (çeşitli nakil vasıtaları ile) **karada ve denizde taşıdık; kendilerine güzel güzel rızıklar verdik; yine onları, yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık."**(2) buyrulmuştur. Böylece insanın, varlıklar içerisindeki önemi ve değeri açıkça ortaya konmuştur.

İnsan, Yüce Allah'ın (c.c.) kendisine verdiği değeri iyi bilmelidir. Allah'ın (c.c.) kendisini en güzel şekilde yarattığını her zaman hatırında tutmalı ve sağlığını korumalıdır. Beden ve ruh sağlığına zarar verecek alkollü içki ve uyuşturucudan uzak durmalıdır.

Sağlığın üç önemli düşmanı vardır. Bunlar; alkollü içki, uyuşturucu ve sigaradır. Alkollü içkiler akıl, beden ve ruh sağlığına pek çok zarar verir. Mesela alkollü içki içen biri sağlıklı bir şekilde düşünemez, doğru kararlar alamaz. Alkollü içki içmenin, uyuşturucu kullanmanın, sigara içmenin ve kumar oynamanın bireysel ve toplumsal açıdan birçok zararı vardır. Şimdi bunları görelim.

Alkollü içecekler

Alkollü içkiler insanın beyin hücrelerini öldürür. Göze giden görme sinirlerinde hasar yaratıp görme bozukluklarına neden olur. Alkol, kanın aşırı sulanmasına neden olarak pıhtılaşmayı geciktirir. Bu da yaralanmalarda, kişinin hayatını tehlikeye düşürür.

1. Tîn suresi, 4. ayet.
2. İsrâ suresi, 70. ayet.

Alkollü içki içen kişilerde yemek borusu, mide, pankreas ve gırtlak kanseri vb. hastalıklara daha sık rastlanır. Bütün bu gibi sorunlarla karşılaşmamak için her türlü alkollü içkiden uzak durmak gerekir.

Alkollü içkiler sadece bireye değil, topluma da zarar verir. Alkollü içki içen kişiler sağlıklı bir şekilde düşünemez, doğru karar veremezler. Bu da onların aile ve arkadaş ilişkilerini olumsuz etkiler. Alkol nedeniyle arkadaşlıklar bozulur, aileler dağılır. Alkol alıp sarhoş olan kişiler iradelerine hâkim olamazlar. Bu kişilerin, söz ve davranışlarıyla zaman zaman çevrelerindeki insanlara zarar verdikleri de görülmektedir. Ayrıca kişi ailesinin geçimine, çocuklarının harçlığına ayırması gereken parayı alkollü içeceklere verirse bu, ailenin fakirleşmesine, geçim sıkıntısı çekip başkalarına muhtaç duruma düşmesine neden olur.

Alkollü araç kullanımı nedeniyle her yıl binlerce trafik kazası olmaktadır. Bu kazalarda pek çok insan ölmekte veya yaralanmakta, milyonlarca liralık maddi zarar ortaya çıkmaktadır. Devletimiz de bu zararların giderilmesi için büyük harcamalar yapmaktadır. Söz konusu kazalarda ölen kişiler geride gözyaşı içinde eşler, çocuklar veya dağılmış aileler bırakmaktadır. Bütün bunlar da alkolün toplumsal açıdan ne kadar önemli sorunlara neden olduğunu göstermektedir.

BİLGİ NOTU

1-7 Mart Yeşilay Haftası'dır. Bu hafta boyunca, kötü alışkanlıkların zararları konusunda toplumu bilinçlendirmek için çeşitli etkinlikler yapılır.

Uyuşturucu Maddeler

İnsan sağlığı için tehlikeli olan maddelerden biri de uyuşturucudur. Hangi türü olursa olsun bütün uyuşturucular bağımlılık yapar ve insan sağlığı açısından son derece tehlikelidir.

Genel olarak bütün uyuşturucu maddeler beyin fonksiyonları üzerinde önemli tahribatlar yaratır. Uyuşturucu kullanan kişilerde ruhsal gerginlik, sinirlilik, uykusuzluk; çevrelerindeki insanları tanıyamama, zamanı ve mekânı doğru algılayamama gibi sağlık sorunları görülür. Uzun süre uyuşturucu kullanan kişilerin böbrek fonksiyonları hızla bozulur. Böbrekler çalışmadığından su vücuttan atılamaz. Beyin, fazla su alır. Böylece hem vücutta hem de beyinde şişme olur. Bu da kişinin kısa sürede ölümüne yol açacak sağlık sorunlarına neden olur.

Hangi türü olursa olsun bütün uyuşturucu maddeler insanlarda karaciğer büyümesi, mide, bağırsak ve solunum yolu rahatsızlıklarına neden olur. Ayrıca uyuşturucu kullanan kişilerde; deride sivilcelenme, kansızlık, göz kaslarında felç, hareketlerde kontrolsüzlük gibi rahatsızlıklar da görülür.

Uyuşturucu madde kullanan kişiler kısa sürede bağımlı olur. Yemeyi, içmeyi, beslenmeyi, ailesini, sevdiklerini değil uyuşturucuyu düşünür. Uyuşturucu almak için her şeyini feda eder.

Bağımlı olan, uyuşturucu maddeler kullanan kişiler ne kendilerinin ne de ailelerinin kıymetini bilirler. Uyuşturucu maddeler sebebiyle pek çok genç erken yaşta ölür. Pek çok aile de bu sebeple dağılır. Bütün bunlar, uyuşturucu maddelerin hem fert hem de toplum için ne kadar zararlı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Rabb'imiz (c.c.) biz insanları beden, akıl ve ruh sağlığımızla bir bütün olarak yaratmıştır. Bedenimizi korumak için akıl ve ruh sağlığımızın yerinde olması şarttır. Bu sebeple de dinimiz sağlık açısından zararlı olan her türlü alkolü, uyuşturucuyu yasaklamış, haram kılmıştır. Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de bu konuda, **"Ey iman edenler! İçki** (uyuşturucular)**, kumar** (şans oyunları)**, dikili taşlar** (putlar)**, fal okları şeytan işi pisliktir. Bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz."**(1) buyrulmuştur. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) de bu konuyla ilgili bir hadisinde şöyle buyurmuştur: **"İçki bütün kötülüklerin anasıdır."**(2)

Alkollü içkilerin veya uyuşturucu maddelerin azı çoğu olmaz. Sağlık açısından alkol ve uyuşturucunun azı da çoğu da zararlıdır. Zaten bu sebeple insan bağımlı duruma gelmektedir. Dinî açıdan bakıldığında ise az ya da çok bütün zararlı maddeler haramdır. Çünkü sağlığa zararlıdır. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) bir hadisinde, **"Sarhoşluk veren her şey haramdır. Çoğu sarhoşluk veren şeyin, azı da haramdır."**(3) buyurarak bu konuda bizleri açıkça uyarmıştır.

1. Mâide suresi, 90. ayet.
2. Nesaî, Eşribe, 44.
3. Buharî, Eşribe, 4; Tirmizî, Eşribe, 3.

Sigara

İnsan için sağlık çok değerlidir. Bu nedenle atalarımız, “Sağlık varlıktan yeğdir.” demişlerdir. O hâlde her insan sağlığını bir hazine gibi görmeli, onu en güzel şekilde korumalıdır. Sağlık için tehlikeli olan sigaradan da uzak durmalıdır. Çünkü sigara ve tütün mamulleri; bağımlılık yapan, zararlı bir madde olan nikotin içermektedir. Ayrıca sigarada pek çok zararlı madde bulunmaktadır. Vücut tarafından sindirilemeyen bu maddeler sebebiyle kanımız hızla kirlenmekte; cildimiz, akciğerlerimiz, kalbimiz ve böbreklerimiz büyük hasar görmektedir.

Sigara, fert için olduğu gibi toplum açısından da zararlıdır. Sigara içen insanlar, kendi ihtiyaçları ve aile fertleri için harcamaları gereken parayı sigaraya yatırırlar. Bu da ailelerin ekonomik açıdan güçlük çekmesine neden olur. Ayrıca bu durum ailede geçimsizlik de doğurur. Sigaradan kaynaklanan hastalıkların tedavisi oldukça masraflıdır. Devletimiz bu tür hastaları tedavi etmek için milyonlarca lira masraf yapmak zorunda kalır. Bütün bu gibi bireysel ve toplumsal zararları nedeniyle sigaradan uzak durmak gerekir. Dinimiz de insan sağlığına büyük zararlar veren sigaradan uzak durulmasını ister.

Sigara içmenin haram olduğunu savunan âlimler vardır. Bu âlimler, son dönemde gelişen tıbbın, yapılan araştırmaların sigaranın insan sağlığına ne büyük zararlar verdiğini şüphe götürmez biçimde ortaya koyduğunu ifade etmektedirler. Ayrıca sigaranın ağız, beden ve çevre kirliliği açısından zararlı olduğunu, ekonomik açıdan da israfa yol açtığını belirtmektedirler. Bütün bu sebeplerle sigara içmenin haram olduğu yönünde görüş ortaya koymaktadırlar.[1]

ETKİNLİK

“İçki öldürür, kumar söndürür.”

“Bağımlı olma, özgür ol!”

“Parasını el, dumanını yel alır.”

Yukarıdaki sözlerde verilmek istenen mesaj nedir? Arkadaşlarınızla konuşunuz. Siz de bunlara benzer sözler belirleyip yazınız.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

1. TDV İlmihâli, C 2, s. 68.

Kumar

İslam dininde açık ve kesin olarak yasaklanan, haram kılınan kötü alışkanlıklardan biri kumardır. **Kumar**; ortaya para, mal, değerli eşya vb. konularak oynanan, kazanan ve kaybeden tarafların olduğu şans oyunlarına verilen genel addır. Adı ve şekli ne olursa olsun dinimiz her türlü kumardan uzak durulmasını ister. Yüce Allah (c.c.), Mâide suresinde yer alan bir ayette kumar oynamayı "şeytan işi pislik" olarak nitelendirmiş, bizleri kumardan uzak durma konusunda uyarmıştır.[1]

Kumar oynamanın bireysel ve toplumsal açıdan pek çok zararı vardır. İslam'a göre kumar yoluyla elde edilen para, eşya vb. her şey haksız kazançtır. Dinimiz bizlere geçimimizi helal yollardan sağlamayı, her türlü haksız kazançtan uzak durmayı öğütler. Rabb'imiz (c.c.) bu konuyla ilgili bir ayette şöyle buyurur: **"Ey iman edenler! Karşılıklı rızaya dayanan ticaret hâli dışında, mallarınızı aranızda (haksız ve haram yollar) ile yemeyin..."**[2] Başka bir ayette ise **"Mallarınızı aranızda haksız sebeplerle yemeyin. Kendiniz bilip dururken insanların mallarından bir kısmını haram yollardan yemek için o malları hâkimlere (idarecilere veya mahkeme hâkimlerine) vermeyin."**[3] buyurarak bizleri haksız kazanç yollarından kaçınmaya çağırır.

YORUMLAYALIM

"En değerli kazanç kişinin kendi elinin emeğiyle kazandığıdır."

(Ahmed bin Hanbel, Müsned, C 4, s. 141.)

Alkollü içki ve uyuşturucu gibi kumar da hem fert hem de toplum için son derece zararlıdır. Kumar oynayan kişi, kazanırsa haram kazanç elde etmiş olur. Kumarda kazanılan para, haksız kazanç olduğu için haramdır. Dolayısıyla kişi ailesine, çocuklarına haram lokma yedirmiş olur ki bu da dinî açıdan büyük bir günahtır.

Kumar oynayan insan, zamanını çalışarak ve üreterek değil de haksız kazanç yolunda tüketir. Esasında bu, zamanı boşa harcamak demektir. Kumarda kaybeden insanlar, sonrakinde kazanırım hırsıyla tekrar oynamak isterler. Bunun için de daha çok zaman ve daha çok para harcarlar. Bu kısır döngü içerisinde kaybettikçe kaybederler. Bu da kişilerin beden ve ruh sağlığını bozar. Kumar oynayan insanlar; çocuklarının, ailesinin rızkını boş bir heves uğruna harcarlar. Bu sebeple onların çocukları harçlıksız kalır. Aileleri de geçim sıkıntısı çeker. Bütün bu gibi olumsuzluklara bağlı olarak kumar sebebiyle nice aileler dağılır, çocuklar perişan olur. Bu sebeple kumardan mutlaka uzak durmak gerekir. Rabb'imiz (c.c.) bu konuyla ilgili bir ayette, **"Şeytan, içki ve kumar yoluyla ancak aranıza düşmanlık ve kin sokmak; sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık** (bunlardan) **vazgeçtiniz değil mi?"**[4] buyurur. Böylece Yüce Allah (c.c.), kumarın tehlikeleri konusunda bizlere uyarıda bulunur.

Kumar, insanlar arasında kin, nefret ve düşmanlıklara neden olur. Kumar oynayan kişiler vakitlerini üreterek, çalışarak değil de boşa harcayarak geçirirler. Bu da ülke ekonomisine zarar verir. Toplumda kumar sebebiyle kavga ve geçimsizlikler artar. İnsanlar birbirleriyle samimi ve sıcak ilişkiler kuramazlar. Ayrıca zamanla insanlar arasında sevgi, dostluk ve kardeşlik duyguları körelir. Bütün bu gibi olumsuzlukları sebebiyle kötü bir alışkanlık olan kumardan uzak durmak gerekir.

1. bk. Mâide suresi, 90. ayet.
2. Nisâ suresi, 29. ayet.
3. Bakara suresi, 188. ayet.
4. Mâide suresi, 91. ayet.

Sonuç olarak insan, zamanının ve sağlığının kıymetini bilmelidir. Sağlığını tehlikeye atan kötü alışkanlıklardan ve zamanını boşa harcamasına neden olan kumardan uzak durmalıdır. Her Müslüman bu konuda Sevgili Peygamberimiz'in (s.a.v.), **"İki nimet vardır ki insanların çoğu, onların kıymetini bilmekte aldanmıştır. Bunlar sağlık ve boş vakittir."**[1] hadisini kendine ilke edinmelidir.

ETKİNLİK

"... Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. Yaptığınızı güzel yapın; Allah güzel yapanları sever."

(Bakara suresi, 195. ayet.)

Kötü alışkanlıklar edinmek insanın kendi elleriyle kendini tehlikeye atması sayılır mı? Niçin?

Yukarıdaki ayeti de dikkate alarak kötü alışkanlıklar konusunu sınıfınızda tartışınız.

Dinimizde kul hakkına çok önem verilir. **Kul hakkı**; başkalarının hakkını yemek, insanların hakkını çiğnemek demektir. Günlük hayatta kul hakkı olarak nitelendirilebilecek pek çok olumsuz davranış görülür. Örneğin birinin parasını ve eşyasını izinsiz almak, insanlarla alay etmek, birinin dedikodusunu yapmak, insanları aldatmak, alışverişte hile yapmak, yalancı şahitlik yapmak, devlet malına zarar vermek vb. davranışlar doğrudan veya dolaylı olarak kul hakkı yemek anlamına gelir. İslam dinine göre ister maddi ister manevi olsun bir insana haksızlık yapmak, kötülük etmek, birinin canına, malına veya ailesine zarar vermek gibi davranışlar da kul hakkı yemek anlamına gelir. Bu bağlamda sigara, alkollü üçki, kumar gibi zararlı alışkanlıkların da kul hakkıyla yakından ilişkisi vardır. Çünkü sigara, içki, uyuşturucu, kumar gibi zararlı alışkanlara sahip olan kişi, aile fertlerinin hakkı olan parayı bu tür kötü alışkanlıklara harcamış olur. Böylece kişi, kul hakkı yemiş sayılır. Bunun yanında içtiği sigaranın dumanıyla çevresindekilere zarar veren, alkollü içki içip araç kullanan kimse de başkalarının yaşama ve sağlık hakkını tehlikeye atmış ve kul hakkı yemiş olur.

YORUMLAYALIM

"Kimin üzerinde din kardeşinin ırzı, namusu veya malıyla ilgili bir zulüm varsa altın ve gümüşün bulunmayacağı kıyamet günü gelmeden evvel o kimseyle helalleşsin. Yoksa kendisinin iyi amelleri varsa yaptığı haksızlık miktarınca sevaplarından alınır, (hak sahibine verilir.) **Şayet iyilikleri yoksa haksızlık ettiği kardeşinin günahlarından alınarak onun üzerine yükletilir."**

(Buhârî, Mezâlim 10, Rikâk, 48.)

Dinimiz, başkalarına zarar verecek her türlü davranışı yasaklar. Dünyadayken yapılan bütün kötülüklerin, işlenen küçük ya da büyük her türlü günahın cezasının ahirette çekileceğini bildirir. **"Kim de zerre miktarı şer** (kötülük) **işlemişse onu görür."**[2] mealindeki ayette bu gerçek açıkça ifade edilir.

1. İbn-i Mâce, Zühd, 15.
2. Zilzâl suresi, 8. ayet.

2. Zararlı Alışkanlıklara Başlama Sebepleri

DÜŞÜNELİM

"Üzüm üzüme baka baka kararır.", "Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim." atasözlerinde verilmek istenen mesaj nedir?

İslam dini bizlerden hem kendimize hem de topluma faydalı kişiler olmamızı, her türlü kötülükten ve kötü alışkanlıktan uzak durmamızı öğütler. Buna göre dinimizin öğütlerine uyan bir insan, kötü alışkanlıkların zararları ve bu alışkanlıkların nasıl başladığı konusunda bilinçli olmalıdır.

Kötü alışkanlıklar genellikle bağımlılık yapan alışkanlıklardır. İçki, uyuşturucu maddeler ve sigara bunun açık bir örneğidir. Şayet insan bu alışkanlıkların nasıl başladığını bilirse bunlardan kaçınma konusunda da duyarlı olur. Buna göre taklit, özenti, merak, arkadaş çevresi, yaşanan sorunlar vb. kötü alışkanlıklara başlamanın sebepleri arasında sayılabilir.

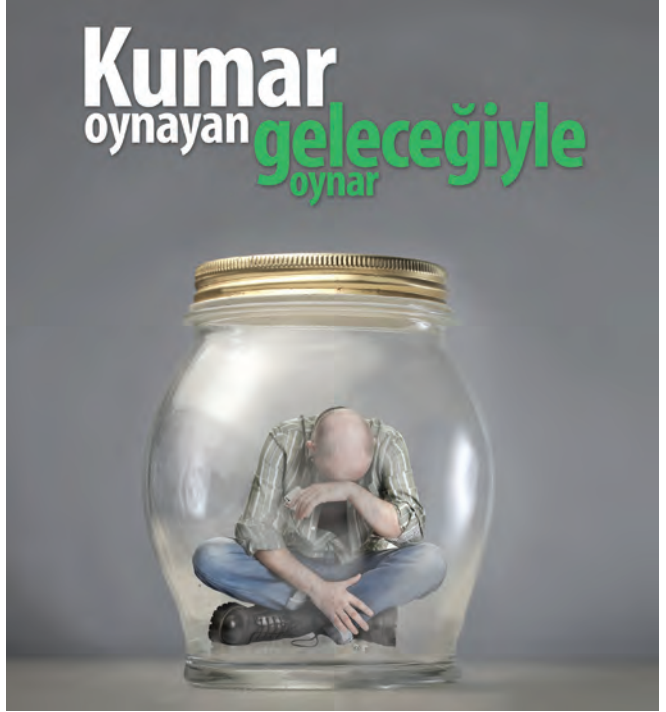

Çocukların yetişmesinde ailenin önemli bir rolü vardır. Şayet ailede, yakın çevrede kötü alışkanlıkları olan kimseler varsa çocuklar bu kişilerden gördükleri şeyleri yapmak, onlar gibi davranmak isterler. Mesela sigara içen bir aile ferdi varsa küçük çocuklar da onun yaptığı şeyi taklit etmeye eğilim gösterirler. Dolayısıyla özellikle çocuklar; sevdikleri, beğendikleri, kendileri için rol model olarak gördükleri kişi veya kişileri hemen taklit ederler. Taklit ettikleri kişi babası, annesi veya beğendiği bir sanatçı olabilir.

Televizyon, radyo, gazete, Genel Ağ vb. medya organlarında çıkan reklamlar; içeriğinde kötü alışkanlıkların özendirici bir şekilde yer aldığı filmler, oyunlar, söyleşiler, fotoğraflar vb. de çocukları ve gençleri kötü alışkanlıklara yönlendirebilmektedir. Zaten özenti, kötü alışkanlıklara başlamada önemli bir etkendir. Hem aileler hem de toplum ve devlet bu konuda duyarlı olmalıdır. Çocukları ve gençleri kötü alışkanlıklara özendirici reklam ve yayınlardan kaçınılmalıdır.

İnsan merak eden bir varlıktır. O, çevresinde neler olup bittiğini de kötü alışkanlıkların nasıl bir şey olduğunu da merak eder. Bu doğal bir durumdur. Ancak merak duygusu kötü alışkanlıklar konusunda oldukça sakıncalıdır. Çünkü pek çok insanın kötü alışkanlıklara başlamasında merak duygusu önemli bir etkendir. Bir de bu merak duygusu, "Bana bir şey olmaz, bir kez denesem ne olur ki?" şeklinde aldatıcı bir güvene dayanıyorsa durum daha da tehlikeli olur. Zaten insanların çoğu tam da bu sebeple kötü alışkanlıklara başlamıştır.

İnsan akıllı, irade sahibi, üstün bir varlıktır. O, özgür iradesiyle neyi yapıp neyi yapmayacağına kendisi karar verir. Bu durum kötü alışkanlıklar için de söz konusudur. Ancak insan iradesi, başlangıç sebebi ne olursa olsun bağımlılık yapan kötü alışkanlıkları durdurma konusunda zayıf kalır. Çoğu insanın, "Bırakmak istiyorum ama bırakamıyorum." dediğini hepimiz duymuşuzdur. Bu söz, acı bir gerçeği ifade etmektedir. Bu sebeple her birimiz, bu konuda akıllıca davranmalıyız. "Çok merak ediyorum, benim iradem güçlüdür, bana bir şey olmaz, ben bağımlı olmam." gibi aldatıcı gerekçeler ileri sürmekten kaçınmalıyız.

Hayatta karşılaşılan çeşitli sorunlar da kötü alışkanlıklara başlamada önemli bir etkendir. İnsan hayatta birçok sıkıntı, sorun ve üzücü durumla karşılaşabilir. Hastalıklar, ekonomik sorunlar, kazalar, afetler, bir yakınını kaybetmek vb. hayatta karşılaşılan üzücü durumlardan bazılarıdır. Ancak sağlık gibi hastalık da insan içindir. Yaşamak nasıl doğalsa ölüm de doğaldır. Yüce Allah (c.c.) bir ayette, **"Her can ölümü tadacaktır. Sonunda bize döndürüleceksiniz."**[1] buyurarak bu gerçeği açıkça ifade etmiştir. O hâlde bizler de hayatta karşılaşılabilecek sıkıntılar ve sorunlar konusunda bilinçli olalım. Zorluklar ve sorunlar karşısında akıllıca önlemler alalım. Hem gerekli tedbirleri alalım hem de âlemlerin Rabb'i olan Yüce Allah'a (c.c.) sığınalım. Sabırlı, azimli ve kararlı bir şekilde sorunları çözmek için çalışalım. Acımız, sıkıntımız, sorunumuz var diye kötü alışkanlıklara yönelmeyelim. Kötü alışkanlıkların hiçbir sorunu çözmeyeceğini, aksine sıkıntıları daha da artıracağını bilelim.

ETKİNLİK

"İyi arkadaşla kötü arkadaşın misali, misk taşıyanla körük çeken insan gibidir. Misk sahibi kişi ya sana kokusundan verir veya sen ondan alırsın. Körük çekene gelince ya elbiseni yakar yahut da sen onun kötü kokusunu alırsın."

(Buharî, Büyû, 38; Müslim, Birr, 146.)

Kötü alışkanlıklara yönelmede arkadaş çevresinin etkisi nedir? Yukarıdaki hadisi de dikkate alarak düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kötü alışkanlıkların başlamasında önemli bir etken de arkadaş çevresidir. İnsan toplumsal bir varlıktır. Özellikle genç yaşlarda her fert bir arkadaş çevresi edinir. Kendine yakın gördüğü kimselerle daha

1. Ankebût suresi, 57. ayet.

çok vakit geçirir. Onlarla dostluk ve arkadaşlık kurar. Aynı zamanda arkadaşlarından da etkilenir. Böylece kişi, içinde olduğu arkadaş çevresiyle benzer özellikler taşır. Onlar gibi konuşmaya, onlar gibi davranmaya başlar. Şayet insan güzel ahlaklı, iyi insanlarla arkadaşlık ediyorsa onlar gibi davranır. Kötü alışkanlıkları olan kimselerle arkadaşlık eden kişiler de zamanla onlardan etkilenir, kötü alışkanlıklara yönelir. Atalarımız, "Körle yatan, şaşı kalkar.", "Üzüm üzüme baka baka kararır." gibi sözlerle bu gerçeği açıkça ifade etmişlerdir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) de bu konuyla ilgili bir hadisinde, **"Kişi, dostunun dini** (yolu, gidişatı) **üzeredir. Öyleyse sizden her biriniz, kiminle dostluk kuracağına dikkat etsin."**[1] buyurmuştur. Böylece Allah Resulü (s.a.v.), iyi arkadaşlar edinmemiz gerektiği konusunda bizlere uyarıda bulunmuştur.

Sonuç olarak bizler de kötü alışkanlıkların başlama nedenleri konusunda duyarlı olalım. Okuyarak, araştırarak, gözlem yaparak kötü alışkanlıklar ve bu alışkanlıkların zararları konusunda bilgi edinelim. Allah'ın (c.c.) bizlere verdiği aklın, iradenin, beden ve ruh sağlığının kıymetini bilelim. Bizlere, ailemize, topluma ve devletimize zarar veren her türlü kötü alışkanlıktan uzak duralım.

ETKİNLİK

Yukarıdaki şema zararlı alışkanlıklara başlamanın sebepleri konusunda sizlere nasıl bir fikir vermektedir? Sınıfta arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

1. Ebu Davud, Edeb, 19; Tirmizî, Zühd, 45.

3. Zararlı Alışkanlıklardan Korunma Yolları

DÜŞÜNELİM

"... Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın..."

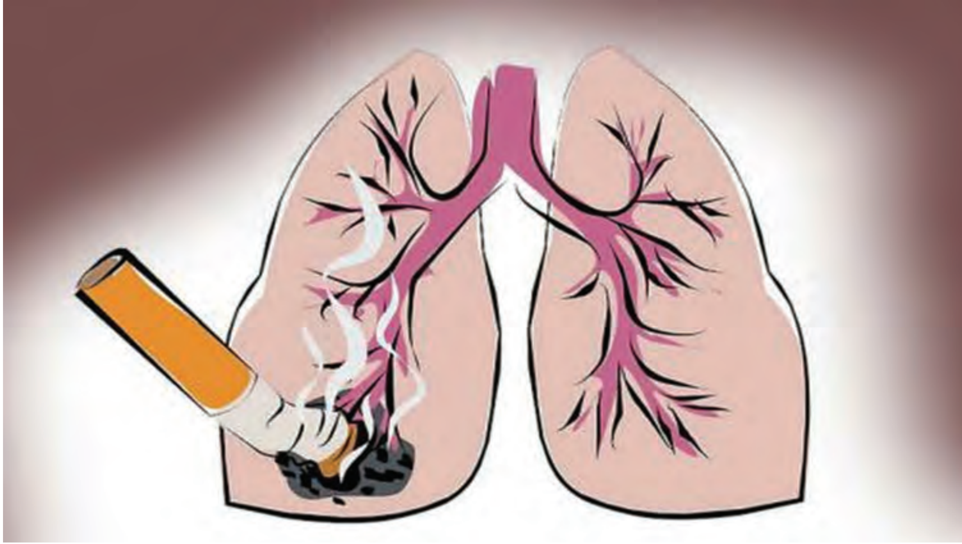
(En'am suresi, 151. ayet.)

Yukarıdaki ayette verilmek istenen mesaj nedir? Düşününüz.

Bütün kötü alışkanlıklar, fert ve toplum için son derece hayati tehlikeler taşımaktadır. Ömür boyu devam eden kötü alışkanlıklar bir kez denemekle, az miktarda kullanmakla başlamaktadır. Kötü alışkanlıklar çoğu kez de insanların hastalanmasına, erken yaşta ölmesine neden olmaktadır. Bu sebeple kötü alışkanlıklardan korunmak çok önemlidir.

İçki, uyuşturucu ve sigara gibi kötü alışkanlıklar, sağlığın başlıca düşmanlarıdır. Kötü alışkanlıklardan korunmak için öncelikle bunların zararlarını iyi bilmek gerekir. Bunun için gerek ailede gerekse okullarda içki, kumar, sigara ve uyuşturucunun zararları çocuklara ve gençlere anlatılmalıdır. Zararlı alışkanlıklardan kaçınma konusunda onlar bilinçlendirilmelidir.

Sağlığımızı tehlikeye düşüren başlıca alışkanlıklardan biri sigaradır. Sigara sanki ilk bakışta zararsız gibi görünebilir. Yeşilay'ın Genel Ağ sitesinde kısaca yapacağımız bir araştırmayla bile dünyada yüz milyonlarca insanın sigara bağımlısı olduğunu öğreniriz. Onlarca zehirli madde içeren sigara ve zararları hakkında sağlıklı bilgi edinirsek bu kötü alışkanlıktan uzak durma konusunda daha duyarlı oluruz.

İçki, sigara gibi kötü alışkanlıklar solunum sistemine büyük hasar verir.

BİLGİ NOTU

Gençleri zararlı alışkanlıklardan korumak aynı zamanda devletin de görevidir. Bu konuda anayasamızda şu ifadeler yer alır:

"Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır."

(Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 58. madde.)

İçki, sigara, uyuşturucu vb. maddelerin nasıl bağımlılık yaptığını, bunlara bağımlı hâle gelen insanların ne gibi sıkıntılar çektiğini iyi bilirsek onların zararlarından daha iyi korunabiliriz.

Kötü alışkanlıklardan korunmak için iyi insanlarla arkadaş olmalı, faydalı etkinliklere katılmalı, dinî ve ahlaki açıdan kendimizi geliştirmeliyiz.

Her insanın kendine özgü bir arkadaş çevresi vardır. Arkadaşlarımızı bizler kendimiz seçeriz. Bu sebeple her birimiz kimlerle arkadaşlık ettiğimize iyi bakmalıyız. Kötü söz söyleyen, kötü alışkanlıkları olan, ahlaki ve dinî değerlere önem vermeyen kişilerle arkadaşlık etmemeliyiz. İçki içen, sigara kullanan insanlarla arkadaşlık eden kişinin de bir süre sonra kötü alışkanlıklara yönelebileceğini dikkate almalıyız.

ETKİNLİK

Zararlı alışkanlıklardan korunmak için neler yapmamız, nelere dikkat etmemiz gerekir? Tartışınız. Ulaştığınız sonuçları aşağıya yazınız.

....

....

....

....

....

....

Dinimiz bizlerden Allah'a (c.c.) ve ahiret gününe inanan, hayatın amacını bilen, akıllı, irade sahibi, güzel ahlaklı kişiler olmamızı ister. Sağlığın bizler için çok değerli bir nimet olduğunu ve bu nimetin değerini bilmemiz gerektiğini hatırlatır.[1] Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) bir hadisinde, **"İçki ilaç değil, bilakis derttir."**[2] buyurur. Şayet bizler dinimizin ilkelerini iyi öğrenirsek, hayatın amacını doğru kavrayıp bu dünya hayatının geçici bir imtihan yeri olduğunu bilirsek günahlardan, haramlardan, kötü alışkanlıklardan korunma konusunda daha duyarlı oluruz.

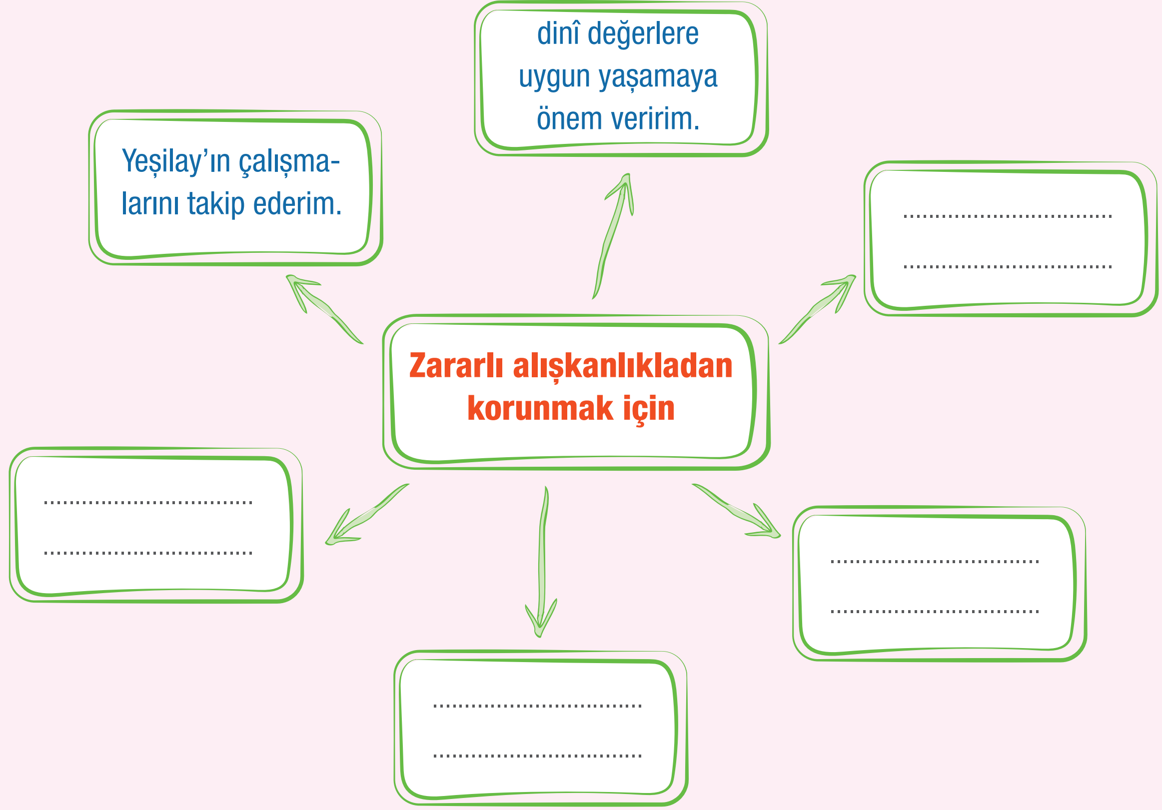
İslam dini bizlerden dürüst, güvenilir, güzel ahlaklı kişiler olmamızı ister. Yüce Allah (c.c.) bir ayette, **"Ey iman edenler!.. İyilik ve (Allah'ın yasaklarından) sakınma üzerinde yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın. Allah'tan korkun çünkü Allah'ın cezası çetindir."**[3] buyurur. Asr suresinde ise insanın ziyanda olduğu, ancak birbirine hakkı ve sabrı tavsiye eden, iman edip iyi işler yapan kimselerin kurtuluşa ereceği belirtilir.[4]

Bizler de dinimizin uyarılarını, emir ve öğütlerini dikkate alalım. Allah'a (c.c.) ve ahiret gününe inanan sağlam karakterli kişiler olalım. Güzel ahlaklı, iyi huylu insanlarla arkadaşlık edelim. Kötü alışkanlıkları olan kişilerden uzak duralım. Onlara özenmeyelim. Ben bağımlı olmam diyerek kendimizi kandırmayalım. Bu konuda aşırı öz güvenden kaçınalım. Bir kere bile kullanılsa bağımlılık yapan maddeleri denemeyelim. Bilinçli, kararlı bir şekilde kötü alışkanlıklardan korunalım. Bu konuda başkalarına da örnek olalım.

1. bk. Buhârî, Rikak, 1.
2. Müslim, Eşribe, 3.
3. Mâide suresi, 2. ayet.
4. Asr suresi, 1-3. ayetler.

ETKİNLİK

Aşağıdaki şemayı örneklerden de yararlanarak tamamlayınız.

4. Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Yahya (a.s.)

DÜŞÜNELİM

Hz. Yahya'nın (a.s.) ve birçok peygamberin yaşadığı Kudüs hakkında neler biliyorsunuz?

Yüce Allah (c.c.), tarih boyunca insanları doğru yola iletmek, kötülüklerden uzaklaştırmak, onlara dinî ve ahlaki ilkeleri öğretmek amacıyla birçok peygamber göndermiştir. Bu peygamberlerden bazılarının kıssaları, hayat öyküleri Kur'an-ı Kerim'de anlatılır. Bir ayette şöyle buyrulur: **"Andolsun, senden önce de peygamberler gönderdik. Onlardan sana anlattıklarımız da var, anlatmadıklarımız da var..."**[1]

Allah (c.c.) tarafından gönderilmiş peygamberlerden biri de Hz. Yahya'dır (a.s.). Hz. Yahya (a.s.), İsrailoğullarına gönderilmiş peygamberlerden biridir. O, Hz. Zekeriya'nın (a.s.) oğludur. Hz. Yahya (a.s.), Kudüs'te doğmuş ve büyümüştür. Hz. Yahya (a.s.), küçük yaşlardan itibaren babası ile beraber Kudüs'teki kutsal mabede (Beyt-i Makdis) giderdi. Burada babasının İsrailoğullarına yaptığı konuşmaları, verdiği öğütleri dinlerdi.

1. Mü'min suresi, 78. ayet.

Hz. Yahya (a.s.) küçüklüğünden itibaren hep güzel ahlaklı, iyi huylu, merhametli bir insan oldu. O, son derece iyi kalpliydi. Tertemiz bir yaradılışa sahipti. Anne ve babasına son derece saygılıydı. Anne ve babasına itaat etmeyi görev bilir, onları üzecek söz ve davranışlardan özenle sakınırdı. Allah (c.c.), Kur'an-ı Kerim'de onun güzel ahlakından ve üstün özelliklerinden övgüyle söz etmiştir. Örneğin Meryem suresinde Rabb'imiz (c.c.) şöyle buyurmuştur: **"Biz ona daha çocuk iken hikmet ve katımızdan kalp yumuşaklığı ve ruh temizliği vermiştik. O, Allah'tan sakınan, anne babasına iyi davranan bir kimse idi. İsyancı bir zorba değildi. Doğduğu gün, öleceği gün ve diri olarak kabirden kaldırılacağı gün ona selam olsun!"**(1) Allah (c.c.), başka bir ayette de Hz. Yahya'yı (a.s.) babası Zekeriya (a.s.) ile birlikte "salih kimseler" arasında saymakta ve şöyle buyurmaktadır: **"Zekeriya'yı, Yahya'yı, İsa'yı, İlyas'ı doğru yola erdirmiştik. Bunların hepsi salih kimselerden idi."**(2)

Hz. Yahya (a.s.) yetişkinlik çağına ulaştığında Allah (c.c.) onu peygamber olarak seçip görevlendirdi. Bu durum bir ayette şöyle açıklanır: **"**(Yahya dünyaya gelip büyüyünce onu peygamber yaptık ve kendisine) **Ey Yahya kitaba sımsıkı sarıl, dedik..."**(3) Hz. Yahya (a.s.) da babası gibi İsrailoğullarını yalnızca Allah'a (c.c.) kulluk etmeye, güzel davranışlarda bulunmaya çağırdı. Namaz, oruç, sadaka vb. ibadetleri yerine getirmeleri, Allah'ı (c.c.) çok zikretmeleri konusunda onlara uyarılarda bulundu.(4)

Hz. Yahya (a.s.) son derece takva sahibi bir insandı. Allah'ın (c.c.) azabından kendini kurtarma konusunda çok dikkatli davranırdı. Rabb'ini (c.c.) çok zikreder, Allah (c.c.) korkusundan geceleri sık sık ağlar, zamanını dua ve ibadetle geçirmeye önem verirdi.(5)

BİLGİ NOTU

Hz. Yahya (a.s.) ile İsa Peygamber (a.s.) aynı dönemde doğmuşlar, çocukluk ve gençlik yıllarını birlikte geçirmişlerdir. Hz. İsa'ın (a.s.) annesi Meryem ile Hz. Yahya'nın (a.s.) annesi kız kardeş idi. Dolayısıyla Hz. Yahya (a.s.) ile İsa Peygamber (a.s.) teyze çocuklarıydı.

(bk. Taberî, Tarih-i Taberî, C 2, s. 311; İbn-i Kesir, Peygamberler Tarihi, s. 693.)

İsrailoğulları, tarih boyunca Allah'ın (c.c.) kendilerini doğru yola iletmek üzere gönderdiği peygamberlerin birçoğuna karşı çıkmışlar, bunlardan bazılarını da öldürmüşlerdir. Hz. Yahya (a.s.), peygamberlik görevinin gereği olarak İsrailoğullarını doğru yola çağırmıştır. İsrailoğulları, birçok peygambere olduğu gibi Hz. Yahya'ya (a.s.) da karşı çıkmış, tepki göstermişlerdir. Onlar, sonunda da Allah'ın (c.c.) elçisi Hz. Yahya'yı (a.s.) öldürmüşlerdir.(6)

ETKİNLİK

Hz. Yahya (a.s.) hangi özelliklere sahipti? Konudaki anlatımları da dikkate alarak Hz. Yahya (a.s.) hakkındaki öğrendiklerinizi aşağıya listeleyiniz.

....

....

....

1. Meryem suresi, 12-15. ayetler.
2. En'âm suresi, 85. ayet.
3. Meryem suresi, 12. ayet.
4. bk. Tirmizî, Edeb, 78.
5. bk. İbn-i Kesir, Peygamberler Tarihi, s. 695-696; M. Âsım Köksal, Peygamberler Tarihi, C 2, s. 296-297.
6. bk. İbn-i Kesir, Peygamberler Tarihi, s. 699.

5. Bir Sure Tanıyorum: Tebbet Suresi ve Anlamı

Tebbet suresi Kur'an-ı Kerim'in 111. suresidir. Beş ayetten meydana gelen bu sure, Mekke'de indirilmiştir. Adını ilk ayetinde geçen "tebbet" ifadesinden almıştır. Bir beddua ifadesi olan tebbet, **"Kahrolsun!"** anlamına gelir. Sure, Peygamberimiz'in (s.a.v.) amcası Ebu Leheb hakkında inmiştir. İslam'a en fazla düşmanlık edenlerden biri olan Ebu Leheb, karısıyla birlikte Peygamberimiz'e (s.a.v.) çeşitli eziyetler etmiştir. Onun geçeceği yollara dikenler koymuştur. Allah Resulü (s.a.v.) ile alay etmiş, ona küçük düşürücü sözler söylemiştir. Ebu Leheb, yaşadığı sürece İslam'ın (c.c.) yayılmasını ve Hz. Muhammed'in (s.a.v.) tebliğini engellemek için çalışmıştır.

Tebbet suresinde Ebu Leheb va karısının Allah'ın (c.c.) gazabına uğradığı belirtilir. Onlara mallarının, mülklerinin hiçbir fayda vermediği ifade edilir. Onların, ahirette büyük bir azaba uğrayacağı haber verilir.

Tebbet Suresi

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

تَبَّتْ يَدَٓا اَب۪ي لَهَبٍ وَتَبَّۜ ﴿١﴾ مَٓا اَغْنٰى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا
كَسَبَۜ ﴿٢﴾ سَيَصْلٰى نَاراً ذَاتَ لَهَبٍۚ ﴿٣﴾ وَامْرَاَتُهُۜ
حَمَّالَةَ الْحَطَبِۚ ﴿٤﴾ ف۪يج۪يدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ ﴿٥﴾

Okunuşu

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Tebbet yedâ ebî lehebin vetebb.

Mâ ağnâ anhü mâlühû ve ma keseb.

Seyaslâ nâran zâte leheb.

Vemraetühû hammâletel hatab.

Fî cîdihâ hablün min mesed.

Anlamı

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla (başlarım).

"Ebu Leheb kahrolsun, kahroldu da. Malı ve kazandıkları ona fayda vermedi. O, alevli bir ateşte yanacak. Odun taşıyıcı olarak ve boynunda hurma lifinden bükülmüş bir ip olduğu hâlde karısı da (ateşe girecek)**."**

ETKİNLİK

Konunun başında yapılan açıklamaları ve Tebbet suresinin anlamını da dikkate alarak bu sureden çıkarılabilecek mesajları belirleyiniz.

Belirlediğinz mesajlar üzerinde arkadaşlarınızla konuşunuz.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Alkollü içkilerin ve uyuşturucunun insan sağlığına zararları nelerdir? Anlatınız.

2. Kötü alışkanlıkların toplumsal açıdan zararları nelerdir? Bilgi veriniz.

3. Kötü alışkanlıklardan korunmak için neler yapılmalıdır? Açıklayınız.

4. Kul hakkı ne demektir? Kul hakkı ile zararlı alışkanlıklar arasında nasıl bir ilişki vardır? Belirtiniz.

5. Kötü alışkanlıklar nasıl başlamaktadır? Maddeler hâlinde yazınız.

....

....

....

....

B. Aşağıdaki soruların doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. I. İnsanın akıl sağlığına zarar verir.
II. İnsanın sorunlarını çözmesine katkı sağlar.
III. İnsanın toplumsal ilişkilerine zarar verir.
IV. Maddi imkânların boş yere harcanmasına neden olur.

Alkollü içkilerle ilgili yukarıdakilerden kaç tanesi doğrudur?

A) 4　　B) 3　　C) 2　　D) 4

2. Sigara ve tütün ürünleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

A) Sigarada bağımlılık yapan nikotin bulunur.
B) Sigaradaki bazı vitaminler vücut için faydalıdır.
C) Sigaranın dumanı, sadece içene değil, çevredeki insanlara da zarar verir.
D) Sigarada pek çok zehirli madde bulunur.

3. Aşağıdakilerden hangisi kötü alışkanlıklara başlama nedenleri arasında **sayılamaz**?

A) Taklitçilik　　B) Özenti　　C) Kitap okuma　　D) Arkadaş çevresi

4. I. Araplara peygamber olarak gönderilmiştir.
II. Hz. Zekeriya'nın (a.s.) oğludur.
III. Hz. İsa'nın (a.s.) kardeşidir.
IV. Kudüs'te doğmuş ve büyümüştür.

Hz. Yahya (a.s.) ile ilgili yukarıda verilen bilgilerden kaç tanesi doğrudur?

A) 1　　B) 2　　C) 3　　D) 4

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan bölümleri, verilen ifadelerden uygun olanlarla tamamlayınız.

merak	insanı	Mekke'de	kumar	uyuşturucu
arkadaşını	alkollü	kararır	Beş	anasıdır.

- **"Biz gerçekten .... en güzel bir biçimde yarattık."**

  (Tîn suresi, 4. ayet.)

- Ülkemizde yaşanan trafik kazalarının başlıca sebeplerinden biri .... araç kullanmaktır.
- .... maddeler oldukça pahalı ve zararlıdır.
- "İçki öldürür, ... söndürür."
- "Bana .... söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim."
- "Üzüm üzüme baka baka ...."
- **"İçki bütün kötülüklerin ...."**

  (Nesai, Eşribe, 44.)

- .... kötü alışkanlıklara başlamada önemli bir etkendir.
- Tebbet suresi .... ayettir ve .... indirilmiştir.

Ç. Aşağıda Tebbet suresi karışık olarak verilmiştir. Bu ifadelerin başına rakam vererek surenin okunuşunu doğru bir şekilde sıralayınız.

(.....) Fî cîdihâ hablün min mesed.

(.....) Tebbet yedâ ebî lehebin vetebb.

(.....) Seyaslâ nâran zâte leheb.

(.....) Mâ ağnâ anhü mâlühû ve ma keseb

(.....) Vemraetühû hammâletel hatab.

4. ÜNİTE
HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) HAYATI

ÜNİTEYE HAZIRLIK

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberlikle görevlendirilmesi ne zaman ve nasıl olmuştur? Araştırıp öğreniniz.
2. Alâk suresinin ilk beş ayetinin anlamını bir Kur'an mealinden bulup yazınız.
3. Peygamberimiz (s.a.v.), İslam davetinin ilk yıllarında ne gibi zorluklarla karşılaşmıştır? Araştırınız.
4. Hicret, muhacir, ensar, Veda Haccı ve Veda Hutbesi ne demektir? Araştırınız ve edindiğiniz bilgileri defterinize yazınız.
5. Mescid-i Nebi'nin ne zaman ve ne amaçla yapıldığını araştırınız.
6. Nasr suresinin okunuşunu ve anlamını defterinize yazınız.

1. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) Daveti: Mekke Dönemi

DÜŞÜNELİM

Peygamberimiz’in (s.a.v.) doğduğu Mekke hakkında neler biliyorsunuz?

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), 20 Nisan 571 tarihinde Mekke’de dünyaya gelmiştir. Hz. Muhammed (s.a.v.), ömrünün büyük bir bölümünü, Kur’an-ı Kerim’in ifadesiyle **şehirlerin anası** olan bu kutsal beldede geçirmiştir. Yüce Allah (c.c.), Hz. Muhammed’i (s.a.v.) Mekke’de peygamberlikle görevlendirmiştir. Daha sonra Medine’ye hicret (göç) eden Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), ömrünün sonuna kadar da bu şehirde yaşamıştır. Bu sebeple Allah Resulü’nün (s.a.v.) hayatı ile peygamberliğini, Mekke Dönemi ve Medine Dönemi olmak üzere iki bölümde ele almak mümkündür.

Hira Günleri ve İlk Vahiy

Hz. Muhammed (s.a.v.) otuz beş yaşlarından itibaren her yıl genellikle ramazan ayında Mekke yakınlarındaki Nur Dağı’nda bulunan Hira Mağarası’na gider, burada günlerce kalırdı. Hira Mağarası’nda kaldığı süre için de Allah’ın (c.c.) varlığı, birliği ve sonsuz kudreti üzerinde düşünürdü. Ayrıca şehirde yaşanan bazı kötülüklerden, olumsuzluklardan rahatsız olduğu için toplumdan uzaklaşmak Hz. Muhammed’e (s.a.v.) iyi gelirdi.

610 yılının Ramazan ayıydı ve Hz. Muhammed (s.a.v.) bu sıralar 40 yaşındaydı. Sıklıkla yaptığı gibi yanına yiyecek ve içecek alıp Hira Mağarası’na gitmişti. Burada yalnız başına tefekkür ediyordu. Birden melek Cebrail (a.s.) ona göründü. Hz. Muhammed (s.a.v.) şaşkın ve heyecanlıydı. Cebrail (a.s.) ona, “Oku!” dedi. Hz. Muhammed (s.a.v.), **“Ben okuma bilmem.”** dedi. Cebrail (a.s.) aynı şeyi yine söyledi. Hz. Muhammed (s.a.v.) tekrar okuma bilmediğini belirtti. Cebrail (a.s.) üçüncü kez “Oku!” deyince bu kez Hz. Muhammed (s.a.v.) **“Ne okuyayım?”** diye sordu. Melek Cebrail (a.s.) de **“Yaratan Rabb’inin adıyla oku! O, insanı bir alaktan (aşılanmış yumurtadan) yarattı. Oku! İnsana bilmediklerini belleten, kalemle** (yazmayı) **öğreten Rabb’in, en büyük kerem sahibidir.”**[1] anlamındaki ayetleri okudu. Daha sonra da melek gözden kayboldu.

Cebrail (a.s.), Peygamberimiz’e (s.a.v.) ilk vahyi Hira Mağarası’nda getirmiştir.

1. Alak suresi, 1-5. ayetler.

ETKİNLİK

İlk indirilen ayetlerde hangi hususların vurgulandığını belirleyip aşağıdaki ifadelerin karşısındaki uygun bölüme "X" işareti koyunuz.

İlk ayetlerdeki vurgular	Evet	Hayır
Allah'ın (c.c.) yaratıcılığı		
Kur'an'ın son ilahi kitap olduğu		
Öğrenmenin ve bilginin önemli olduğu		
İbadetlerin önemli olduğu		
Allah'ın (c.c.) kerem sahibi olduğu		
İnsana bilmediklerinin öğretildiği		
Ahirete imanın önemi		
Okumaya Allah'ın (c.c.) adıyla başlamak gerektiği		
İnsanın alaktan yaratıldığı		

Hz. Muhammed (s.a.v.) heyecan ve şaşkınlık içinde hemen Hira Mağarası'ndan ayrıldı. Hızlı adımlarla evine geldi ve yatağına uzanıp bir süre dinlendi. Daha sonra yaşadıklarını eşi Hz. Hatice'ye (r.a.) anlattı. Hz. Hatice (r.a.), endişelenmesine gerek olmadığını söyleyerek Hz. Muhammed'i (s.a.v.) teselli etti, ona moral verdi.

Hz. Hatice'nin (r.a.), Varaka isminde bir akrabası vardı. Varaka, Hz. Hatice'nin (r.a.) amcasının oğlu olup İncil ve diğer kutsal kitaplar hakkında bilgi sahibiydi. Hz. Hatice (r.a.), Peygamberimiz'i (s.a.v.) alıp Varaka'ya gitti. Hz. Peygamber (s.a.v.) Hira Mağarası'nda yaşadıklarını Varaka'ya tek tek anlattı. Varaka, Hz. Muhammed'e (s.a.v.) şunları söyledi: "Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki sen bu ümmetin nebisisin. Andolsun sana, Musa'ya gelen Cebrail'dir…" Ayrıca Varaka, Mekkelilerin Hz. Muhammed'e (s.a.v.) eziyet edeceğini, onu Mekke'den çıkaracağını ve kendisiyle savaşacağını söyledi. Eğer ömrü yeterse bu süreçte kendisinin yanında olmayı çok arzuladığını belirtti.[1]

Yakın Çevreye Çağrı ve İlk Müslümanlar

İlk vahyin gelmesinin üzerinden epey bir zaman geçmişti. Hz. Peygamber (s.a.v.) bir gün yine Hira Mağarası'na gitmişti. Buradan dönerken bir ses işitti. Başını kaldırıp göğe doğru bakınca Cebrail'i (a.s.) gördü. Heyecan ve endişe içinde, hızlı adımlarla evine gitti. Yatağına uzandı ve eşi Hz. Hatice'den (r.a.), üzerini örtmesini istedi. Bu sırada Cenab-ı Allah (c.c.) ona Müddessir suresinin ilk beş ayetini vahyetti.

YORUMLAYALIM

"Ey bürünüp sarınan (Resulüm)**! Kalk ve uyar. Rabb'ini yücelt. Elbiseni tertemiz tut ve kötü şeyleri terk**(e devam) **et."**

(Müddessir suresi, 1-5. ayetler.)

1. İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 315.

Müddessir suresinin ilk ayetleri, Hz. Muhammed'e (s.a.v.) İslam'ı tebliğ etme görevini yüklüyordu. Bu ayetlerin nazil olmasıyla birlikte Hz. Muhammed'in (s.a.v.) İslam'a davet vazifesi başlıyordu. Allah Resulü (s.a.v.), en yakınında olan ve çok güvendiği kişilerden başlayarak İslam'ı tebliğ etti. Onun peygamberliğine ilk iman eden, her zaman yanında olan, en büyük destekçisi sevgili eşi Hz. Hatice (r.a.) oldu. Mekkeliler arasında saygın bir yer edinen Hz. Hatice (r.a.), kadınlardan İslam'ı ilk kabul eden kişidir. Ondan sonra amcasının oğlu Hz. Ali (r.a.), azatlı kölesi Zeyd b. Harise (r.a.) ve Peygamberimiz'in (s.a.v.) yakın arkadaşı Hz. Ebu Bekir (r.a.) İslam'ı kabul etti. Bunlar İslam tarihinde ilk Müslümanlar olarak bilinir.

Hz. Ali (r.a.), Peygamberimiz'in (s.a.v.) amcası Ebu Talip'in oğludur. Hz. Peygamber (s.a.v.) Hz. Ali'yi (r.a.) küçük yaşta yanına almış ve onun bakımını üstlenmiştir. Allah Resulü (s.a.v.) ile Hz. Hatice'yi (r.a.) ibadet ederken gören Hz. Ali (r.a.), Peygamberimiz'in (s.a.v.) daveti üzerine İslam'ı kabul etmiş ve ilk Müslümanlardan olma şerefine erişmiştir. Zeyd b. Harise (r.a.) de köle olarak Resulullah'a (s.a.v.) hediye edilmiş ancak Peygamberimiz (s.a.v.) onu azat etmiştir. Buna rağmen Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yanından ayrılmayan Hz. Zeyd (r.a.), ilk Müslümanlardan biri olmuştur. İlk Müslümanlardan Hz. Ebu Bekir (r.a.), Mekke'nin ticaretle uğraşan, zengin ve itibarlı kişilerindendi. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) en yakın dostu olan Hz. Ebu Bekir (r.a.), Resulullah'ın (s.a.v.) daveti üzerine İslam'ı tereddütsüz kabul etmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v.), İslam davetini başlangıçta çok gizli bir şekilde sürdürdü. İslamiyeti sadece en yakınlarına ve çok güvendiği kişilere tebliğ etti. Onlardan, bu konuyu gizli tutmalarını istedi. Çünkü Mekkelilerin bu duruma tepki göstereceğini biliyordu. Mekkeliler asırlardır, kendi elleriyle taştan, tahtadan, madenden vb. maddelerden yaptıkları putlara tapıyorlardı. Alışageldikleri, atalarından yüzyıllardır gördükleri inançlarını, yaşam tarzlarını değiştirmeyi kolay kabul etmeyeceklerdi. Ayrıca sayıca çok azken yerleşik inançlara karşı çıkmak, Müslümanların zarar görmesine yol açabilirdi. Önce gizli davetle belli bir sayıya ulaşmak, güçlenmek, kuvvetli bir grup olmak gerekiyordu. Bütün bu sebeplerle de Hz. Muhammed (s.a.v.) peygamberlik vazifesini başlangıçta gizli yürütmüştür.

ETKİNLİK

İslam tebliği başlangıçtan itibaren açıktan yapılsaydı neler olabilirdi? Beyin fırtınası yapınız.

İslam tebliğinin ilk zamanlarında Müslümanlar Mekke'de, Safa Tepesi'nin eteklerinde bulunan Erkâm (r.a.) adlı sahabinin evinde gizlice toplanıyorlardı. Burası İslam tarihinde **Dârü'l-Erkâm** olarak biliniyordu. Hz. Peygamber (s.a.v.) burada Müslümanlara Kur'an-ı Kerim okuyor, Allah (c.c.) tarafından vahyedilen ayetleri tebliğ ediyor, İslam'ın ilkelerini açıklıyordu. Sahabilerini dinî esaslar konusunda bilgilendiriyor, onlarla birlikte namaz kılıyordu. Allah Resulü'nün (s.a.v.) buradaki faaliyetleri sonucunda birçok kişi Müslüman olmuştur. Hz. Ömer (r.a.) de bu evde İslam'la şereflenmiştir.[1]

Gizli davet döneminde Müslümanlık çok yavaş yayıldı. Kendisine İslam tebliğ edilenler, birer ikişer yeni dini kabul ediyorlardı. Osman b. Affan (r.a.), Abdurrahman b. Avf (r.a.), Talha b. Ubeydullah (r.a.), Zübeyr b. Avvam (r.a.), Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.) gibi bazı sahabiler bu dönemde İslam'ı kabul etmişlerdir.

Davetin Yaygınlaşması ve Müşriklerin Tepkileri

Allah Resulü Hz. Muhammed (s.a.v.), İslam tebliğini üç yıl boyunca gizli sürdürdü. Bu süreçte sadece yakın çevresindeki insanlara İslam'ı anlattı. Gizli davet sürecinde Müslümanların sayısı oldukça sınırlı

1. M. Âsım Köksal, "Dâru'l-Erkam", TDV İslam Ansiklopedisi, C 8, s. 520-521.

sayıda kaldı. Süreç sonunda İslam'ı kabul edenlerin sayısı kırka ulaştı. Hz. Hamza (r.a.) ve Hz. Ömer (r.a.) gibi Mekke'nin yiğit ve güçlü kişileri de bu süreçte İslam'ı kabul etti. Onların İslamiyeti kabul etmesi, Müslümanlara büyük moral verdi ve onlara güç kattı. Müşriklerin ise moralini bozdu.

Üç yılın sonunda Yüce Allah (c.c.), **"Sana emrolunanı açıkça söyle ve ortak koşanlardan yüz çevir!"**(1) ve **"Önce en yakın akrabanı uyar."**(2) ayetlerini vahyetti. Bu ayetlerin nazil olmasıyla da İslam'a gizli davet dönemi sona erdi ve açıktan davet süreci başladı. Resullulah (s.a.v.), açıktan davetin başlamasıyla birlikte gece gündüz demeden, durup dinlenmeden, her fırsatta, her yerde insanları İslam'a çağırdı. Önce yakın akrabalarına bir yemek daveti verdi. Onları İslam'a davet etti. Ancak akrabaları genel olarak ona tepki gösterdiler. Daha sonra İslam daveti tüm Mekkelilere yayıldı.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) sokakta, çarşıda, pazarda, evlerde, nerede olursa olsun her fırsatta insanlara İslam'ı anlatıyor, onları tevhit inancına çağırıyordu. Bunun sonucu olarak da Müslümanların sayısı günden güne artıyordu. Mekkeli müşrikler önceleri Müslümanları önemsemediler. Ancak zamanla İslam'ı kabul edenlerin sayısının artması müşrikleri endişelendirdi. Müşrikler hem Sevgili Peygamberimiz'e (s.a.v.) hem de ona iman edenlere kötü davranmaya başladılar. Önceleri Müslümanlarla alay ettiler, onlara hakaretlerde bulundular. Böylece hak dinin yayılmasını önlemeyi arzuluyorlardı. Amaçlarına bu yollarla ulaşamayınca daha şiddetli mücadele yöntemlerine yöneldiler. İslam'ı kabul edenlere, dinlerini terk etmesi için baskılar yapmaya hatta işkence etmeye başladılar. Bilal-i Habeşî (r.a.) başta olmak üzere özellikle kölelere, arkasında kabilesinin desteği olmayan kimsesizlere dayanılması güç işkenceler ettiler. Onları kızgın kumlara yatırıp üzerlerine sıcak ve kocaman taşlar koydular. Yapılan baskı ve işkenceler sonucunda Sümeyye (r.a.) ve Yâsir (r.a.) adlı Müslümanlar İslam'ın ilk şehitleri oldular. Ancak müşrikler, her türlü baskılarına rağmen yine de Müslümanları dinlerinden döndürmeyi başaramadılar. Müşrikler, Peygamberimiz'i (s.a.v.) insanların gözünden düşürmek için ona iftira attılar. Resulullah (s.a.v.) için deli, kâhin, sihirbaz, şair dediler. Ona, davasından vazgeçmesi için ne istiyorsa vereceklerini söylediler. Zengin olmak istiyorsa para, mevki ve makam istiyorsa başkanlık, evlenmek istiyorsa istediği kadını vereceklerini belirttiler. Ancak Allah'ın Kutlu Elçisi (s.a.v.), amacının dünyevi şeyler değil, Allah'ın (c.c.) verdiği peygamberlik görevini yerine getirmek olduğunu ifade etti. Onların tekliflerini geri çevirdi.

BİLGİ NOTU

Mekkeli müşrikler, İslam'ın yayılmasını engelleme çabalarından sonuç alamadılar. Hz. Peygamber'i (s.a.v.) koruyan amcası Ebu Talip'e geldiler. "Yeğenin ilahlarımızı kötüledi, dinimizi ayıpladı, akıllarımızı küçümsedi, atalarımızı sapıklıkla suçladı. Ya onu bundan vazgeçirirsin ya da aradan çekil, bırak biz onun hakkından gelelim." dediler. Ebu Talip, müşriklerin dediklerini yeğenine anlattı. Kendisinin de zor durumda kaldığını söyledi. Allah'ın Elçisi Hz. Muhammed (s.a.v.) amcasına şu cevabı verdi: **"Ey amca! Allah'a yemin ederim ki bu işi bırakmam için Güneş'i sağ elime, Ay'ı da sol elime koysalar yine de Allah bu daveti güçlendirinceye veya ben bu uğurda ölünceye kadar bu işi bırakmayacağım."**

(İbn-i Kesir, es- Sîretü'n-Nebeviyye, s. 180-181.)

Habeşistan Hicretleri ve Boykot Yılları

Müşriklerin baskıları dayanılmaz hâle gelince Müslümanlar Resulullah'a (s.a.v.) geldiler. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), onlara Habeşistan'a gitmelerini tavsiye etti. Habeşistan'da hiç kimseye haksızlık etmeyen bir hükümdar olduğunu, orada rahat edeceklerini söyledi. Bunun üzerine 615 ve 616 yılında iki

1. Hicr suresi, 94. ayet.
2. Şuarâ suresi, 214. ayet.

grup Müslüman Habeşistan'a hicret etti. İslam'da ilk hicret budur. Mekkeliler, Habeşistan'a gidip hicret edenleri almak için girişimde bulundularsa da bu çabaları sonuç vermedi.

Yaptıkları baskıların sonuçsuz kalması üzerine müşrikler, yeni bir yıldırma metodu denediler. Müminlere toplumsal ve ekonomik ambargo uyguladılar. İnananlarla konuşmayı bıraktılar, alışverişi kestiler, onlara yiyecek ve içecek vermediler. Müslümanlar, 616-619 yılları arasında, üç yıl devam eden bu süreçte çok zorluk yaşadılar. Sonuçta bazı vicdan sahibi kişilerin girişimiyle boykot kaldırıldı.

BİLGİ NOTU

620 yılında Hz. Hatice (r.a.) ve Ebu Talip kısa zaman aralıklarıyla vefat etti. Onların ölümü, Hz. Peygamber'i (s.a.v.) çok üzdü. Çünkü hem eşi Hz. Hatice (r.a.) hem de amcası Ebu Talip maddi ve manevi olarak Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) her zaman en büyük destekçisi oldu. Bundan dolayı Hz. Hatice (r.a.) ile Ebu Talip'in vefat ettiği yıla **Hüzün Yılı** denildi.

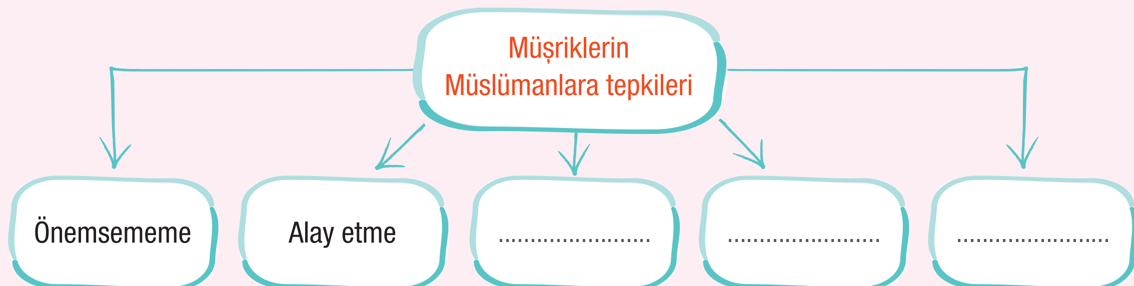
Eşini ve amcasını kaybeden Allah Resulü (s.a.v.), Mekke dışında da İslam'ı tanıtmanın ve yaymanın yollarını aramaya başladı. Bu amaçla Zeyd b. Hârise (r.a.) ile Taif'e gitti. Ancak Taifliler, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) davetini kabul etmedikleri gibi ona kaba da davrandılar. Efendimiz'i (s.a.v.) aşağılayıp onunla alay ettiler. Köleleri ve çocukları kışkırtıp Sevgili Peygamberimiz'i (s.a.v.) taşlattılar. Zeyd b. Hârise (r.a.), Efendimiz'i (s.a.v.) korumak için kendi vücudunu siper ettiyse de Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ayakları kanlar içinde kaldı. Rahmet Peygamberi (s.a.v.), bu durumdayken bile Taiflilere beddua etmedi, Allah'a (c.c.) sığındı, ondan yardım diledi. Taiflilerin İslam'ı kabul etmesi için dua etti.

Taif Yolculuğu, İsrâ ve Miraç

Üst üste sıkıntılı olaylar yaşayan Hz. Muhammed (s.a.v.), İsrâ ve Miraç mucizesi ile teselli buldu. 621 yılında Cenab-ı Allah (c.c.), Sevgili Elçisi'ni (s.a.v.) İsrâ ve Miraç mucizesiyle mükâfatlandırdı. Buna göre Hz. Peygamber (s.a.v.), bir gece Mekke'deki Mescid-i Haram'dan alınıp Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya götürüldü (İsrâ), oradan da Allah (c.c.) katına yükseltildi (Miraç).

ETKİNLİK

Müşriklerin, İslam dininin yayılması karşısında tepkileri nasıl olmuştur? Aşağıdaki şemaya onların tepkilerini aşama aşama yazınız.

2. Hicret

DÜŞÜNELİM

İnsanları bulundukları yerden hicret (göç) etmeye yönelten sebepler neler olabilir? Bulunduğu yerden göç etmek zorunda kalan insanlar neler hissedebilir?

Mekke'ye başka bölgelerden her yıl ticaret, Kâbe'yi ziyaret vb. amaçlarla çok sayıda kişi gelirdi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de onlara İslam'ı anlatırdı. Allah Resulü (s.a.v.), 620 yılında Medine'den gelen altı kişilik bir grupla Akabe denilen yerde görüştü. O kişiler İslam'ı kabul ettiler ve gelecek yıl aynı yerde buluşmak üzere Hz. Muhammed (s.a.v.) ile sözleştiler. Bu arada da Medine'de insanlara İslam'ı anlattılar. Hz. Peygamber (s.a.v.), 621 yılında Medine'den gelen on iki kişilik grupla Akabe'de tekrar gizlice buluştu. Medineli Müslümanlar, Hz. Peygamber'e (s.a.v.) Allah'a şirk koşmayacakları, hırsızlık ve zina yapmayacakları, çocuklarını öldürmeyecekleri vb. konularda söz verip biat ettiler. Buna **Birinci Akabe Biatı** denir. Akabe Biatı'ndan sonra Medine'ye dönen Müslümanlar, burada İslam'ı yayma faaliyetlerinde bulundular. 622 yılında 75 kişilik Medineli bir grup yine aynı yerde Peygamberimiz'le (s.a.v.) buluştu. Medineliler Hz. Peygamber'i (s.a.v.), Medine'ye davet ettiler. Resulullah'ı (s.a.v.) eşleri ve çocukları gibi koruyacakları, ona itaatten ayrılmayacakları, iyiliği emredip kötülükten alıkoyacakları gibi hususlarda Efendimiz'e (s.a.v.) söz verdiler. Bu olaya da **İkinci Akabe Biatı** denilmektedir.

Müşriklerin Müslümanlara yönelik baskıları, eziyetleri iyice artmış, Mekke'de müminlerin can ve mal güvenliği kalmamıştı. Müslümanlar, en temel hakları olan inanma ve ibadet etme haklarını kullanamıyorlardı. Ayrıca Mekke'de İslam'ın yayılması müşrikler tarafından engelleniyordu. Allah'ın (c.c.) dininin Mekke dışında da tebliğ edilip yayılması bir gereklilikti. Bütün bunlardan dolayı Müslümanlar, İkinci Akabe Biatı'ndan sonra Hz. Peygamber'in (s.a.v.) izni ve yönlendirmesiyle birer ikişer, gizlice Medine'ye hicret etmeye başladılar. Kısa zamanda birçok Müslüman şehirden ayrıldı. Mekke'de, aralarında Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Hz. Ali (r.a.) ve Hz. Ebu Bekir'in (r.a.) de olduğu çok az Müslüman kaldı.

Müminlerin Mekke'den ayrıldığını öğrenen müşrikler telaşlandılar. Çünkü Medine'de İslam'ın yayılmasını putperestlik için en büyük tehdit görüyorlardı. Ayrıca Şam ticaret yolu üzerinde bulunan Medine'ye Müslümanların hâkim olması da onların asla istemedikleri bir durumdu. Gelişmeler üzerine Mekkeliler, ne yapacaklarını belirlemek için toplantı yaptılar ve toplantıda, İslam'ı yok etmenin tek yolunun Hz. Muhammed'i (s.a.v.) öldürmek olduğuna karar verdiler. Peygamberimiz'e (s.a.v.) suikast düzenlemek için her kabileden birer kişi seçtiler. Yüce Allah (s.a.v.), Sevgili Resulü'nü (s.a.v.) müşriklerin planından haberdar etti ve ona Medine'ye hicret iznini verdi. Hava kararınca suikastçılar Resulullah'ın (s.a.v.) evinin önüne geldiler. Sabah namazına giderken onu öldüreceklerdi.

Resulullah (s.a.v.), Hz. Ebu Bekir'e (r.a.) haber göndererek beraber hicret edeceklerini ve hazırlanmasını söyledi. Kendisi de gerekli hazırlıkları yaptı. Yanında bulunan emanetleri, sahiplerine teslim etmesi için Hz. Ali'ye (r.a.) verdi. Ayrıca evden ayrıldığı fark edilmesin diye de Hz. Ali'den (r.a.), kendi yatağına yatmasını istedi. Hz. Ali (r.a.), bir an bile tereddüt etmeden bu teklifi kabul etti. Canını tehlikeye atarak Efendimiz'in (s.a.v.) yatağına yattı. Allah Resulü (s.a.v.), geceleyin evinden Yâsin suresini okuyarak çıktı. Allah'ın (c.c.) izniyle suikastçılar onu göremediler. Hz. Muhammed (s.a.v.), Hz. Ebu Bekir (r.a.) ile birlikte hicret yolculuğuna çıktı.

Peygamberimiz'in (s.a.v.) evden çıkmadığını gören suikastçılar hava aydınlanınca içeri girdiler. Yatakta Hz. Ali'yi (r.a.) görünce çok şaşırdılar. Hemen Peygamberimiz'i (s.a.v.) aramak üzere harekete geçtiler. Hz. Muhammed'i (s.a.v.) yakalayıp getirene yüz deve ödül vereceklerini her tarafa duyurdular.

Peygamberimiz (s.a.v.) ve Hz. Ebu Bekir (r.a.), müşrikleri şaşırtmak için Medine yolunun ters istikametinde olan Sevr Mağarası'na gelip burada üç gün gizlendiler. Mekkeliler her tarafta onları arıyordu. Hatta bir grup müşrik, onların ayak izini takip edip mağaranın girişine kadar geldi. Öyle ki içeriden onların konuşmaları duyuluyordu. Hz. Ebu Bekir (r.a.) çok endişelendi ancak Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) onu sakinleştirdi. Bu arada mağaranın girişine bir örümcek ağ örmüş, bir güvercin de yuva yapmıştı. Bunu gören müşrikler, içeride kimsenin olamayacağını düşünüp mağaranın önünden ayrıldılar.

Sevr Mağarası'nın giriş kısmı

ETKİNLİK

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.);

- Hicret ederken yatağına Hz. Ali'yi (r.a.) yatırmasını,
- Hz. Ali'ye (r.a.), kendisinde bulunan emanetleri vermesini,
- Hemen herkes gittikten sonra hicret etmesini,
- Medine'den ters istikamette olan Sevr Mağarası'nda gizlenmesini,
- Mağaradayken Hz. Ebu Bekir'e (r.a.) **"...Üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir..."** (Tevbe suresi, 40. ayet.) demesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bunlardan kendi hayatımıza yönelik ne gibi dersler çıkarabiliriz? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Mekkeliler, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) bulamayınca onun uzaklaştığını düşündüler ve Efendimiz'i (s.a.v.) aramayı bıraktılar. Hz. Peygamber (s.a.v.) ile Hz. Ebu Bekir (r.a.) de Sevr Mağarası'ndan ayrılıp Medine yönüne doğru yola koyuldular. Nihayet Medine'ye yakın bir yer olan Kuba köyüne ulaştılar. Burada bir kısım Medineliler onları karşılamaya geldi. Resulullah (s.a.v.) Kuba'da bir müddet konakladı ve burada bir de mescit yaptırdı. İslam tarihinde kurumsal anlamda ilk mescit, Kuba Mescidi kabul edilir. Hz. Ali (r.a.) de Kuba'da Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) yetişti.

Kuba Mescidi'nin günümüzdeki hâlinden bir görünüm

Kuba'dan ayrılan Allah Resulü (s.a.v.), Ranuna denilen yere geldi. Burada, Müslümanlara cuma namazının farz olduğunu bildirdi ve ilk namazını kıldırdı. Yoluna devam eden Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), nihayet Medine'ye ulaştı. Onun ve Müslümanların 622 yılında yaptığı bu kutlu yolculuğa "Hicret" denildi. Medineli müminler onu şarkılar söyleyerek, def çalarak sevinçle karşıladılar.

ETKİNLİK

Hicret'in Sonuçları

Hicret'le birlikte Müslümanlar;

- Mekkeli müşriklerin baskısından kurtuldular.
- İnançlarını serbestçe ifade etme, ibadetlerini özgürce yerine getirme ve dinlerini yaşama imkânı buldular.
- Bağımsız bir topluluk ve siyasi bir güç hâline geldiler.
- İslamiyet Hicret'ten sonra hızlı bir şekilde yayıldı.
- Hicret, Hz. Ömer'in (r.a.) halifeliği zamanında, 639 yılında takvim başlangıcı kabul edildi.

3. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Daveti: Medine Dönemi

DÜŞÜNELİM

Hacca ve umreye gidenler Mekke'nin yanı sıra Medine'ye de giderler. Sizce bunun sebebi ne olabilir?

Hicret'ten sonra Hz. Muhammed'in (s.a.v.) çağrısının Medine Dönemi başlamış oldu. Bu dönemde yaşanan gelişmeleri genel hatlarıyla öğrenmemiz, hem dinimizi hem de Sevgili Peygamberimiz'i (s.a.v.) daha iyi anlamamız ve tanımamız açısından önem taşımaktadır.

Mescid-i Nebi ve Toplumsal İşlevi

Hz. Peygamber (s.a.v.), Medine'ye ulaştığında ikamet edeceği bir evi yoktu. Medineli müminler, onu evlerinde misafir etmek için âdeta yarışıyorlardı. Peygamberimiz (s.a.v.), kimseyi gücendirmemek için devesinin durduğu yere misafir olacağını söyledi. Resulullah'ın (s.a.v.) Kusva adındaki devesi önce boş bir arsaya çöktü, sonra da oradan kalkıp Halid b. Zeyd el-Ensârî, bilinen diğer meşhur adıyla Ebu Eyyub el-Ensarî (r.a.) adlı sahabinin evinin önüne oturdu. Arsanın iki yetime ait olduğunu öğrenen Allah Resulü (s.a.v.), parasını onlara ödeyip burayı satın aldı. Arsaya bir mescit yapılmasına karar verildi. Hemen mescidin yapımına başlandı. Medineli ve Mekkeli Müslümanlar el birliğiyle mescidin yapımında çalıştılar. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) de Mescid-i Nebi'nin inşasında bizzat çalıştı, kerpiç ve toprak taşıdı. Yaklaşık yedi ay süren çalışmalar sonucunda mescidin yapımı tamamlandı. Mescid-i Nebi'nin bitişiğine, Resulullah (s.a.v.) ve ailesinin kalması için de odalar eklendi.

Mescid-i Nebi'den bir görünüm

Mescid-i Nebi, esas itibarıyla inananların toplanıp ibadet yapması amacıyla inşa edilmişti. Nitekim Müslümanlar, günde beş vakit bu kutsal mekânda bir araya geliyorlar, Allah Resulü'nün (s.a.v.) arkasında saf tutup namaz kılıyorlardı. Peygamberimiz'in (s.a.v.) mescidi, ibadethane olmasının yanında başka birçok işleve de sahipti. Müminler, çok önemli bir mazeretleri olmadıkça namazlarını mutlaka Mescid-i Nebi'de kılmaya önem veriyorlardı. Mescid-i Nebi, yeni oluşmaya başlayan İslam toplumunun tanışıp kaynaşmasında da önemli bir işleve sahipti. Müminler, camiye gelmeyen biri olduğunda hemen bunun sebebini araştırıyorlar, namaza gelmeyen kişi hastaysa ya da başka bir sıkıntısı varsa onun sıkıntısını paylaşıyorlardı. Yardıma muhtaç olanları burada belirliyor, ona el birliğiyle yardım ediyorlardı.

Hz. Muhammed (s.a.v.) peygamber olmasının yanı sıra aynı zamanda bir devlet başkanı ve Müslümanların lideriydi. Buna bağlı olarak Mescid-i Nebi, aynı zamanda devletin de merkezi durumundaydı. Devleti ve Müslüman toplumu ilgilendiren önemli kararlar burada istişare edilir ve sonuca bağlanırdı. Anlaşmazlıklar burada çözülür, adli davalar burada sonuçlandırılırdı. Mescid-i Nebi, Ashab-ı Suffe başta olmak üzere bazı müminler için barınma yeri, Allah Resulü'nü (s.a.v.) ziyarete gelenlerin kaldığı bir misafirhane, sosyal yardımların dağıtıldığı bir müessese işlevlerini de üstleniyordu. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), çeşitli Arap kabilelerine mensup elçi heyetlerini burada **üstüvânetü'l-vüfûd** (Elçiler Sütunu) denilen sütunun önünde kabul etmiş, bazı heyetleri mescidin içerisinde kurulan çadırlarda ağırlamıştır. Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında Mescid-i Nebi'de Eslem kabilesinden Rufeyde el-Ensâriyye adındaki kadın için bir çadır kurulmuş, Rufeyde burada yaralı ve hastaları tedavi etmişti. Mescid-i Nebi'de bulunan bir oda da beytülmâl yani devlet hazinesi olarak kullanılmaktaydı.[1] Bütün bunlar, İslam'ın ilk zamanlarında Mescid-i Nebi'nin toplumsal açıdan çok önemli işlevleri olduğunu ortaya koymaktadır.

ETKİNLİK

Camilerin, toplumsal dayanışma ve kaynaşma açısından önemi nedir? Bu konudaki düşünce ve gözlemlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Toplumsal Barışın Sağlanması

İslam, bütün Müslümanların kardeş olduğunu belirtir. Rabb'imiz (c.c.) bu durumu bir ayette şöyle açıklar: **"Müminler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki esirgenesiniz."**[2] Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) temel amaçlarından biri, Müslümanları İslam kardeşliği etrafında bir araya getirmektir. Allah Resulü (s.a.v.), özellikle Medine'ye hicret ettikten sonra bu konuya ayrı bir önem vermiştir. Medine'de güçlü bir İslam toplumu oluşturmak için öncelikle barış ve kardeşliği tesis etmeye gayret etmiştir. Bunun için de her bir Medineli Müslüman'ı, Mekkeli bir Müslüman ile kardeş ilan etmiştir. Buna Muâhât (Kardeşleştirme) denir. Resulullah'ın (s.a.v.), gerçekleştirdiği kardeşlik sayesinde Mekkeli muhacirlerin sıkıntıları azaldı. Çünkü Medineli Müslümanlar evlerini, mallarını, maddi ve manevi imkânlarını kardeşleriyle paylaştılar. Hatta gerekli durumlarda kardeşlerini kendilerine tercih ettiler. Yüce Allah (c.c.), onların bu tutumunu Kur'an-ı Kerim'de övmüştür.[3]

1. Nebi Bozkurt, Mustafa Sabri Küçükaşcı, "Mescid-i Nebevî", TDV İslam Ansiklopedisi, C 29, s. 287-289.
2. Hucurât suresi, 10. ayet.
3. bk. Haşr suresi, 9. ayet.

Medine'de yaşayan Evs ve Hazreç adlı iki büyük Arap kabilesi Müslümanlığı kabul etmişti. Ancak bu kabileler arasında yıllardır anlaşmazlık, rekabet hatta düşmanlık vardı. Hz. Peygamber (s.a.v.), Medine'ye hicret edince öncelik verdiği konulardan biri de Evs ve Hazreç arasındaki düşmanlığa son vermek oldu. Rahmet ve barış peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.), bu iki kabileyi İslam kardeşliği temeli çerçevesinde barıştırdı. Kur'an-ı Kerim, bunun bir nimet olduğunu şöyle açıklamaktadır: **"Hep birlikte Allah'ın ipine** (İslam'a) **sımsıkı yapışın; parçalanmayın. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman kişiler idiniz de O, gönüllerinizi birleştirmişti ve O'nun nimeti sayesinde kardeş kimseler olmuştunuz. Yine siz bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi O kurtarmıştı. İşte Allah size ayetlerini böyle açıklar ki doğru yolu bulasınız."**[1]

BİLGİ NOTU

Ensar: Hicret sırasında Hz. Peygamber'e (s.a.v) ve Mekke'den Medine'ye hicret eden diğer Müslümanlara kucak açıp onları misafir eden; mümin kardeşlerinin beslenme, barınma ihtiyaçlarını gideren, farklı bir yaşamın kurulabilmesinde onlara yardımcı olan ve sahip oldukları her şeyi onlarla paylaşan Medineli Müslümanlara denir.

Muhacir: İslam dinini Kur'an-ı Kerim'in emrettiği gibi yaşamak, Mekkeli müşriklerin baskılarından kurtulmak ve din, can, namus, akıl ve soy emniyetini sağlayıp her türlü tehlikeden korunmak amacıyla Mekke'den Medine'ye hicret eden Hz. Muhammed (s.a.v.) ve arkadaşlarına denir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 76, 243.)

Medine'de Müslümanların yanı sıra Yahudiler de yaşıyordu. Bunlar Nâdiroğulları, Kurayzaoğulları ve Kaynukaoğulları kabileleriydi. Hz. Peygamber (s.a.v.), Medine'de Müslümanlar arasında barış ve kardeşliği tesis ettikten sonra diğer din mensuplarıyla da birlikte barış içinde yaşamanın yollarını aradı. Bunun için şehirdeki Yahudilerle görüşmeler yaptı. Onlarla barış içinde yaşamanın şartlarını görüştü. Yapılan görüşmeler sonunda Medine Sözleşmesi adı verilen bir belge imzalandı.

Medine Sözleşmesi, Müslümanların ve Yahudilerin kendi dinlerinde kalarak özgürce birlikte yaşamasını öngörüyordu. Bu durum anlaşmada, "Yahudilerin kendi dinlerine bağlı kalma hakkı vardır. Müslümanların da kendi dinlerine bağlı kalma hakkı vardır. Bu durum gerek kendileri gerekse köleleri için de geçerli olan bir hükümdür."[2] ifadesiyle kayıt altına alınmıştı. Anlaşmaya göre Yahudiler ve Müslümanlar birbirine zarar vermeyecekti. Kim bir başkasına zarar verirse verdiği zararı ödeyecekti. Medine'ye bir saldırı olursa Yahudiler ve Müslümanlar şehri birlikte savunacaklardı. Medine'de hiç kimse bir başkasına zulmetme hakkına sahip olmayacaktı. İnsanlar arasında anlaşmazlık çıktığı zaman karar mercii Hz. Muhammed (s.a.v.) olacaktı.

ETKİNLİK

Medine Sözleşmesi, toplumsal ilişikleri düzenleme konusunda size nelere düşündürmektedir? Bu sözleşmeden, günümüze yönelik ne gibi ilkeler çıkarılabilir? Beyin fırtınası yapınız.

1. Âl-i İmrân suresi, 103. ayet.
2. İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 295.

Eğitim Öğretim Faaliyetleri

Allah Resulü Hz. Muhammed'in (s.a.v.), Medine'ye hicret ettiğinde yaptığı ilk işlerden biri, Mescid-i Nebi'nin inşası oldu. Mescid-i Nebi'nin en temel işlevlerinden biri de insanların eğitildiği, bilgilendirildiği bir mekân olmasıydı. Hz. Peygamber (s.a.v.) burada namazlardan önce ve sonra sahabilerine Kur'an ayetlerini açıklıyor; onları dinî, ahlaki, toplumsal vb. konularda bilgilendiriyordu. Sahabiler, anlayamadıkları ayetler hakkında, bilmedikleri konularda Resulullah'a (s.a.v.) sorular soruyorlardı. Böylece başta dinî esaslar olmak üzere çeşitli konularda bilgi sahibi oluyorlardı. Kadın ve erkek her Müslüman'a ilim öğrenmenin farz olduğunu belirten Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), hanımların ve kız çocuklarının eğitimine de önem veriyordu. Nitekim Mescid-i Nebi'de haftanın bir gününü özel olarak kadınların eğitimine ayırmıştı. O günde hanım sahabilerine nasihat ediyor; onları dinî, ahlaki, sosyal vb. konularda bilgilendiriyordu.

YORUMLAYALIM

"İlim öğrenmek, kadın ve erkek her Müslüman'a farzdır."

(İbn-i Mâce, Mukaddime, 17.)

Peygamberimiz (s.a.v.), erkeklerin olduğu gibi kadınların ve kız çocuklarının eğitimine de önem vermiştir.

Mescid-i Nebi'nin hemen bitişiğine yapılan ve **Suffe** denilen mekânın da İslam eğitim tarihinde önemli bir yeri vardır. Burası İslam tarihindeki ilk yatılı okul kabul edilmektedir. Suffe'de kalanlara **Ashab-ı Suffe** denilmekteydi. Burada barınan ve eğitim görenlerin sayısının zaman zaman dört yüze ulaştığı belirtilmektedir. Suffe'de genellikle kimsesiz ve yoksul Müslümanlar kalıyordu. Medine dışından İslam'ı öğrenmek ve kabilesine anlatmak üzere gelenler de burada ikamet ediyordu. Suffe'de kalanlar okuma yazma, Kur'an tilaveti ve ilimle meşgul oluyorlardı. Bu kişiler Resulullah'ın (s.a.v.) yanından ayrılmamaya, onun sünnetlerini ve hadislerini en ince ayrıntısına kadar takip edip öğrenmeye gayret ediyorlardı.

Ashab-ı kiramın arasında Farsça, Rumca, Kıptice, Habeşçe, İbranice ve Süryanice dillerini bilenler bulunmaktaydı. Hz. Peygamber (s.a.v.) bir gün Zeyd b. Sâbit'e (r.a.), **"Sen Süryanice biliyor musun? Bana mektuplar geliyor."** buyurmuştur. Zeyd b. Sâbit (r.a.) "Bilmiyorum." cevabını verince Efendimiz (s.a.v.), **"Onu öğren."** buyurarak sahabisini yabancı dil öğrenmeye yönlendirmiştir. Başka bir gün de ondan Yahudilerin konuştuğu İbraniceyi öğrenmesini istemiştir. Hz. Zeyd (r.a.) de hem İbraniceyi hem de Süryaniceyi öğrenmiştir.[1]

1. Ebu Davud, İlim, 2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 5, s. 136; Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 2, s. 840; Bünyamin Erul, "Zeyd b. Sabit", TDV İslam Ansiklopedisi, C 44, s. 320.

BİLGİ NOTU

Hicret'ten sonra müşriklerle yapılan Bedir Savaşı'nı Müslümanlar kazanmıştı. Bu savaş sonunda Mekkeli müşriklerden 70 kadar kişi esir alınmıştı. Esirlerden bir kısmı fidye karşılığı, fidye verecek gücü olmayanlar da karşılıksız serbest bırakıldı. Hz. Peygamber (s.a.v.), esirler arasından okuma-yazma bilenleri ise on Müslüman'a okuma-yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakmıştı.

(Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 2, s. 831.)

ETKİNLİK

Toplumun eğitimsiz bırakılması, insanların eğitimine önem verilmemesi ne gibi olumsuz sonuçlara yol açar? Tartışınız.

Mekkeli Müşriklerle İlişkiler: Bedir, Uhud, Hendek Savaşları, Hudeybiye Antlaşması ve Mekke'nin Fethi

Mekkeli müşrikler ne yaptılarsa İslam dininin yayılmasını engelleyememişlerdi. Yaptıkları akıl almaz baskı ve işkencelere rağmen Müslüman olanları dinlerinden, inançlarından vazgeçirememişlerdi. Üstelik Müslümanların Mekke'den hicret etmelerine de engel olamamışlardı. Bu, onlar için büyük sorunlara yol açabilecek tehlikeli bir gelişmeydi. Çünkü Medine, Mekkelilerin Şam ticaret yolu üzerindeydi. Buranın Müslümanların eline geçmesi, Mekkelilerin ticaret güvenliği için tehlikeydi. Ayrıca İslamiyetin Medine'de yayılması ve Müslümanların güçlenmesi, müşriklerin varlığı için büyük bir tehdit oluşturacaktı. Bütün bu nedenlerle Mekkeli müşrikler, İslam'ı ve Müslümanları yok etmeyi planlıyorlardı.

Mekkeli müşrikler, 624 yılında yaklaşık 1.000 kişilik bir ordu hazırlayıp Medine'ye doğru harekete geçtiler. Müslümanlar da 300 kadar kişiyle onları Bedir mevkiinde karşıladılar. Burada yapılan savaş Müslümanların lehine sonuçlandı. Müşriklerden 70 kişi öldürüldü, 70 kişi de esir alındı. Müslümanlar ise 14 şehit verdiler. Bu savaş, Müslümanların kazandığı ilk büyük askerî başarı oldu. Ayrıca Bedir zaferi, Müslümanların siyasi bir güç olduğunu kanıtladı. Bu savaş, Müslümanların kendilerine daha çok güvenmelerini de sağladı.

Bedir'de yenilgiye uğrayan Mekkeli müşrikler, İslam'ı yok etme amaçlarından vazgeçmediler. Hem bu amaçlarını gerçekleştirmek hem de Bedir yenilgisinin intikamını almak için 625 yılında yaklaşık 3.000 kişilik bir orduyla Medine'ye doğru harekete geçtiler. Bunu haber alan Peygamber Efendimiz (s.a.v.), savaşta izlenecek yöntem hakkında ashabıyla görüş alışverişinde bulundu. Allah Resulü (s.a.v.) ve bazı sahabiler, şehirde kalıp savunma savaşı yapmaktan yanaydılar. Ancak özellikle Bedir Savaşı'na katılmayan gençlerin de aralarında olduğu çoğunluk, düşmanı dışarıda karşılayıp meydan savaşı yapılması fikrini savundu. Hz. Peygamber (s.a.v.) kendi fikrini değil, çoğunluğun görüşünü uyguladı.

Hz. Peygamber (s.a.v.), düşmanı şehir dışında karşılamak için yaklaşık 1.000 kişilik bir kuvvetle Uhud mevkiine geldi. Daha sonra münafıklar ayrılınca bu sayı 700'e kadar düştü. Resulullah (s.a.v.), Uhud Dağı'nın stratejik noktasında bulunan Ayneyn geçidine 50 kişilik okçu birliği yerleştirdi. Onlara, ne olursa olsun kendisinin talimatı olmadan kesinlikle yerlerinden ayrılmamalarını sıkı sıkıya tembihledi. Savaş, önce Müslümanların lehine devam etti. Müslümanlar, nasıl olsa savaşı kazandık, düşüncesine kapıldılar. Bu düşünce içerisinde olan Ayneyn geçidindeki okçuların da tamamına yakın bir kısmı yerlerini terk etti. Bunu gören Halid b. Velid komutasında bir grup müşrik askeri, Müslümanlara arkadan saldırdı. İslam ordusu panik içinde dağılmaya başladı. Bu esnada Sevgili Peygamberimiz

(s.a.v.) de yaralandı. Efendimiz'in (s.a.v.) mübarek dişi kırıldı, yüzü kanlar içinde kaldı. Savaşı kazandığını düşünen Mekkeli müşrikler savaş meydanından ayrıldılar. Ancak daha sonra tekrar toparlanan Müslümanlar, Mekkelilerin peşinden gittilerse de müşrikler tekrar savaşmaya cesaret edemediler. Uhud Savaşı'nda, aralarında Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) amcası Hz. Hamza'nın (r.a.) da bulunduğu 70 kadar Müslüman şehit oldu.

Uhud Dağı ve Şehitliği

ETKİNLİK

Aşağıda, Uhud Savaşı'yla ilgili dikkat çekici bazı durumlar verilmiştir. Bu durumlardan ne gibi sonuç ve dersler çıkarılabilir? Aşağıdaki tabloya yazınız.

Uhud Savaşı'nda Dikkatimizi Çeken Bazı Durumlar	Çıkarılabilecek Ders ve Sonuçlar
Peygamberimiz'in (s.a.v.) ashabıyla görüş alışverişinde bulunması	
Sahabilerin bazılarının, Peygamberimiz'in (s.a.v.) görüşüne karşı çıkması	
Okçuların, Peygamberimiz'in (s.a.v.) tembihine rağmen yerlerini terk etmesi	

Uhud Savaşı'ndan da cesaret alan Mekkeli müşrikler, güçlü bir orduyla Müslümanları yok edebileceklerini düşündüler. Medine'ye kuvvetli bir orduyla saldırırlarsa hem İslam'ı yok edebilecek hem de Medine ticaret yolunu kendileri için güvenli hâle getirebileceklerdi. Medine'de bulunan Yahudiler de onları bu yönde kışkırttılar. Bu amaçlarla 627 yılında harekete geçen Mekkeli müşrikler; Hayber Yahudileri ile Gatafan, Süleymoğulları, Esedoğulları gibi başka kabilelerin de desteğini alarak yaklaşık 10.000 kişilik bir orduyla Medine'ye hareket ettiler. Bu haberi alan Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), ne yapılması gerektiğini ashabıyla istişare etti. Selman-ı Fârisî (r.a.) adlı sahabinin teklifi üzerine şehrin saldırıya açık bölümlerine hendek kazılması, böylece savunma savaşı yapılması kararlaştırıldı. Karar gereği şehrin saldırıya açık bölgelerine geniş ve derin hendekler kazıldı. Mekkeli müşrikler Medine'ye gelip de hendekleri görünce çok şaşırdılar. Çünkü daha önce buna benzer bir savunma yöntemiyle hiç karşılaşmamışlardı. Müşrik ordusunun kuşatması bir aya yakın sürdü. Müşrikler hendeği geçemediler. Bu durum onları ümitsizlik ve bıkkınlığa sevk etti. Ayrıca erzakları azalmış, hava da iyice soğumuştu. Bütün bunların üstüne bir de şiddetli bir kum fırtınası çıktı. Bu şartlar altında kuşatmadan sonuç alamayacaklarını düşünen müşrikler, Mekke'ye dönmek zorunda kaldılar. Hendek Savaşı, Mekkeli müşriklerin Medine'ye son saldırıları oldu. Müşrikler bir daha Müslümanlara saldırmaya cesaret edemediler.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), Kâbe'yi ziyaret edip umre yapmak için 628 yılında 1500'e yakın sahabi ile Mekke'ye doğru yola çıktı. Müslümanlar, savaşmak niyetiyle yola çıkmadıkları belli olsun diye de ihramlarını giyip kurbanlıklarını yanlarına aldılar, savaş silahlarını ise götürmediler. Ancak Mekkeliler, onların şehre girmesine izin vermediler. Hudeybiye mevkiinde yapılan görüşmeler sonucunda Mekkeli Müşriklerle Müslümanlar arasında Hudeybiye Barış Antlaşması imzalandı.

BİLGİ NOTU

Hudeybiye Barış Antlaşması'na göre Müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında on yıl barış olacak, bu sürede iki taraf birbiriyle savaşmayacaktı. Müslümanlar bu yıl Mekke'ye girmeyecek, gelecek yıl üç gün boyunca şehirde kalıp Kâbe'yi ziyaret edebileceklerdi. Mekkeli bir kişi Müslüman olur da Medine'ye sığınırsa Mekkelilere teslim edilecek, Medineli bir kişi Mekkelilere sığınırsa iade edilmeyecekti. Mekkeli müşrikler ve Müslümanlar istediği kabile ile ittifak yapabilecekti.

Hudeybiye'de yapılan antlaşma, görünüşte Müslümanların aleyhine bazı hükümler içeriyordu. Ancak Hz. Peygamber (s.a.v.), barışa çok önem verdiği ve ileriye dönük yararları olacağını bildiği için bu antlaşmayı imzalamıştır. Hudeybiye Barış Antlaşması ile Mekkeliler, Müslümanların siyasi varlığını kabul etmiş oldular. Barış döneminin başlamasıyla İslamiyet daha geniş kitlelere, kabilelere ulaştırıldı ve Müslüman olanların sayısı hızla arttı.

Hudeybiye Barış Antlaşması, üzerinden iki yıl geçmeden bozuldu. Mekkelilerin himayesindeki bir kabile, Müslümanların himayesinde olan bir kabileden bazı kişileri öldürüp kan bedelini ödemeyi reddetti. Peygamberimiz (s.a.v.) Mekkeli müşriklere, bu tavrın Hudeybiye'de yapılan antlaşmayı bozacağı ve savaş nedeni sayılacağı uyarısını yaptı. Ancak Mekkeli müşrikler, gerekirse savaş yapacaklarını söyleyip antlaşmayı bozdular. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.), 630 yılında yaklaşık 10.000 kişilik bir kuvvetle Mekke'ye yürüdü. Müslümanlar, ciddi bir direnişle karşılaşmadan şehre girdiler. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Mekke'ye girince Allah'a (c.c.) ibadet maksadıyla inşa edilen ilk ibadethane olan Kâbe'deki putları kırdırdı. Böylece Mekke, eski dönemlerde olduğu gibi yeniden tevhit inancının merkezi hâline geldi.

630 yılında fethedilen Mekke, bütün Müslümanlar için önemlidir.

ETKİNLİK

Mekke'nin Müslümanların eline geçmesiyle şehir halkı endişeye kapıldı. İnsanlar, korku ve endişe içinde Hz. Peygamber'in (s.a.v.) kendileri için vereceği kararı beklemeye başladılar. Allah Resulü (s.a.v.) Kâbe'nin çevresinde kendisini bekleyen halka sordu: **"Ey Kureyş topluluğu! Size ne yapacağımı sanıyorsunuz?"** Kureyşliler hep bir ağızdan, "İyilik yaparsın. Sen saygıdeğer bir kardeşsin. Saygın bir kardeş oğlusun." dediler. Bunun üzerine Rahmet Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.) onlara şunu söyledi: **"Gidiniz. Sizler artık serbestsiniz."**

(İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 542.)

Yukarıdaki metin, Peygamberimiz'in (s.a.v.) kişiliği hakkında size neler düşündürmekedir? Görüşlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Diğer Din Mensuplarıyla İlişkiler

Medine'de Arap kabilelerinin yanı sıra üç önemli Yahudi kabilesi de yaşıyordu. Bunlar Nadiroğulları, Kaynukaoğulları ve Kurayzaoğulları kabileleriydi. Müslümanlarla bu kabileler arasında başlangıçta herhangi bir sorun yaşanmadı. Her iki taraf da birbirlerinin hakkına saygı gösterdi. Ancak zamanla Yahudi kabileleriyle Müslümanlar arasında çeşitli sorunlar ortaya çıktı. Kaynukaoğulları Yahudileri, kuyumcuda Müslüman bir kadına hakaret ettiler. Onu korumaya çalışan bir Müslüman'ı da öldürdüler. Böylece Medine Sözleşmesi'ne aykırı davrandılar. Bu olay üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) Kaynukaoğulları kabilesinin bulunduğu bölgeyi kuşattı. Onlardan bazıları öldürüldü. Bu olaydan sonra Hz. Peygamber (s.a.v.), Yahudilerden şehri terk etmelerini istedi ve onlar da Medine'den ayrıldılar. Bir yıl sonra Nadiroğulları Yahudileri, Peygamberimiz'e (s.a.v.) suikast teşebbüsünde bulundular ancak başarılı olamadılar. Bu olay üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) onların kalelerini kuşattı. Kuşatma sonunda Nadiroğulları kabilesi Medine'den çıkarıldı. Aynı şekilde Hendek Savaşı'nda Mekkeli müşriklerle iş birliği yapıp Medine Sözleşmesi'ne aykırı davranan Kurayzaoğulları Yahudileri de Peygamberimiz (s.a.v.) tarafından cezalandırıldı. Onlar da bu olaydan sonra Medine'yi terk etmek zorunda kaldılar. Medine'den ayrılan Yahudiler, çoğunlukla şehre yakın olan Hayber bölgesine yerleşmişlerdi. Peygamberimiz (s.a.v.), sürekli olarak Müslümanlar aleyhine faaliyetlerde bulunan Hayber Yahudilerinin yaşadığı kaleyi kuşattı. 628 yılında gerçekleşen bu kuşatma sonucunda Hayber fethedildi.

Peygamberimiz (s.a.v.), Hudeybiye Antlaşması'ndan sonra bazı hükümdarlara ve kabilelere İslam'a davet mektupları ve elçiler gönderdi. Bizans hükümdarına, Gassan emirine, Mısır hükümdarına, İran hükümdarına, Habeş kralına, Yemen'deki bazı kabilelere elçilerle mektup gönderip onları İslam dinini kabul etmeye çağırdı. Allah'ın (c.c.) bir olduğunu, kendisinin de onun elçisi olduğunu açıkladı.

ETKİNLİK

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Bizans hükümdarına gönderdiği mektup şu ifadeleri içermektedir:

"Bismillâhirrahmânirrahîm. Allah'ın kulu ve elçisi Muhammed'den Rumların büyüğü Herakleios'a:

Doğrusu seni İslam'ın yoluna davet ediyorum. İslam'ı kabul et ki kurtuluşa eresin ve Allah da ecrini iki kat versin. Eğer kabul etmezsen sorumluluğun altında bulunan halkın günahı senin üzerine olur. **"Ey kitap ehli! Sizinle ve bizim aramızda ortak olan bir söze gelin: Sadece Allah'a kulluk edelim ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilahlaştırmasın. Eğer yüz çevirirlerse `işte o zaman şahit olun, biz Müslüman'ız.' deyin."** (Âl-i İmrân suresi, 64. ayet.)

(İbn-i Kesir, es-Siretü'n-Nebevviyye, s. 510.)

Peygamberimiz'in (s.a.v.) yukarıdaki mektubunda ilginizi ve dikkatinizi çeken ifadeler nelerdir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hz. Muhammed (s.a.v.), Mekke'nin fethinden sonra Necran Hristiyanlarına bir mektup gönderdi ve onları İslam'a davet etti. Necranlılar, ileri gelen bilginlerin de aralarında olduğu bir heyetle Medine'ye gelip Hz. Peygamber'le (s.a.v.) görüştüler. Müslüman olmayan Necranlılar, Hz. Peygamber'le (s.a.v.) İslam hâkimiyetini kabul ettiklerini belirten bir anlaşma yapıp yaşadıkları bölgeye döndüler. Daha sonra

Peygamberimiz (s.a.v.), Halid b. Velid'i (r.a.) 400 kişiyle Necran'a gönderdi. Necranlılar İslamiyeti kabul ettiler. Hz. Peygamber'e (s.a.v.) bir heyet gönderdiler. Resulullah (s.a.v.), onlara çeşitli ikramlarda bulundu ve hediyeler verdi.[1]

Veda Haccı ve Veda Hutbesi

Müslümanlar Mekke'yi fethedince Medineli müminler, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) ömrünün çoğunu geçirdiği Mekke'de kalacağını düşündüler ve üzüldüler. Onların bu endişelerinden haberdar olan Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), **"Hayatım sizin hayatınızla beraber olacak, ölümüm de sizin ölümünüzle beraber olacaktır."**[2] buyurarak onlarla beraber gideceğini belirtti. Nitekim o, fetihten bir süre sonra tekrar Medine'ye döndü.

Hz. Muhammed (s.a.v.), 632 yılında hacca gideceğini Müslümanlara duyurdu ve bunun için hazırlıklara başladı. Allah Resulü'nün (s.a.v.) hac için Mekke'ye gideceğini işiten Müslümanlar da gerekli hazırlıkları yaptılar. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), kalabalık bir Müslüman topluluğu ile birlikte hac yolculuğuna çıktı. Gerekli şartları yerine getirerek hac ibadetini yaptı. Böylece Müslümanlara, hac ibadetinin nasıl yapılacağını uygulamalı olarak göstermiş oldu. Bir hadisinde de **"Hac ile ilgili yapmanız gerekenleri benden alınız** (öğreniniz)**."**[3] buyurdu.

BİLGİ NOTU

Hz. Peygamber hayatında sadece bir kez hac yaptı. 632 yılında yaptığı bu hac, onun ilk ve son haccıydı. Allah Resulü (s.a.v.) bu haccında Müslümanlara son nasihatlerini ileten konuşmalar yaptı. Onlarla vedalaştı. Bundan dolayı da onun yaptığı hacca **Veda Haccı**, başta Arafat olmak üzere hac esnasında yaptığı bazı konuşmalara da **Veda Hutbesi** denildi.

Arafat'tan bir görünüm

1. İbn-i Sa'd, Tabakâtü'l-Kebir, C 1, s. 356-358.
2. İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 544.
3. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 3, s. 318.

Hz. Peygamber (s.a.v.), Veda Hutbesi'nde Allah'a (c.c.) hamd ve senadan sonra kendisini dinleyen yüz bini aşkın Müslüman'a şöyle seslendi:

"Ey insanlar! Bilmiyorum, belki de bugünden sonra burada sizinle bir daha buluşamayacağım. Allah'ın rahmeti, bugün sözümü işitip onu iyice kavrayanların üzerine olsun! Benim bu sözlerimi burada bulunanlar bulunmayanlara bildirsin. Olabilir ki bildirilen kimse burada bulunandan daha iyi anlar ve itaat eder.

Ey insanlar! Biliniz ki Rabb'iniz birdir, atanız da birdir. Bütün insanlar Âdem'den gelmiş, Âdem de topraktan yaratılmıştır. Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap'a, beyazın siyaha, siyahın da beyaza hiçbir üstünlüğü yoktur. Allah katında üstünlük ancak takva iledir. Biliniz ki bu şehriniz Mekke, bugününüz arefe ve bu ayınız zilhicce nasıl mukaddes ve dokunulmaz ise mallarınız ve canlarınız da aynı şekilde dokunulmazdır. Cahiliye Devri'ndeki her türlü ribâ (faiz) kaldırılmıştır, ayağımın altındadır. Fakat anaparanız sizindir. Ne haksızlık edin ne de haksızlığa uğrayın. Kaldırdığım ilk faiz, amcam Abbas b. Abdülmuttalib'in faizidir. Cahiliye Devri'nin kan davaları da kaldırılmıştır. Kaldırdığım ilk kan davası, akrabalarımdan Rebîa b. Hâris b. Abdülmuttalib'in oğlu Âmir'in kan davasıdır.

Ey insanlar! Kadınların haklarına riayet etmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları Allah'ın emaneti olarak aldınız. Onların namus ve iffetini Allah adına söz vererek helal edindiniz. Dikkat edin! Sizin kadınlar üzerinde hakkınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin onlar üzerindeki hakkınız iffet ve namuslarını korumalarıdır. Kadınların sizin üzerinizdeki hakları geleneklere uygun biçimde yiyecek ve giyeceklerini sağlamanızdır. Kadınlar hususunda Allah'tan korkun ve onlara en iyi şekilde davranın.

Ashabım! Bugün şeytan sizin şu topraklarınızda yeniden saltanat ve nüfuz kurma ümidini ebediyen kaybetmiştir. Fakat size yasakladığım şeyler dışında küçük gördüğünüz şeylerde şeytana uyarsanız bu da onu sevindirir ve cesaret verir. Sözümü iyi dinleyin ve belleyin. Müslüman, Müslüman'ın kardeşidir. Bir Müslüman'ın malı, rızası olmadan diğer bir Müslüman'a helal olmaz. Sakın zulmetmeyin. Allah her vârisin mirastan payını tayin etmiştir. Artık bir vârisin diğer mirasçıları mahrum edecek şekilde vasiyette bulunması helal değildir. Ödünç alınan şeyler sahibine geri verilmelidir. Yararlanılmak üzere alınan şeyler de sahiplerine iade edilmelidir. Borçlar ödenmelidir. Birinin borcunu üstlenen kefil de o borcu ödemelidir. Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine iade etsin.

Rabb'iniz olan Allah'tan sakının, ona kulluk edin. Beş vakit namazınızı kılın. Ramazan ayında oruç tutun, hac ibadetini yerine getirin, mallarınızın zekâtını gönül hoşluğuyla verin. Yöneticilerinize, Allah'ın kitabına uydukları sürece itaat edin ve böylece Rabb'inizin cennetine girin. Benden sonra küfre ve sapkınlığa düşüp birbirinizin boynunu vurmayın. Benden sonra hiçbir peygamber gelmeyecektir. Ey müminler! Size iki emanet bırakıyorum. Onlara sımsıkı sarıldığınız takdirde bir daha asla yolunuzu şaşırmazsınız. Bunlar Allah'ın kitabı Kur'an'la Peygamberi'nin sünnetidir."[1]

ETKİNLİK

Yukarıdaki Veda Hutbesi'nden hangi mesaj ve ilkeleri çıkarabiliriz? Bu mesaj ve ilkelerin evrensel açıdan değeri ve önemi nedir? Yorumlayınız.

---

1. Vâkıdî, Kitabu'l- Meğâzî, C 3, 361-365; İbn-i Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, C 4, s. 345-346; Buhârî, Hac, 132, Meğâzî, 78. (Özetlenip alınmıştır.)

Hz. Muhammed'in Vefatı

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), Veda Haccı'ndan sonra Medine'ye döndü. Döndükten sonra da ateşli bir hastalığa yakalandı. Zaman geçtikçe hastalığı ilerledi. Allah'ın Kutlu Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.), mescide gitmeye bile güç bulamaz oldu. Kendisinin yerine namaz kıldırması için Hz. Ebu Bekir'i (r.a.) görevlendirdi. Bir ara güçlükle mescide geldi. Ashabına bir konuşma yaptı ve onlarla helalleşti. Kendisinde hakkı bulunan varsa bu haklarını söylemelerini, onlarla helalleşeceğini belirtti. Söylediği gibi de yaptı. Hastalığı iyice ağırlaşan Hz. Peygamber (s.a.v.), 8 Haziran 632 tarihinde, eşi Hz. Âişe'nin (r.a.) odasında vefat etti.

BİLGİ NOTU

Peygamberimiz (s.a.v.) vefat etmeden kısa süre önce şöyle dua etmişti:

"Allah'ım! Beni bağışla. Bana merhamet et ve beni Refik-i Âl'a'ya (en yüce dosta) ulaştır."

(İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 732.)

Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vefatı Müslümanları çok etkiledi, onların büyük şaşkınlık yaşamasına sebep oldu. Çünkü ashab-ı kiram Sevgili Peygamberimiz'i (s.a.v.) çok seviyordu. Onların hayatında Allah Resulü'nün (s.a.v.) çok önemli yeri vardı. Bu insanlar, Cahiliye Dönemi'nde kendi çocuklarını diri diri toprağa gömmek de dâhil her türlü kötülüğü yapan bir toplum iken Resulullah'ın (s.a.v.) önderliği ve yol göstericiliği sayesinde karıncayı bile incitmekten kaçınan bir topluluk hâline dönüşmüşlerdi.

Hz. Peygamber'in (s.a.v.) vefatı Müslümanları derinden etkiledi. Hz. Ömer'in (r.a.) de aralarında olduğu bazı sahabiler, onun vefat ettiğini kabullenmekte zorlandılar. Müslümanlar ne yapacaklarını bilemez hâlde iken Hz. Ebu Bekir (r.a.) geldi ve bir konuşma yaparak onları sakinleştirdi. Hz. Ebu Bekir (r.a.), Hz. Peygamber'in vefatını kabullenmekte zorlanan Müslümanlara şunları söyledi: "Sizden kim Muhammed'e tapıyor idiyse bilsin ki Muhammed ölmüştür. Her kim Allah'a kulluk ediyorsa bilsin ki Allah ölmez, diridir. Nitekim Yüce Allah da **'Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür ya da öldürülürse gerisin geriye (eski dininize) mi döneceksiniz? Kim (böyle) geri dönerse Allah'a hiçbir şekilde zarar vermiş olmayacaktır. Allah, şükredenleri mükâfatlandıracaktır.'** (Âl-i İmrân suresi, 144. ayet.) **buyurdu, dedi."**[(1)]

Müslümanlar, Resulullah'ın (s.a.v.) vefat ettiği odaya girerek onun cenaze namazını kıldılar. Peygamberimiz'in (s.a.v.) yıkanması ve defin işini Hz. Ali (r.a.) ile Resulullah'ın (s.a.v.) amcası Abbas'ın (r.a.) oğulları Fazl ve Kusem'in de aralarında olduğu bazı sahabiler yaptılar. Allah Resulü (s.a.v.), vefat ettiği Hz. Âişe'nin (r.a.) odasına defnedildi.

1. İbn-i Kesir, es-Sîretü'n-Nebeviyye, s. 735.

Ravza-i Mutahhara

Mescid-i Nebi'de, Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) mübarek mezarının bulunduğu bölüme, tertemiz bahçe, anlamında **Ravza-i Mutahhara** denir. Ravza-i Mutahhara, Mescid-i Nebi içinde, Resulullah'ın (s.a.v.) kabri ile minberinin arasında bulunan ve yaklaşık on metre genişliğinde, yirmi metre uzunluğunda olan bir alandır.(1) Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bu konuda şöyle buyurmuştur: **"Evimle minberimin arası, cennet bahçelerinden bir bahçedir…"**(2)

ETKİNLİK

Hz. Muhammed (s.a.v.), Müslümanların ahlaki yönden gelişmesinde en önemli modeldir ve bizler için en güzel örnektir. Bu konuda, **"Andolsun ki Resulullah sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir."** buyrulur.

(Ahzâb suresi, 21. ayet.)

Allah Resulü (s.a.v.); dürüst, güvenilir, merhametli, adaletli, kolaylaştırıcılığa önem veren, anlayışlı, sabırlı ve kararlı bir insandı.

Yukarıdaki bilgi ve ayet, biz Müslümanlara nasıl bir sorumluluk yüklemekte, hangi mesajı vermektedir? Düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

....

....

....

....

1. bk. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 302.
2. Buhârî, Fedâil-i Medine, 11; İ'tisam, 16.

4. Bir Sure Tanıyorum: Nasr Suresi ve Anlamı

Nasr suresi, Kur'an-ı Kerim'in 110. suresidir ve üç ayettir. Nasr, yardım demektir. Sure, içinde Allah'ın (c.c.), Hz. Peygamber'e (s.a.v.) yardım ettiği ve böylece onu fetihlere kavuşturduğu ifade edildiği için bu adı almıştır. Bu sure, Mekke'nin fethi sırasında inmiş olmakla beraber Medine devrinde yani Hicret'ten sonra indiği için Medenî (Medine'de inen) surelerdendir. Hz. Peygamber'e (s.a.v.) son inen ayetler arasında olduğu belirtilmektedir. Nasr suresi, yüce kitabımızın kısa sureleri arasındadır ve namazlarda sık sık okunur.

Nasr Suresi

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

إِذَا جَٓاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُۙ ١ وَرَاَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ ف۪ي د۪ينِ اللّٰهِ اَفْوَاجاًۙ ٢

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُۜ اِنَّهُ كَانَ تَوَّاباً ٣

Okunuşu

Bismillâhirrahmânirrahîm.

İzâcâe nasrullâhi velfeth.Veraeytennâse yedhulûne fî dînillâhi efvâcâ. Fesebbih bihamdi rabbike vestağfirhu innehû kâne tevvâbâ.

Anlamı

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla (başlarım).

"Allah'ın yardımı ve zaferi gelip de insanların bölük bölük Allah'ın dinine girmekte olduklarını gördüğün vakit, Rabb'ine hamdederek onu tesbih et ve ondan mağfiret dile. Çünkü o, tövbeleri çok kabul edendir."

ETKİNLİK

Hamd, tesbih ve mağfiret kavramlarının anlamlarını sözlüklerden araştırınız.

Allah'a (c.c.) hamdetmek ne demektir?

Allah'tan (c.c.) niçin mağfiret dilemeliyiz? Arkadaşlarınızla konuşunuz.

Sureden çıkarılabilecek mesajları arkadaşlarınızla belirleyiniz.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hz. Muhammed'e (s.a.v.) ilk vahyin gelişini ve sonrasında Peygamberimiz'in (s.a.v.) ne yaptığını anlatınız.

2. İlk Müslümanlar kimlerdir? Söyleyiniz.

3. Peygamberimiz (s.a.v.), başlangıçta İslam davetini neden açıktan değil de gizli yapmıştır? Belirtiniz.

4. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) İslam'ı tebliğine müşrikler nasıl tepki göstermişlerdir? Açıklayınız.

5. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) zamanında Mescid-i Nebi'nin işlevleri nelerdi? Bilgi veriniz.

6. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Medine'de toplumsal barış ortamını sağlamak için hangi çalışmaları yapmıştır? Bilgi veriniz.

7. Hz. Muhammed (s.a.v.), Müslüman toplumun eğitim seviyesini yükseltmek için neler yapmıştır? Anlatınız.

8. Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarının sebep ve sonuçlarını tartışınız.

9. Veda Hutbesi'nde Peygamberimiz (s.a.v.) nelere dikkat çekmiştir? Belirtiniz.

10. Peygamberimiz'in (s.a.v.) vefatı Müslümanları nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

B. Aşağıdaki soruların doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. Allah'ın (c.c.), Hz. Peygamber'e (s.a.v.) ilk gönderdiği vahiyler hangi surede yer almaktadır?

A) Bakara B) Yunus C) Alâk D) Rahman

2. İlk hicret nereye olmuştur?

A) Habeşistan'a B) Medine'ye C) Bağdat'a D) Yemen'e

3. Hz. Hatice (r.a.) ile Ebu Talip'in vefat ettiği yıla ne denilmiştir?

A) Ölüm Yılı B) Ebu Talip Yılı C) Hüzün Yılı D) Hatice Yılı

4. Peygamberimiz'in (s.a.v.) hicret esnasında yaptırdığı ve İslam tarihinde kurumsal anlamda ilk mescit kabul edilen cami aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kuba Mescidi B) Mescid-i Nebi C) Kâbe D) Mescid-i Aksâ

5. Peygamberimiz hangi tarihte vefat etmiştir?

A) 20 Haziran 630 B) 8 Haziran 632 C) 8 Mayıs 628 D) 22 Eylül 622

6. I. Nadiroğulları II. Kurayzaoğulları III. Ümeyyeoğulları IV. Kaynukaoğulları

Yukarıdakilerden hangileri, Medine'de bulunan Yahudi kabileleridir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I, II ve IV D) II III ve IV

C. Aşağıdaki kavramların anlamlarını karşılarına kısaca yazınız.

- **Hicret:**

- **Muhacir:**

- **Ensar:**

- **Suffe:**

- **Ashab-ı Suffe:**

- **Veda Hutbesi:**

- **Veda Haccı:**

Ç. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan bölümleri, verilen ifadelerden uygun olanlarla tamamlayınız.

Hira	Hz. Ali (r.a.)	Medine	Hudeybiye	İsrâ
Miraç	63	Hz. Ebu Bekir (r.a.)	Cebrail	40

- Hz. Muhammed'e (s.a.v.) .... yaşında peygamberlik verilmiştir.
- Peygamberimiz'e (s.a.v.) ilk ayetler .... Mağarası'nda gönderilmiştir.
- Peygamberimiz'e (s.a.v.) Allah'ın (c.c.) vahiylerini melek .... getirmiştir.
- Peygamberimiz'in (s.a.v.) bir gece Mekke'den alınıp Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya götürülmesine .... , oradan Allah (c.c.) katına yükseltilmesine de .... denir.
- Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hicret ederken yanında .... vardı.
- Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hicret ederken yatağına .... yatırdı.
- Peygamberimiz'in (s.a.v.) 628 yılında Mekkeli müşriklerle yaptığı antlaşma, ... Barış Antlaşması'dır.
- Peygamber Efendimiz (s.a.v.), ... yaşında .... şehrinde vefat etmiştir.

5. ÜNİTE
TEMEL DEĞERLERİMİZ

ÜNİTEYE HAZIRLIK

1. Vatan, millet, şehit, gazi ve rahmet kavramlarının ne anlama geldiğini araştırıp öğreniniz.
2. İstiklal Marşı'mızın kim tarafından, niçin ve ne zaman yazıldığını, Mecliste nasıl kabul edildiğini araştırınız.
3. İstiklal Marşı'mızı okuyup bu marşta hangi kutsal değerlerimize vurgu yapıldığını defterinize not ediniz.
4. Bayrağımızı konu alan bir şiir bulup defterinize yazınız.
5. Ramazan ayı ve cuma günü ile ilgili bir ayet öğrenerek defterinize yazınız.
6. Kandil gecelerimizin adlarını öğrenip defterinize yazınız.

1. Toplumumuzu Birleştiren Temel Değerler

DÜŞÜNELİM

Sizce bir topluluğun millet olarak nitelendirilebilmesi için hangi ortak değerlere sahip olması gerekir?

İslam'a göre din, insanları dünyada ve ahirette mutluluğa ulaştırmayı amaçlayan ilahi ilkeler bütünüdür. Bu nedenle din, hayatın hemen hemen her alanını düzenleyen emirler, yasaklar, ilke ve kurallar içerir. Birçok toplumda olduğu gibi doğal olarak bizim toplumumuzda da dinin ve dinî değerlerin vazgeçilmez bir yeri ve önemi vardır. Mesela sabah uyanır uyanmaz "Bismillah." diyerek yataktan kalkar, sağlıcakla yeni bir güne başladığımız için Allah'a (c.c.) şükrederiz. Yemeklere başlamadan önce besmele çeker, yemekten sonra Allah'a (c.c.) şükrederek sofradan kalkarız. Günde beş vakit minarelerden okunan ezanlar; cuma, teravih ve bayram namazlarında Allah'a (c.c.) ibadet etmek için gelen insanlarla dolup taşan camilerimiz, dinin toplum hayatındaki yerini ve önemini gösteren örneklerden bazılarıdır.

Dinin ve dinî değerlerin toplumsal kaynaşmaya, birlik ve bütünleşmeye birçok katkısı vardır. Camilerimiz, mescitlerimiz, minarelerimizden her namaz vaktinde okunan ezanlar, kandil gecelerimiz, Allah (c.c.) ve Hz. Peygamber (s.a.v.) sevgisi bizleri birbirimize bağlayan, kardeşlik duygularımızı güçlendiren temel değerlerdir. Her yıl ramazan ayında, ülkemizin dört bir yanında, her bir şehrinde, köyünde ve kasabasında yaşanan ramazan coşkusu, iftar davetleri, teravih namazlarında dolup taşan camilerimiz; zekât, kurban, sadaka gibi ibadetlerimiz ve dinî bayramlarımız da bizleri bütünleştiren dinî değerlerimiz arasında yer alır. İnsanların mutluluğu ve huzuru için ortaya koyduğu ilkelerle; fakirlere, muhtaçlara yardım etmeye yönlendiren öğütleriyle din, toplumsal bütünleşmeye katkı sağlayan en önemli değerdir. Dinî değerler, emir ve öğütler sayesinde toplumda sevgi, saygı, birlik ve kardeşlik duyguları gelişip güçlenir. Kur'an-ı Kerim'de, **"Müminler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki esirgenesiniz."**[1] buyrularak dinin, toplumda kardeşlik duygularını güçlendirdiğine dikkat çekilir.

Din ve dinî değerler, toplumsal hayatta önemli bir yere sahiptir.

1. Hucurât suresi, 10. ayet.

Peygamber ve Ehl-i Beyt Sevgisi

Toplumumuzu birleştiren temel değerlerden biri, Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) ve onun ehl-i beytine duyulan sevgidir. Aziz milletimiz dinî değerleri samimiyetle benimsemiş, onlara her zaman önem vermiş ve sahip çıkmıştır. Milletimizin gönlünde Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ise ayrı bir yeri olmuştur. Türkler, Allah'ın (c.c.) kutlu peygamberi Hz. Muhammed'i (s.a.v.) her zaman çok sevmiştir. Ona olan sevgisini, saygısını ve bağlılığını da her fırsatta göstermiştir. Milletimiz, ağızdan çıkabilecek kötü bir söz sebebiyle ve Allah'ın Resulü'ne (s.a.v.) saygısızlık olur diye çocuklarına Muhammed adını koymamaya özen göstermiştir. Bunun yerine Hz. Peygamber'in (s.a.v.) adını biraz değiştirip çocuklarına Mehmet ismini vermiştir. Mehmet, milletimizin erkek çocuklarına en fazla verdiği isimlerden biridir. Bunun yanı sıra aziz milletimiz, Peygamberimiz'in (s.a.v.) adlarından Ahmet, Mahmut ve Mustafa'yı da çocuklarına sıklıkla isim olarak vermiştir. Böylece Resulullah'ın (s.a.v.) adını yaşatmayı amaçlamıştır. Kültürümüzde gül, Hz. Peygamber (s.a.v.) sevgisinin sembolü kabul edilmiştir. Milletimiz, Peygamber (s.a.v.) sevgisiyle âdeta özdeşleşen gülü de çocuklarına ad olarak vermiştir. Gül, Gülşah, Gülcan, Gülden, Ayşegül, Fatmagül, Songül vb. isimleri çocuklarına ad olarak koymuştur.

BİLGİ NOTU

Allah Resulü'nün (s.a.v.) dünyayı şereflendirdiği mübarek gece, her yıl milletimizce Mevlit Kandili olarak coşkuyla kutlanmaktadır. Bu gecede Sevgili Peygamberimiz'e (s.a.v.) salavatlar getirilmekte, yapılan dualarla, okunan mevlitlerle Hz. Peygamber (s.a.v.) anılmaktadır. Ayrıca ülkemizde her yıl, Peygamberimiz'in (s.a.v.) doğduğu Rebiyülevvel ayının on ikisinde başlayan hafta, Mevlid-i Nebi Haftası olarak kutlanmaktadır. Bu hafta boyunca Hz. Muhammed'i (s.a.v.) ve onun ahlakını, örnekliğini konu alan paneller, konferanslar vb. etkinlikler yapılmaktadır.

Osmanlı padişahları, Resulullah'ın (s.a.v.) doğduğu Mekke ile on yıldan fazla yaşadığı ve vefat ettiği Medine'ye de çok önem vermişlerdir. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) mübarek hatıralarını barındıran bu iki şehre hizmet etmeyi büyük bir onur saymışlardır. Buraları korumayı, geliştirmeyi büyük bir hizmet kabul etmişlerdir. Her yıl Mekke ve Medine'ye surre alayları denilen hediyeler göndermişlerdir. Aziz milletimiz, Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) ait hatıraları, emanetleri özenle korumuştur. Ona ait en küçük bir eşyayı bile büyük bir saygı ile muhafaza etmiştir. Sevgili Peygamberimiz'e (s.a.v.) ait kılıç, hırka, ayak izi, sakal, mektup vb. eşyaların da içinde olduğu emanetler, Topkapı Sarayı'nın Mukaddes Emanetler bölümünde asırlardır büyük bir saygıyla korunmakta, her yıl binlerce Müslüman tarafından ziyaret edilmektedir. Adı anılan sarayın bu bölümünde yüzyıllardır yirmi dört saat sürekli Kur'an-ı Kerim okunmaktadır.

Milletimiz, Sevgili Peygamberimiz'in (s.a.v.) adı anıldığında salavat getirmeyi bir görev bilir. Çünkü Resulullah'ın (s.a.v.) adı anıldığında salavat getirmek, ona olan sevgi ve saygımızın bir gereğidir. Kur'an-ı Kerim'de bu konuda, **"Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salavat getirirler. Ey müminler! Siz de ona salavat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin."**[1] buyrulmaktadır.

BİLGİ NOTU

"Sallallâhü aleyhi ve sellem"
"Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammed"
"Es-salâtü vesselâmü aleyke ya Resûlallah" vb. ifadeleri söylemeye salavat getirmek denir.

1. Ahzâb suresi, 56. ayet.

Milletimizin Hz. Muhammed'e (s.a.v.) olan sevgi ve saygısı, kültür tarihimizde önemli yeri olan eserlerde de açıkça görülmektedir. Peygamberimiz'le (s.a.v.) ilgili naat, mirâciye, şemâil vb. türden pek çok eser kaleme alınmıştır. Şairlerimiz, düşünürlerimiz eserlerinde Hz. Peygamber'e (s.a.v.) olan sevgi, saygı ve bağlılıklarını dile getirmişlerdir. Örneğin Hoca Ahmet Yesevi, bir şiirinde şöyle demiştir:

"Ey dostlar! Bildireyim Hakk Resulû'nden,
Ümmet olsan, işitip salat selam söyleyin dostlar.
O, büyük ve küçük âlemler için rahmettir,
Ümmet olsan, işitip salat selam söyleyin dostlar."[1]

Yunus Emre de

"Canım kurban olsun senin yoluna
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.
Gel şefaat eyle kemter kuluna
Adı güzel, kendi güzel Muhammed."[2]

ifadeleriyle başlayan şiirinde Hz. Peygamber'e (s.a.v.) olan sevgisini belirtmiştir. Millî şairimiz M. Âkif Ersoy, Hz. Peygamber'i (s.a.v.) şöyle övmüştür:

"Dünya neye sahipse onun vergisidir hep
Medyun ona cemiyeti, medyun ona ferdi,
Medyundur o Masum'a bütün beşeriyet
Ya Rab bizi mahşerde bu ikrar ile haşret."[3]

Büyük şair ve düşünür Necip Fazıl Kısakürek de

"Sende insan ve toplum, sende temel ve bina,
Ne getirdin götürdün, bildirdinse âmennâ."[4]

diyerek Resulullah'a (s.a.v.) bağlılığını belirtmektedir.

Sözlükte "ev halkı" anlamına gelen ehl-i beyt, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ev halkı için, aile fertleri için kullanılan bir kavramdır. Ehl-i beytin kimlerden oluştuğu konusunda İslam âlimleri çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Yaygın görüşe göre ehl-i beyt; Hz. Peygamber'in (s.a.v.) kızı Hz. Fâtıma (r.a.), damadı Hz. Ali (r.a.) ve torunları Hz. Hasan (r.a.) ile Hz. Hüseyin'den (r.a.) oluşmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayette, **"…Namazı kılın, zekâtı verin, Allah'a ve Resulüne itaat edin. Ey ehl-i beyt! Allah sizden, sadece günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor."**[5] buyrulur. Bir gün Peygamberimiz (s.a.v.) abasının altına kızı Hz. Fatıma'yı (r.a.), damadı Hz. Ali'yi (r.a.), torunları Hz. Hasan (r.a.) ve Hz. Hüseyin'i (r.a.) aldı. Ellerini açıp şöyle dua etti: **"Allah'ım! Bunlar benim ehl-i beytimdir. Bunlardan günahı gider ve bunları tertemiz kıl."**[6]

Hz. Muhammed (s.a.v.) sevgisi toplumumuzu birleştiren temel değerlerdendir (Muhammed Aleyhisselam yazılı Arapça bir hat örneği).

1. Ahmet Yesevî, Divan-ı Hikmet, s. 194.
2. Yunus Emre, Divan, s. 319.
3. M. Âkif Ersoy, Safahat, s. 499.
4. Necip Fazıl Kısakürek, Çile, s. 77.
5. Ahzâb suresi, 33. ayet.
6. Tirmizî, Menâkıb, 3870.

ETKİNLİK

Peygamber Efendimiz'i (s.a.v.) niçin sevmeliyiz? Ona olan sevgimizi ve bağlılığımızı nasıl ortaya koyabiliriz? Düşüncelerinizi sınıfta açıklayınız.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), **"Nimetleriyle sizi beslediği için Allah'ı sevin. Beni de Allah'ı sevdiğiniz için sevin. Ehl-i beytimi de benim sevgim için sevin."**[1] buyurmuştur. Aziz milletimiz, Hz. Peygamber'e (s.a.v.) olan sevgisinin bir göstergesi olarak onun ehl-i beytine de her zaman sevgi ve saygı göstermiştir. Ehl-i beyti, Allah Resulü'nden (s.a.v.) bir parça, bir yadigâr olarak görmüştür. Ehl-i beyti sevmeyi, Resulullah'ı (s.a.v.) sevmenin bir gereği kabul etmişlerdir. Çocuklarına Hz. Peygamber'in (s.a.v.) isimleriyle birlikte ehl-i beytten olan Hz. Ali (r.a.), Hz. Fâtıma (r.a.), Hz. Hasan (r.a.) ve Hz. Hüseyin'in (r.a.) isimlerini de çok fazla koymuşlardır. Hz. Hasan'ın (r.a.) soyundan gelenlere **seyyid**, Hz. Hüseyin'in (r.a.) soyundan gelenlere ise **şerif** denilmiştir.

Ali (Radıyallahü anh) yazlı bir hat örneği

Milletimiz hem Hz. Muhammed'e (s.a.v.) hem de ehl-i beyte olan sevgi ve saygısının bir gereği olarak ehl-i beyt evladına, Peygamber (s.a.v.) soyundan gelenlere hürmet etmiştir. Osmanlılar zamanında, Yıldırım Beyazıt (1389-1402) zamanında, seyyid ve şeriflerin isimlerinin doğru bir şekilde tespit edilebilmesi için **Nakibu'l-Eşraf** müessesesi oluşturulmuştur. Bu müessese, Peygamber (s.a.v.) soyundan gelenlerin doğum ve ölümlerini tespit etmek, onları soylarının temizliğine ve asaletine yakışmayacak durumlara düşmekten korumak, haklarını korumak vb. işlerle görevliydi.

Milletimizin gönlünde Hz. Ali'nin (r.a.) ayrıcalıklı bir yeri vardır. Kültürümüzde Hz. Ali (r.a.) **Allah'ın Arslanı** olarak anılır. Onun kahramanlıkları yıllarca halk sohbetlerinde anlatılmıştır. Hz. Ali (r.a.) ile birlikte onun efsane hâline gelen kılıcı Zülfikâr da âdeta yiğitliğin ve kahramanlığın sembolü hâline gelmiştir. Ayrıca Hz. Ali (r.a.), milletimizin tasavvuf anlayışında "evliyanın başı" olarak kabul edilir. Örneğin Yunus Emre bir şiirinde ehl-i beytle ilgili şöyle der:

"Fatma ana gözü yaşı,
Hasan ile Hüseyin'dir.
Hazret Ali babaları,
Muhammed'dir dedeleri,
Arşın iki gölgeleri
Hasan ile Hüseyin'dir."[1]

1. Tirmizî, Menâkıb, 3792.
2. Yunus Emre, Divan, s. 274.

Vatan ve Millet Sevgisi

Vatan; bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu sınırları belli toprak parçasıdır. Vatan toprağının sınırları uluslararası anlaşmalarla belirlenmiştir. **Millet** ise çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan; aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu demektir.

Vatan ve millet, birbiriyle çok sıkı ilişkisi olan kavramlardır. Bir topluluğun millet olarak nitelendirilebilmesi için öncelikle bağımsız bir vatanının olması gerekir. Vatan olmadan milletin olması neredeyse imkânsızdır. Çünkü milleti millet yapan değerlerin korunabilmesi, yaşatılabilmesi ancak özgür bir vatan üzerinde mümkün olabilir. Bizim vatanımız Türkiye'dir. Devletimiz de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'dir. Bizler cennet vatanımızda yaşamaktan, bu ülkenin vatandaşı olmaktan, asil milletimizin bir mensubu olmaktan gurur ve şeref duyarız.

Milletin fertleri genellikle aynı topraklar üzerinde yaşar. Ancak çalışma, eğitim vb. sebeplerle başka ülkelerde yaşayan vatandaşlarımız da milletimizin mensubu sayılmaktadır. Çünkü her ne kadar aynı vatanda yaşamasak da onlarla dinimiz, dilimiz, gelenek ve göreneklerimiz, ideallerimiz, tarihimiz ortaktır.

Bütün canlılar barınmak, sığınmak, huzur ve güven içinde yaşamak için bir yuvaya muhtaçtır. İşte vatan da bizim için güven ve huzur içinde yaşadığımız kutsal bir yuvadır. Cennet vatanımız, bizim her şeyimizdir. Hem bizim için hem de diğer milletler için vatan, herhangi bir toprak parçasının çok ötesinde bir anlama sahiptir.

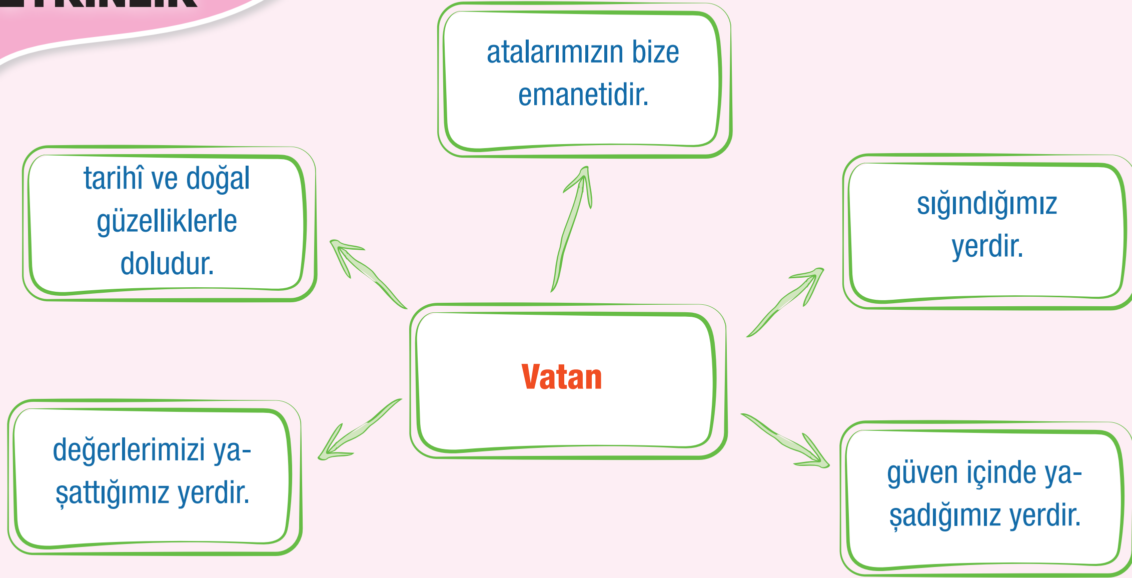
ETKİNLİK

Bağımsız bir vatanımız olmasa neler yaşardık? Aşağıdaki görsel unsurları da dikkate alarak beyin fırtınası yapınız.

ETKİNLİK

Yukarıdaki şema üzerinde arkadaşlarınızla konuşunuz. Sizce bu şemaya başka neler eklenebilir?

Bizler bağımsız bir vatanda yaşıyoruz. Bu bizim için büyük bir nimettir. Vatanımızın her köşesinde Ay yıldızlı bayrağımızın dalgalanışını gururla seyrederiz. Görkemli camilerimizin şehirlerimizi ve kasabalarımızı süslemesinden, minarelerimizden günde beş kez ezanların okunmasından dolayı büyük mutluluk duyarız. Vatanımızda inançlarımızı özgürce ifade eder ve yaşar, ibadetlerimizi serbestçe yerine getiririz. Dilimizi, kültürümüzü, örf ve âdetlerimizi, gelenek ve göreneklerimizi, bizi biz yapan değerleri cennet vatanımızda özgürce yaşatırız. Bütün bunlardan dolayı da vatanımızı çok severiz.

Değerlerimizi koruyup yaşatabildiğimiz, inançlarımızı serbestçe yaşayabildiğimiz vatanımızı çok severiz.

BİLGİ NOTU

Bizler için çok önemli olan vatanımızın ve milletimizin iyiliği için dua etmek başta gelen görevlerimizden biridir. Bu konuda Hz. Peygamber (s.a.v.) bizim için en güzel örnektir. O, bir keresinde Mekke ve Medine için şöyle dua etmiştir: **“Allah’ım! Bize Mekke’yi sevdiğimiz kadar veya daha fazlası ile Medine’yi sevdir. Burayı bizim için hastalıksız kıl. Medine’nin** (ölçeklerimiz olan) **sa’ ve müddünü bereketli kıl...”**

(İbn-i Hişam, es-Sîretü’n-Nebeviyye, C 2, s. 316-317; İbn-i Kesir, es-Sîretü’n-Nebeviyye, s. 292-293.)

Bizler Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin vatandaşlarıyız ve Türk milletinin bir ferdiyiz. Bizler, asil ve şerefli bir milletin mensuplarıyız. Aziz milletimiz binlerce yıllık bir tarihî geçmişe sahiptir. Milletimiz, tarih boyunca üstün özellikleriyle anılmış ve ön plana çıkmıştır. Adalet, dürüstlük, kahramanlık, misafirperverlik, cömertlik, yiğitlik, erdemlilik vb. özellikler, milletimizin önem verdiği ve sahip olduğu üstün niteliklerden bazılarıdır. Milletimizin tarihinde yüzümüzü kara çıkaracak, utanç duyacağımız hiçbir leke olmamıştır. Biz, bu cennet vatanda yaşamaktan, milletimizin bir ferdi olmaktan dolayı gurur duyarız. Vatanımıza ve milletimize karşı sorumluluklarımızı yerine getiririz. Vatanımızı çok sever ve koruruz. Tarihî ve doğal güzelliklere zarar vermeyiz. Atalarımızın bize emanet ettiği bu vatana gerekirse canımız pahasına da olsa sahip çıkarız. Millî ve manevi değerlerimize sahip çıkar, onları yaşatmak için elimizden gelen çabayı harcarız. Milletimizin yücelmesi, ülkemizin gelişip kalkınması için çalışırız. Vatanımızın bütünlüğünü, milletimizin birlik ve beraberliğini korumak için çaba harcarız. Başta milletimizin fertleri olmak üzere insanlara faydalı olmak için çalışırız. Peygamberimiz (s.a.v.) **"İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır."**(1) buyurmuştur.

Bizler, bu vatanda farklılıklarımızla bir millet olduğumuzun bilinci içinde davranırız. Milletimizin fertleriyle dayanışma içinde oluruz. İnanç, düşünce, mezhep, etnik köken vb. sebeplerle hiç kimseyi dışlamayız. Herkesin bu ülke için çalıştığını, vatanımızı sevdiğini, milletimizin bir ferdi olduğunu unutmayız. Milletimizin bireyleri arasında farklılıkların bulunmasının doğal olduğunu, farklılıkların ayrılık unsuru olarak değil zenginliğimiz olarak görülmesi gerektiğini biliriz. Herkes bu düşüncede olursa milletimiz birlik ve bütünlük içinde, güçlü bir şekilde varlığını devam ettirebilir. Aksi hâlde milletimizin birliği, vatanımızın da bağımsızlığı tehlikeye düşer. Rabb'imiz (c.c.) bizi bu konuda uyarmakta ve şöyle buyurmaktadır: **"Allah'a ve Resulü'ne itaat edin, birbirinizle çekişmeyin, sonra korkuya kapılırsınız da kuvvetiniz gider. Bir de sabredin. Çünkü Allah sabredenlerle beraberdir."**(2)

ETKİNLİK

"Girmeden tefrika bir millete düşman giremez.
Toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez."

(M. Âkif Ersoy, Safahat, s. 162.)

Yukarıdaki dizelerde anlatılmak istenen nedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Suyûtî, el-Câmiu's-Sağîr, C 2, s. 8.
2. Enfal suresi, 46. ayet.

Bayrak ve İstiklâl Marşı Sevgisi

Millî ve manevi değerlerimizin en önemlilerinden biri bayrağımızdır. Ay yıldızlı bayrağımız, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, milletimizin birlik ve beraberliğinin sembolüdür. Aynı zamanda devletimizin ve milletimizin birliğini, onurunu, vatanımızın bağımsızlığını simgeler. Bayrağımız, üzerindeki kırmızı rengi şehitlerimizin kanından almıştır. Bu sebeple de bize, bağımsızlığımız uğrunda verilen mücadeleleri, bu vatan için şehit düşen atalarımızı hatırlatır. Vatanımızın ve bağımsızlığımızın ne büyük mücadeleler sonucunda kazanıldığını haykırır. Mehmet Âkif Ersoy, Çanakkale Şehitleri adlı şiirinde şöyle demektedir:

"Vurulup tertemiz alnından, uzanmış yatıyor,
Bir hilâl uğruna, yâ Rab, ne güneşler batıyor!
Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer."[1]

Bizler, milletimizin ve devletimizin onurunu, bağımsızlığımızı temsil eden bayrağımıza büyük saygı gösteririz. Bayrağımıza yapılan hakareti, saygısızlığı ve saldırıyı onurumuza, haysiyetimize yapılmış kabul ederiz. Bayrağımızın göklerde dalgalanmasından gurur duyarız. Onun yere atılmasına razı olmayız. Bayrağımızın yere düşmemesi için canlarını feda eden atalarımızı örnek alırız. Bayrağımıza sahip çıkar, onu koruruz. Onun cennet vatanımızın semalarında sonsuza kadar dalgalanması için her şeyi yaparız. Bayrağımız göklerde dalgalandıkça atalarımıza olan minnet borcumuzun ne kadar fazla olduğunu hatırlarız. Vatanımıza, bağımsızlığımıza, birlik ve beraberliğimize daima sahip çıkmamız gerektiğini unutmayız.

Bayrağımız, bağımsızlığımızı ve milletimizin birliğini temsil eder.

1. M. Âkif Ersoy, Safahat, s. 386.

ETKİNLİK

Aşağıya, akrostiş tekniğini kullanarak bayrak konulu bir şiir yazınız.

B..

A..

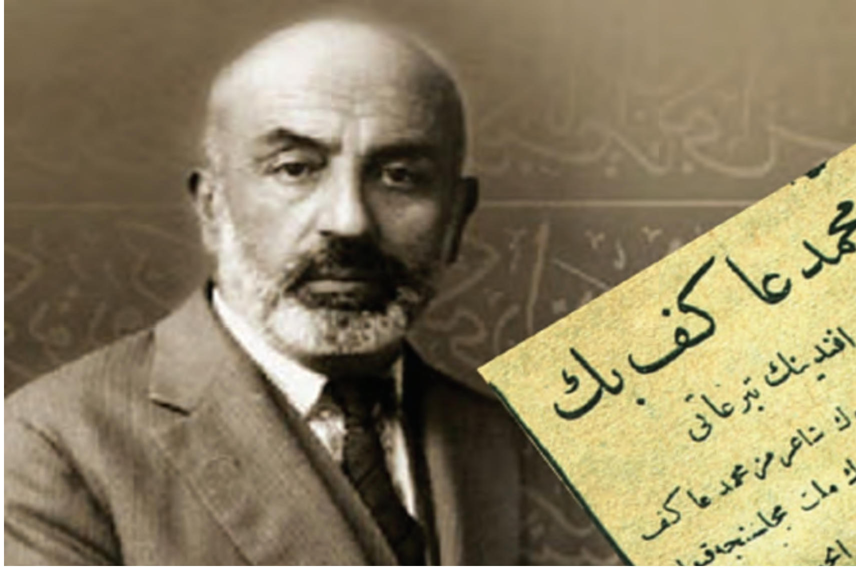
Y..

R..

A..

K..

Millî ve manevi değerlerimizden biri de İstiklâl Marşımızdır. Millî Mücadele yıllarında milletimizin bir İstiklâl Marşı'na ihtiyacı olduğu gerçeği ortaya çıkmıştı. Bu ihtiyaç sebebiyle Maarif Vekâleti (Millî Eğitim Bakanlığı) bir yarışma açtı. Yarışmayı kazanana da para ödülü verilecekti. Yarışma için 724 şiir arasından hem belagati hem de içeriği sebebiyle ön plana çıkan ve çok beğenilen Mehmet Âkif Ersoy'un "Kahraman Ordumuza" adlı şiiri birinci seçildi. Bu şiir, 12 Mart 1921 tarihinde Mecliste İstiklâl Marşımız olarak kabul edildi ve defalarca okunarak ayakta alkışlandı. Mehmet Âkif Eroy, kendisine verilen 500 lira mükâfatı almayı kabul etmedi. Bu parayı, fakir Müslüman kadın ve çocuklarına iş öğreterek onların çektiği sefalete son vermek amacıyla kurulan Dârülmesâi'ye bağışladı.[1]

İstiklâl Marşımızın yazarı Mehmet Âkif Ersoy'dur.

İstiklâl Marşımız, son kıtası beş mısradan, diğer kıtaları dörder mısradan oluşan çok güzel bir eserdir. Onun her kıtası kafiyelidir. Millî marşımızda milletimizi millet yapan, bir arada tutan değerlerimize vurgu yapılır. Vatanımızın, bağımsızlığımızın, dinimizin ve dinî değerlerin milletimizin hayatında vazgeçilmez bir yeri olduğu belirtilir. Millî marşımızda bayrak, hilal, yıldız, millet, vatan, hürriyet gibi millî değerler ile

1. M. Orhan Okay, "İstiklal Marşı", TDV İslam Ansiklopedisi, C 23, s. 355-356.

iman, ezan, şehitlik, mabet, secde, Huda, cennet gibi manevi değerler uyumlu bir şekilde birleştirilerek kullanılır. Ezanın, camilerin, bayrağın milletimizle bütünleştiği, bunlardan asla vazgeçilemeyeceği en açık bir dille açıklanır. İstiklâl Marşımızda aziz milletimizin bağımsızlık mücadelesi, egemenliğine olan düşkünlüğü heyecanlı ifadelerle anlatılır. Hiçbir gücün milletimizi esir alamayacağı, bu topraklar için, bağımsızlık uğrunda binlerce şehidin can verdiği ifade edilir. Bütün bu sebeplerle biz, İstiklâl Marşımıza saygı gösteririz. İstiklâl Marşımız okunurken hazır ol vaziyetine geçeriz. Onu saygıyla dinleriz. Okullarda, statlarda, törenlerde vb. yerlerde İstiklâl Marşımız okunurken onun okunuşuna eşlik ederiz.

ETKİNLİK

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli."

Yukarıdaki dörtlüklerde Allah'tan (c.c.) neler dilenmektedir? Aşağıya yazınız.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

OKUMA METNİ

BAYRAK

Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü,
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,
Işık ışık, dalga dalga bayrağım!
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.
Sana benim gözümle bakmayanın
Mezarını kazacağım.
Seni selâmlamadan uçan kuşun
Yuvasını bozacağım.
Dalgalandığın yerde ne korku, ne keder...
Gölgende bana da, bana da yer ver.
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar:
Yurda ay yıldızının ışığı yeter.
Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün
Kızıllığında ısındık;
Dağlardan çöllere düştüğümüz gün
Gölgene sığındık.
Ey şimdi süzgün, rüzgârlarda dalgalı;
Barışın güvercini, savaşın kartalı
Yüksek yerlerde açan çiçeğim.
Senin altında doğdum.
Senin altında öleceğim.
Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim:
Yeryüzünde yer beğen!
Nereye dikilmek istersen,
Söyle, seni oraya dikeyim!

Arif Nihat ASYA

(Dinî ve Millî Şiirler Antolojisi, s. 24.)

Şehit ve Gazilerimize Sevgi ve Saygı

Şehit; Allah (c.c.) yolunda veya Allah'ın (c.c.) kutsal kabul ettiği din, vatan, namus, mal ve can güvenliği için savaşıp cihat ederken öldürülen mümin demektir. **Gazi** ise dinimiz, vatanımız, bayrağımız, kutsal değerlerimiz uğrunda yapılan savaşa katılan ve savaştan sağ dönen kişilere denir.

Milletimizin kahramanlığı ve yiğitliği herkes tarafından bilinmekte ve kabul edilmektedir. Aziz milletimiz, inandığı değerler uğruna her türlü fedakârlığı yapmaktan çekinmemiştir. Vatanını, milletini, bayrağını, bağımsızlığını, dinini, mukaddes değerlerini korumak ve yüceltmek için gerektiğinde canını feda etmeyi göze almıştır. Güzel ülkemizin toprakları, tarih boyunca birçok kez saldırıya uğramıştır. Milletimizin fertleri dinini, vatanını, bayrağını, mukaddes değerlerini korumak için çeşitli savaşlar yapmak zorunda kalmışlardır. Bu savaşlarda atalarımızdan birçok insan şehit düşmüştür. Birçok insanımız da inandığı değerler uğruna canını feda etmekten çekinmeyerek savaşmış ve gazi olmuştur.

Hem şehitlerimiz hem de gazilerimiz bizim için çok önemlidir. Onlar, bu vatanı canları pahasına savunmuşlar, korumuşlar ve bize emanet etmişlerdir. Bu sebeple şehitlerimize ve gazilerimize minnet borçluyuz. Şehitlerimizi rahmetle anmak, onların mezarlarını yani şehitliklerimizi ziyaret etmek hepimiz için bir görevdir. Onlar için dua etmek, Allah'tan (c.c.) rahmet dilemek, Kur'an okumak, Fâtiha okumak, şehitlerimizi rahmetle anmamızın yollarından başlıcalarıdır. Şehitlerimiz gibi gazilerimiz de bu vatan için canlarını ortaya koymuşlardır. Vatanımızın bağımsızlığını, kutsal değerlerimizi korumak ve yüceltmek için ölümü göze almışlardır. Bu sebeple onlara karşı minnet borcumuzu ödemeliyiz. Gazilerimize saygı göstermeliyiz. Onları ziyaret edip anılarını dinlemeliyiz. Toplu taşıma araçlarında gazilerimize yer vermeliyiz.

Şehitlerimize ve gazilerimize minnet borçlu olduğumuzu unutmamalıyız.

Yüce dinimizde şehitlik ve gazilik çok önemli makamlardır. Kur'an-ı Kerim'de bu makamlar, "iki güzellikten biri" olarak nitelendirilir. Tevbe suresinde şöyle buyrulur: **"De ki: Bizim için siz, (şehitlik ve gazilik olmak üzere) ancak iki güzellikten birini bekleyebilirsiniz..."**[1] Başka bir ayette de **"...Kim**

1. Tevbe suresi, 52. ayet.

Allah yolunda savaşır da öldürülür veya galip gelirse biz ona büyük bir mükâfat vereceğiz."[1] buyrularak şehitlerin ve gazilerin Allah (c.c.) tarafından ödüllendirileceği açıklanmaktadır. Dinimize göre şehitlik, ahirette peygamberlikten sonraki en yüce makamdır. Yüce Allah (c.c.) Kur'an-ı Kerim'de şehitliğin yüce bir makam olduğunu belirtmekte, onlara büyük mükâfatlar verileceğini söylemektedir.

YORUMLAYALIM

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar diridirler; Allah'ın, lütuf ve kereminden kendilerine verdikleri ile sevinçli bir hâlde Rableri yanında rızıklara mazhar olmaktadırlar. Arkalarından gelecek ve henüz kendilerine katılmamış olan şehit kardeşlerine de hiçbir keder ve korku bulunmadığı müjdesinin sevincini duymaktadırlar. Onlar, Allah'tan gelen nimet ve keremin; Allah'ın, müminlerin ecrini zayi etmeyeceği müjdesinin sevinci içindedirler."

(Âl-i İmrân, suresi, 169-171. ayetler.)

Sevgili Peygamberimiz'in haber verdiğine göre şehitlerin kul hakkı dışındaki bütün günahları bağışlanacaktır. Çünkü onlar, Allah (c.c.) yolunda, kutsal değerler uğrunda en kıymetli varlıkları olan canlarını feda etmişlerdir. Bir sahabi Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) şöyle sordu: "Ya Resulallah! Ben Allah yolunda öldürülürsem günahlarım affedilir mi?" Allah Resulü (s.a.v.) şöyle buyurdu: **"İhlasla sabrettiğin hâlde geri dönmemek üzere Allah yolunda öldürülürsen evet. Ancak borç** (kul hakkı) **hariç..."**[2]

YORUMLAYALIM

"Sınırda bir gün ve bir gece nöbet tutmak, gündüzü oruçlu, gecesi ibadetle geçirilen bin aydan daha hayırlıdır. Şayet kişi, nöbet başında görev yaptığı esnada ölürse mükâfatı, sevabı kıyamete kadar devam eder…"

(Müslim, İmâre, 163, Tirmizî, Fedâilü'l-Cihâd, 2.)

ETKİNLİK

Aşağıya, şehit ve gazilerimize karşı duygu ve düşüncelerinizi dile getiren bir yazı yazınız.

....

....

....

....

....

....

....

1. Nisâ suresi, 74. ayet.
2. Müslim, İmâre, 112.

2. Dinî Bayramlar, Önemli Gün ve Geceler

DÜŞÜNELİM

Dinimizde önem verilen ay, gün ve geceler hakkında neler biliyorsunuz?

İstediğimiz bir şey gerçekleştiğinde, amacımıza ulaştığımızda, mutlu bir olay yaşadığımızda çok seviniriz. Örneğin sınıfımızı geçtiğimizde, teşekkür ya da takdir belgesi aldığımızda, uzun zamandır görmediğimiz bir sevdiğimize kavuştuğumuzda sevinç duyarız. Böyle durumlarda içimiz içimize sığmaz. Sevincimizi haykırmak, başkalarıyla paylaşmak isteriz. Başkalarıyla sevincimizi paylaşmak bize mutluluk verir, sevincimizin daha da artmasını sağlar.

Birey olarak olduğu gibi toplum olarak sevinçli olduğumuz bazı zamanlar da vardır. Dinî ve millî bayramlarımız, cuma günü, ramazan ayı, kandil geceleri bu zaman dilimlerinin başlıcalarıdır. Bu özel zamanlarda insanlarımız bir araya gelir. Sevinçlerini paylaşırlar. Üzüntülü olanların da üzüntüsünü hafifletmek için çaba sarf ederler.

Cuma Günü

Dinimizde önem verilen bazı faziletli günler vardır. Bunlardan biri cuma günüdür. **Cuma** kelimesi sözlükte toplanmak, bir araya gelmek anlamlarına gelir. Müslümanlar cuma günleri camilerde toplanırlar. Öğle namazı vaktinde hep beraber cuma namazı kılarlar. Cuma namazı tek başına dört rekât kılınan ilk sünnet, cemaatle kılınan iki rekât farz ve yine tek başına kılınan dört rekât son sünnet olmak üzere on rekâttır. Bunun ardından isteğe bağlı olarak dört rekât zuhr-u âhir namazı, iki rekât da vaktin sünneti kılınır. Cuma namazından önce camilerde halkı aydınlatıcı konuşmalar yapılır. Cemaate dinî, toplumsal vb. konularda bilgiler verilir, nasihat edilir. Cuma namazının sünneti kılındıktan sonra ise hutbe okunur. Hutbede de toplumsal ve ahlaki konularda cemaat aydınlatılır, halka dinî ve ahlaki öğütler verilir.

Yüce Allah (c.c.) cuma günü ve namazı ile ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: **"Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağrıldığı** (ezan okunduğu) **zaman hemen Allah'ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilmiş olsanız elbette bu sizin için daha hayırlıdır. Namaz kılınınca artık yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan isteyin. Allah'ı çok zikredin, umulur ki kurtuluşa erersiniz."**[1] Bu ayette yer alan emir gereği Müslümanlar cuma vaktinde camilere koşarlar.

Müslümanlar, cuma günü namaz için camilerde toplanırlar.

1. Cuma suresi, 9-10. ayetler.

Cuma günleri camiler dolup, taşar. Camiye gelen Müslümanlar birbirleriyle tanışır ve kaynaşırlar. Dinî, ahlaki, toplumsal vb. konularda yeni bilgiler öğrenirler. Birbirlerinin sorunlarından haberdar olur, bunların çözümü için ortak çaba harcarlar. Cami görevlilerinin verdikleri vaaz ve okudukları hutbeden istifade ederler. Bütün bu yönleriyle cuma günü, Müslümanların toplumsal hayatında çok önemli rol oynar. Toplumda kaynaşma ve bütünleşmeye katkı sağlar.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de hadislerinde cuma gününün ve cuma namazının önemini dile getirmiştir. Örneğin bir hadisinde şöyle buyurmuştur: **"Büyük günahlardan kaçınıldığı sürece beş vakit namaz ile iki cuma ve iki ramazan, aralarında geçen günahlara kefaret olur."**[1] Başka bir hadisinde de **"Günlerinizin en faziletlisi cuma günüdür. Bu sebeple o gün bana çokça salatü selam getiriniz; zira sizin salatü selamlarınız bana sunulur."**[2] buyurmuştur.

YORUMLAYALIM

"Güneşin doğduğu en hayırlı gün cumadır; Âdem o gün yaratılmış, o gün cennete girmiş ve o gün cennetten çıkarılmıştır; kıyamet de cuma günü kopacaktır."

(Müslim, Cum'a, 18.)

Dinî Bayramlar

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), 622 yılında, doğduğu şehir olan Mekke'den Medine'ye hicret etti. Buraya geldiğinde Medinelilerin senede iki kez bayram kutladıklarını gördü. Müslümanlara sordu: **"Bu günler nedir?"** Onlar da "Biz Cahiliye Dönemi'nden beri bu günlerde eğleniriz." diye cevap verdiler. Bunun üzerine Allah Resulü (s.a.v.) şöyle buyurdu: **"Allah, size bunlardan daha hayırlı iki bayram hediye etmiştir. Bunlar Ramazan ve Kurban Bayramı'dır."**[3] İşte Hicret'ten sonra bu şekilde başlayan dinî bayramlarımızın kutlanması, günümüzde de devam etmektedir. Millet olarak bizler senede iki kez, dinî bayramları heyecan ve sevinçle kutluyoruz.

Yıl içinde kutladığımız dinî bayramlarımızdan ilki, Ramazan Bayramı'dır. Bu bayramı, ramazan ayının bitiminde kutlarız. Ramazan Bayramı üç gündür. Cenab-ı Allah (c.c.) bizlere ramazan ayında oruç tutmayı farz kılmıştır. Biz de bunun gereği olarak Rabb'imizin (c.c.) emrine uyar, ramazan ayı boyunca oruç tutarız. Rabb'imizin (c.c.) rızasını kazanmak için çok istesek bile hiçbir şey yemez ve içmeyiz. Ramazan ayında Müslümanlar olarak her zamankinden daha fazla Kur'an okumaya, ibadet etmeye önem veririz. Yoksullara daha çok yardım ederiz. Böylece ramazan ayını, Allah'ın (c.c.) istediği biçimde, güzel bir şekilde geçiririz. Yaptığımız güzel işler, işlediğimiz hayırlar nedeniyle çok sevap kazanır ve mutlu oluruz. Ramazan ayının bitiminde de Rabb'imizin (c.c.) emirlerine uymanın mutluluğunu bayram yaparak kutlarız.

Ramazan Bayramı'ndan yaklaşık iki ay on gün sonra Kurban Bayramı'nı kutlarız. Kurban Bayramı'na bu ad, söz konusu bayramda kurban kesildiği için verilmiştir. Kurban Bayramı dört gün sürmektedir. Gücü yeten, imkânı olan Müslümanların bu bayramda kurban kesmesi dinî bir görevdir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), bir hadisinde, **"İmkânı olduğu hâlde kurban kesmeyen, bizim mescidimize yaklaşmasın."**[4] buyurmuştur. Müslümanlar, Kurban Bayramı'nda Allah'ın (c.c.) emrine uyarak kurban

1. Müslim, Tahâret, 16.
2. Ebu Davud, Salât, 201; Nesâî, Cum'a, 5.
3. Ebû Davud, Salât, 245; Nesâî, Iydeyn, 1.
4. İbn-i Mâce, Edâhî, 2.

keserler. Allah (c.c.) için her türlü fedakârlığı yapmaya hazır olduklarını ifade ederler. Bu duygular içinde de bayramlarını kutlarlar. Kurban Bayramı'nda kurban kesemeyenlere kurbandan bir pay verilir. Böylece onların da et yemeleri sağlanmış olur. Eve gelen misafirlere de et ikramında bulunulur. Dinî bayramlarda yaşlılar ve hastalar ziyaret edilir, çocuklar sevindirilir, fakirler gözetilir. Bütün bunlar da toplumda yardımlaşma ve dayanışmayı güçlendirir.

BİLGİ NOTU

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Kurban Bayramı'nda okuduğu bir hutbesinde şöyle buyurmuştur: **"Bu günümüzde yapacağımız ilk iş namaz kılmamızdır. Sonra döner, kurban keseriz. Her kim böyle yaparsa şüphesiz bizim sünnetimize uygun iş yapmış olur."**

(Buhârî, Iydeyn, 3.)

Toplumumuzda dinî bayramlara çok önem verilir. Bu bayramlarımız en güzel şekilde kutlanır. Bayram gelmeden evlerde temizlik yapılır, bayramda misafirlere ikram edilmek üzere şeker, tatlı vb. şeyler alınır. Dinî bayramlarda birinci gün sabahleyin erkenden kalkılır. Temiz elbiseler giyilir. Önce sabah namazı, ardından da bayram namazı kılınır. Bayram namazından sonra camide bayramlaşma yapılır, herkes birbirinin bayramını tebrik eder. Daha sonra eve gelinir. Evde aile fertleri birbiriyle bayramlaşır. Dinî bayramlarda, başta aile büyükleri olmak üzere akrabalar, komşular ziyaret edilir. Küçükler büyüklerin ellerini öper, büyükler de çocuklara hediyeler ve harçlıklar verir. Bayramlarda mezarlıklar da ziyaret edilir. Ölmüşlerimiz için Yâsin, Tebareke vb. sureler okunur. Fâtiha okunarak ölmüşlerimizin ruhuna bağışlanır. Bayramlarda yoksullar, kimsesizler de unutulmaz. Özellikle Kurban Bayramı'nda kesilen kurban etinden fakirlere de verilir. Bu bayramda yoksulların ve yaşlıların, huzurevlerinin ziyaret edilmesine önem verilir. Böylece onların da bayramı mutluluk ve sevinç içinde geçirmesi sağlanmış olur. Bayramlarda varsa küs olanlar barıştırılır. Bütün bu yönleriyle dinî bayramlarımız, sevinç ve üzüntülerin paylaşılmasında, toplumun birlik ve bütünlüğünün sağlanmasında önemli rol oynar.

ETKİNLİK

Sizin ailenizde ve çevrenizde dinî bayramlar nasıl kutlanıyor? Gözlemlerinizi, düşüncelerinizi ve dinî bayramlarla ilgili bir anınızı aşağıya yazınız.

....

....

....

....

....

....

....

....

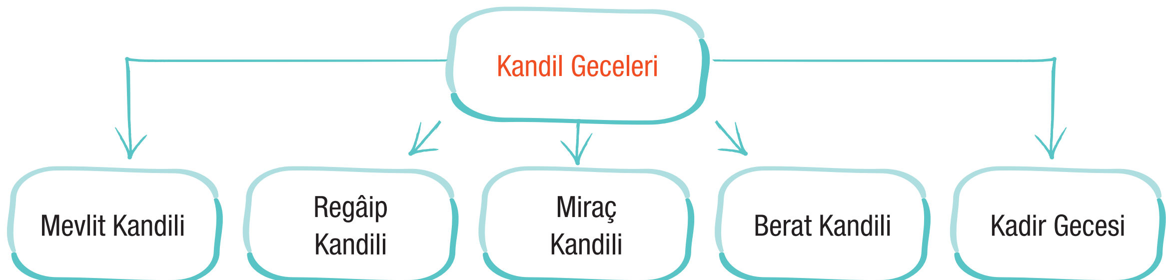
Dinî bayramlar toplumda kaynaşma ve dayanışmaya vesile olur.

ETKİNLİK

Sınıfınızda iki veya üç grup oluşturunuz. Gruplar olarak dinî bayramlarda yapılan faaliyet ve ziyaretlerle ilgili doğaçlama birer drama yapınız.

Kandil Geceleri

Müslümanların mübarek kabul edip çeşitli etkinliklerle kutladığı bazı önemli geceler vardır. Bunlara "kandil geceleri" denilmektedir. Müslümanlıkta mübarek sayılan geceler, Osmanlı padişahlarından III. Selim döneminde (1566-1574) camiler aydınlatılıp minarelerde kandiller yakılarak kutlanmıştır. Bundan dolayı da bu geceler **kandil geceleri** olarak adlandırılmıştır. Kandil geceleri beş tanedir. Bunlar Mevlit, Regâip, Miraç ve Berat kandilleri ile Kadir Gecesi'dir.

BİLGİ NOTU

Kandil gecelerinin zamanı Ay takvimine göre belirlenmektedir. Buna göre Mevlit Kandili rebîülevvel ayının on ikinci gecesi, Regâip Kandili recep ayının ilk cuma gecesi, Miraç Kandili yine recebin yirmi yedinci gecesi, Berat Kandili şaban ayının on beşinci gecesidir. Kadir Gecesi ise ramazan ayının yirmi yedinci gecesi kutlanmaktadır.

Mevlit Kandili

Mevlit kavramı doğum, doğum zamanı anlamlarına gelir. Mevlit Kandili, Peygamberimiz'in (s.a.v.) doğumunu kutlamak amacıyla kutlanır. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Rebiül-evvel ayının on ikisinde doğumuyla dünyayı şereflendirmesi hem Müslümanlar için hem de insanlık tarihi için dönüm noktalarından biridir. Allah Resulü (s.a.v.) tebliğ ettiği dinle, ortaya koyduğu evrensel ilkelerle, getirdiği ahlak anlayışıyla insanlık tarihini değiştirmiştir. Bu önemli olay da Müslümanlarca her yıl Mevlit Kandili olarak kutlanır. Kandil vesilesiyle Peygamberimiz'i (s.a.v.) tanıtıcı paneller, konferanslar, programlar düzenlenir.

Regâip Kandili

Regâip rağbet edilen, çok istenen şey demektir. Regâip Kandili, Recep ayının ilk cuma gecesidir ve bu gece, Müslümanlarca önem verilen zaman dilimlerinden biridir. Müslümanlar Regaip Kandili'ni gündüzünü oruçlu geçirmeye gayret ederler. Regâip Kandili'ni nafile namaz kılarak, Kur'an okuyarak, dua ederek değerlendirmeye özen gösterirler. İşledikleri günahların bağışlanması için tövbe ederler.

Miraç Kandili

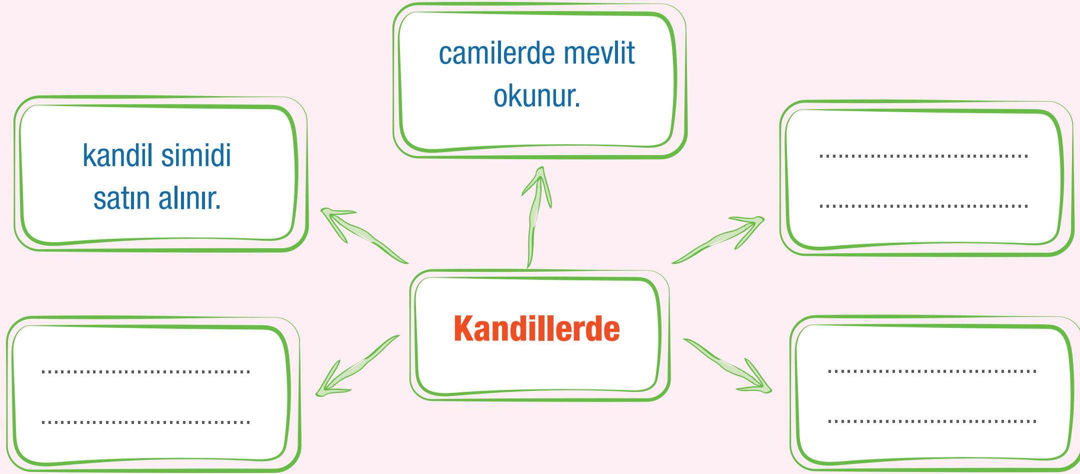
Miraç yukarı çıkmak, yükselmek anlamına gelen bir kelimedir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir gece Allah'ın (c.c.) izniyle Mekke'den alınıp Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya, oradan da Allah (c.c.) katına yükseltilmiştir. Allah Resulü'nün (s.a.v.) Mekke'den, Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya götürülmesine İsrâ (gece yürüyüşü), Allah (c.c.) katına yükselmesine de Miraç (yükselme) denir. Bu olayın gerçekleştiği Recep ayının 27. gecesi de Miraç Kandili olarak kutlanır. Daha önce iki vakit olarak kılınan namaz, Miraç Gecesi'nde beş vakit olarak düzenlenmiştir.

Mescid-i Aksâ (Kudüs)

ETKİNLİK

Çevrenizde kandil geceleri nasıl kutlanmaktadır? Gözlem ve düşüncelerinizi aşağıdaki şemada boş bırakılan yerlere, örneklerden de faydalanarak yazınız.

Berat Kandili

Berat kavramı sözlükte, kurtuluş anlamına gelir. Berat Kandili, Şaban ayının 15. gecesidir. Müslümanlar bu geceyi cehennemden kurtuluş için bir fırsat olarak görürler. Allah'ın (c.c.) rahmet ve merhametinin her zamankinden daha fazla olduğuna inanırlar.

Kadir Gecesi

Kadir kavramı sözlükte hüküm, kıymet, şeref, yücelik anlamlarına gelir. İslam'ın temel kaynağı olan, Allah'ın (c.c.) insanları doğru yola iletmek amacıyla gönderdiği yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim Ramazan ayının 27. gecesi indirilmeye başlamıştır. Bu önemli olay da toplumumuzda Kadir Gecesi adıyla kutlanmaktadır. Kadir Gecesi'nde de diğer mübarek gecelerde olduğu gibi nafile ve kaza namazı kılmaya, dua etmeye, Allah'tan (c.c.) af dilemeye, Peygamberimiz'e (s.a.v.) çokça salavat getirmeye, hayır yapmaya önem verilir.

Kur'an-ı Kerim Peygamberimiz'e (s.a.v.) Kadir Gecesi'nde indirilmeye başlanmıştır.

Kandillerde camilerde Kur'an ve mevlit okunur, dua edilir.

Kandilllerde camilerimiz, ibadet için gelenlerle dolup taşar. Bu gecede hep birlikte huşu içinde namaz kılınır, Allah'a (c.c.) dua edilir. Müslümanlar, namaz bitiminde birbirlerinin kandilini tebrik ederler. Birbirleriyle konuşur, görüşür, dertleşirler. Birbirlerinin sıkıntılarından haberdar olurlar. Komşular, akrabalar, birbirlerinin kandillerini kutlarlar. Uzaktaki dostlarını, yakınlarını da arayıp kandil vesilesiyle tebrikleşirler. Kandillerde fakirlere, muhtaçlara yardım etmeye özen gösterilir. Bütün bunlar da toplumsal bütünleşmeye katkı sağlar.

ETKİNLİK

"Biz onu (Kur'an'ı) **Kadir Gecesi'nde indirdik. Kadir Gecesi'nin ne olduğunu sen bilir misin? Kadir Gecesi bin aydan hayırlıdır. O gecede Rablerinin izniyle melekler ve Ruh** (Cebrail)**, her iş için iner dururlar. O gece esenlik doludur. Ta fecrin doğuşuna kadar."**

(Kadir suresi, 1-5. ayetler.)

Yukarıdaki ayetleri dikkate alarak Kadir Gecesi'nin önemini sınıfınızda arkadaşlarınızla değerlendiriniz ve ulaştığınız sonuçları aşağıya yazınız.

....

....

....

....

....

....

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

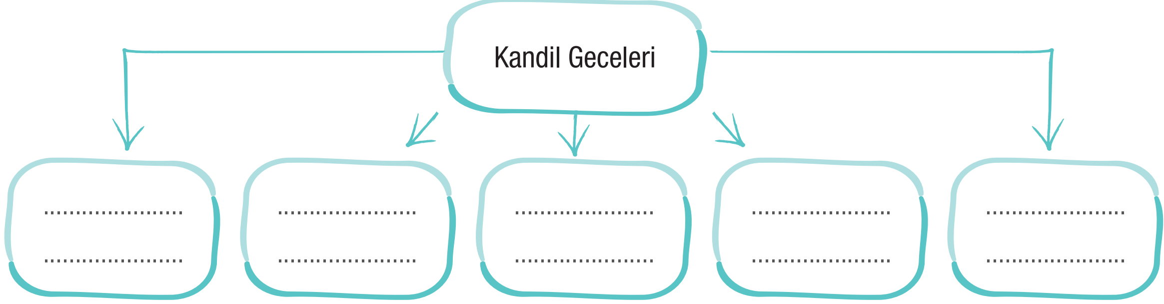
1. Dinin ve dinî değerlerin, toplumsal bütünleşme açısından önemi nedir? Açıklayınız.

2. Toplumumuzdaki Peygamber (s.a.v.) sevgisini gösteren örnekler nelerdir? Bilgi veriniz.

3. Vatanımızı sevdiğimizi nasıl ortaya koyabiliriz? Belirtiniz.

4. Milletimizi niçin severiz? Açıklayınız.

5. Kandil gecelerimizin adını aşağıya yazınız.

6. İsitklâl Marşımıza ve bayrağımıza saygımızı nasıl gösterebiliriz? Söyleyiniz.

B. Aşağıdaki soruların doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. I. Şehitlik — II. Gazilik
III. İstiklal Marşı — IV. Bayrak

Yukarıdakilerden kaç tanesi milletimizi birbirine bağlayan manevi değerlerimiz arasında yer alır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

2. İstiklal Marşımızın Mecliste kabul ediliş tarihi aşağıdakilerden hangisidir?

A) 12 Mart 1921 B) 23 Nisan 1920
C) 29 Ekim 1923 D) 30 Ağustos 1922

3. I. Folklor gösterileri yapılması
II. Mezarlıkların ziyaret edilmesi
III. Bayram namazının kılınması
IV. Camide bayramlaşma töreni yapılması

Yukarıdakilerden kaç tanesi dinî bayramlarda yapılmaktadır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

4. Peygamberimiz (s.a.v.) bir hutbesinde, **"Bu günümüzde yapacağımız ilk iş namaz kılmamızdır. Sonra döner kurban keseriz. Her kim böyle yaparsa şüphesiz bizim sünnetimize uygun iş yapmış olur."** (Buhârî, Iydeyn, 3.) buyurmuştur.

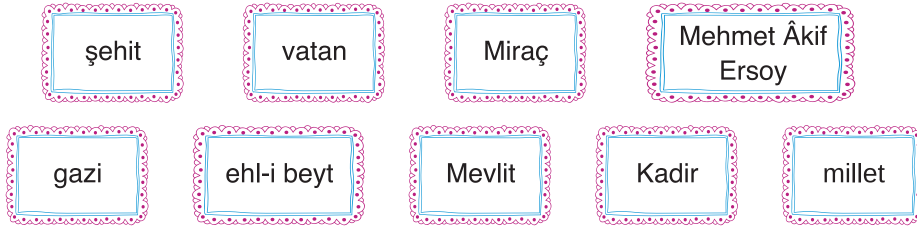
Allah Resulü (s.a.v.) bu hutbeyi hangi özel gün için söylemiş olabilir?

A) Ramazan Bayramı B) Kurban Bayramı
C) Cuma günü D) Kadir Gecesi

5. I. Camilerde topluca namaz kılınır.
II. Camilerde hutbe okunur.
III. Camilerde vaaz verilir.
IV. Camilerde kurban kesilir.
Cuma günü yukarıdakilerden kaç tanesi yapılır?
A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

6. I. Mezarlarını ziyaret etmek
II. Onların emaneti olan vatana sahip çıkmak
III. Onlardan yardım dilemek
IV. Onlar için dua etmek
Yukarıdakilerden hangisi, şehitlerimize karşı sorumluluklarımızdan biri **değildir**?
A) I B) II C) III D) IV

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan bölümleri, verilen ifadelerden uygun olanlarla tamamlayınız.

- .... , Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) aile fertlerini ve ev halkını ifade etmek için kullanılan bir kavramdır.
- .... Gecesi, Kur'an-ı Kerim'in indirilmeye başlaması sebebiyle kutladığımız kandildir.
- Namaz .... Kandili'nde beş vakit olarak farz kılınmıştır.
- Peygamber Efedimizin (s.a.v.) doğduğu gece .... Kandili olarak kutlanır.
- Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu, sınırları uluslar arası anlaşmalarla belirlenmiş olan toprak parçasına .... denir.
- .... İstiklâl Marşımızı yazan millî şairimizidir.
- Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan; aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğuna .... denir.
- Dinimizi, vatanımızı, bayrağımızı, kutsal değerlerimiz uğrunda yapılan savaşa katılan ve savaştan sağ dönen kişilere .... denir.
- .... Allah (c.c.) yolunda veya Allah'ın (c.c.) kutsal kabul ettiği din, vatan, namus, mal ve can güvenliği için savaşıp cihat ederken öldürülen müminlere denir.

SÖZLÜK

A

alak : 1. Pıhtılaşmış kan, aşılanmış yumurta, embriyo. 2. İki ayrı cinsin üreme hücresi birbirlerini dölledikten sonra, birbirini izleyen hücre bölünmeleriyle ve farklılaşmalarıyla oluşan küçük canlı modeli.

âlem : 1. Akıl ve duyu organlarıyla bilinebilen veya mevcudiyeti düşünülebilen Allah (c.c.) dışındaki bütün varlıklar. 2. Yaratıcının varlığına işaret eden ve onun mevcudiyetinin bilinmesini sağlayan her şey. 3. Dünya, cihan, kâinat.

âlim : 1. Bilgin, en iyi bilen, hakkıyla bilen, bilgili. 2. Temel İslam bilgilerini aldıktan sonra belirli bir ilim dalında daha çok ilerleyip uzmanlaşan kimse.

ambargo : 1. Bir kişinin başka kişilerle ilişkilerini engelleme, engelleyim. 2. Bir ülkenin dış dünyayla ilişkilerini engelleme, engelleyim.

amel : 1. Yapılan iş, eylem, fiil. 2. Çalışma, didinme, davranış, uygulama. 3. Bir kural veya dinî emrin yerine getirilmesi. 4. Dünya ve ahirette ceza veya mükâfat konusu olan her türlü davranış. 5. Bir niyete ve amaca bağlı olarak yapılan iş.

âmenna : İman ettik, inandık, kabul ettik.

arş : 1. Taht, çardak, çatı, tavan, kubbe. 2. Hükümranlık, şan, şeref. 3. İlahî tasarrufların emir ve idare merkezi. 4. Allah'ın (c.c.) gücünün ve büyüklüğünün en açık biçimde görüldüğü dokuzuncu kat gök.

arz : 1. Sunma, ortaya koyma, bir nesneyi gösterme, arz etme. 2. Yeryüzü.

ashab-ı kiram : Kerem, cömertlik ve şeref sahibi sahabiler.

ashap : 1. Arkadaşlar, dostlar, veliler, sahabe. Tekili sahabi. 2. Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamber Efendimizi (s.a.v.) çok kısa süre de olsa görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimseler.

azamet : Ululuk, yücelik, büyüklük, güç ve kudrette büyüklük.

azap : 1. Ceza, elem, işkence, şiddetli acı hissi, bedensel ve ruhsal sıkıntı, çile, eziyet. 2. Allah'ı (c.c.) tanımayan veya Rabb'imizin (c.c.) emirlerine karşı gelenlere dünyada ve ahirette verilecek olan ilahî ceza.

azat : 1. Serbest bırakma. 2. Özgür, hür. 3. Köle veya cariyeyi hürriyetine kavuşturma.

B

baki : 1. Ölümsüz, kalıcı, yok olmayan. “Kalıcı, ölümsüz, devamlı, ebedî, sürekli, bütün varlıklar yok olduktan sonra da zatıyla var olacak olan tek varlık” anlamında Allahü Teâlâ’nın (c.c.) esma-i hüsnasından biri.

batıl : 1. Yok olup giden, gerçek ve doğru olmayan, esassız, boş şey, boşa giden, hükümsüz, gerçeğe aykırı, hikmetsiz, temelsiz. 2. Allah’ın (c.c.), Peygamberleri aracılığıyla bildirmiş olduğu dine uymayan her türlü inanç, fikir, duygu, kanaat, tutum, davranış. 3. Kur’an-ı Kerim’de geçersiz sayılan amel ve ibadet, çirkin, faydasız ve gayesiz iş,

bertaraf etme : Ortadan kaldırma, yok etme.

beşer : İnsan, insanoğlu.

beşeriyet : İnsanlık.

biat : 1. Söz verme amacıyla el sıkma. 2. Birinin hâkimiyetini kabul etme ve emirlerine bağlılığını bildirme. 3. Halifelik makamına geçenin eli üzerine el koyarak veya el sıkışarak kişinin ona bağlılığını göstermesi ve itaat edeceğine söz vermesi.

bilakis : Tersine olarak, tam tersine, tersine, aksine.

boykot : 1. Bir işi, bir davranışı yapmama kararı alma. 2. Bir kişi, topluluk ya da ülkeyle her türlü ilişkiyi kesme.

C

cemal : Yüz güzelliği.

D

defin : Ölüyü gömme.

E

ecir : Karşılık, sevap.

eda etmek : Yapmak, yerine getirmek.

edep : 1. İyi ahlak, güzel terbiye, eğitim. 2. Utanma, zarafet, insanlara söz ve hareketlerle güzel davranışta bulunma. 3. Bir toplumda örf, âdet ve kural hâlini almış iyi tutum ve davranışlar veya bunları kazandıran bilgi.

emir : Başkan, yönetici, lider, önder.

emniyet : Güven, güvenlik.

F

fâni : Gelip geçici, ölümlü.

fazilet : 1. Olgunluk, erdemlilik, üstünlük, değer, kıymet. 2. İffet, namus, güzel ahlak. 3. İnsanın doğuştan sahip olduğu ve sonradan çalışma yoluyla geliştirip zenginleştirdiği güzel nitelikler.

feyiz : 1. Verimlilik, gürlük, ongunluk. 2. Akma, taşma, taşıp çoğalma. 3. İçten gelen sevgi ve saygı ile Allah'a (c.c.) yönelen kimsenin kalbine doğan manevi haz, ilham, onu kuşatıp içine alan huzur.

fıtrat : 1. Yoktan var etme, yaratma. 2. İnsanın yaradılıştan sahip olduğu fiziki özellikler. 3. İnsanın doğuştan sahip olduğu ahlak, huy, karakter, tabiat. 4. Allah'ın (c.c.), tüm varlıkları kendi varlığını ve birliğini tanıyabilme gücü ve yeteneği ile yaratması. 5. İnsanın yaradılışında bulunan ve hayatı anlamlandırma çabalarına yön veren, çalışmakla elde edilemeyen ve inanmayı da içeren, insanın doğuştan getirdiği yetenek.

G

gafil : Dikkatsiz, iyi düşünmeyen, uyanık olmayan. Haberi olmayan, ihtiyatsız, başına geleceği önceden düşünmeyen. Allah'ı (c.c.) unutan. Kendi gayr-ı meşru zevkine dalan.

gasp : Bir malı sahibinin izni ve haberi olmadan zorla alma.

gazap : Öfke, kızgınlık, hiddet.

gıpta : İmrenme, güzel özellikleri nedeniyle bir kişiye benzemeye çalışma.

H

hadis : 1. Söz, haber. 2. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sözleri, fiilleri ve takrirleri. 3. Kur'an-ı Kerim'deki açıklanması gereken yerleri açıklama, emir ve yasakları insanlara bildirme, Kur'an-ı Kerim'de hükmü olmayan konularda hüküm koyma, bireysel ve toplumsal hayatın tüm alanlarında kişileri ahlaken geliştirme amacıyla Hz. Muhammed'in (s.a.v.) söylediği sözler.

hak : 1. Gerçek, doğru, gerçeğe uygun. 2. Adalet. 3. Hak. 4. İslam. 5. Bir iş ve emeğin maddi veya manevi karşılığı. 6. Bir şeye, aslına uygun olarak inanma, bu şekilde kazanılan inanç ve bilgi. 7. Dinin veya hukuk düzeninin tanıdığı yetki ve ayrıcalık.

Hak : "Her şeyi bir hikmete göre -gerekçesine uygun olarak- kullarının dünyada ve ahirette yararlarını gözeterek adaletli bir biçimde yaratan, kendisinin varlığı

sürekli olan ve bütün hayatı yönlendirmesi, nimetler vermesi kesintisiz biçimde devam eden" anlamında Allah'ın (c.c.) esma-i hüsnasından biri.

halef : Birinin peşinden gelen, birinin yerine geçen.

halife : 1. Birinin yerine geçen, vekil, vekil olduğu kişi adına görev yapan kimse. 2. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) vefatından sonra onun yerine devlet başkanlığına geçen yöneticilerin ortak adı. 3. Tarihte bütün Müslümanların ortak iradesiyle iş başına geçen ve yönetimde İslami kurallara uyma konusunda titizlik gösteren, işlerini adalet ve istişare ile yürüten, toplumda adaletle hükmeden yönetici.

hayâ : 1. Utanma, sıkılma duygusu. 2. Kişinin, Allah'a (c.c.) olan içten sevgi ve saygısından dolayı kötü, çirkin, ahlak dışı ve günah olan davranışlardan rahatsız olması ve bunlardan kaçınması. 3. Kınanma endişesiyle dinî kurallara aykırı davranmaktan kaçınma.

hayır : 1. Servet, mal. 2. İlim, hikmet. 3. Dinin ve aklın yapılmasını iyi, güzel ve yararlı gördüğü, kişinin sadece Allah'ın (c.c.) rızasını gözeterek yaptığı iş, amel.

hidayet : 1. Doğru yolu gösterme, doğru yolu bulma, rehberlik yapma, irşat etme. 2. Allah'ın (c.c.), kişiye dünya ve ahirette huzurun kaynağı olan ve onu sürekli mutlu edecek yolu göstermesi. 3. Günahlarla iç içe bir kimsenin dindar hâle gelmesi, günahlarını terk ederek İslam dinine uygun ahlak, ibadet ve davranışlar kazanması.

hikmet : 1. Bilgelik, felsefe. 2. Allah'ı (c.c.) gereği gibi bilme bilgisi. 3. İnsanın, varlıkların hakikatini, gerçek yüzünü, gücü oranında bilip ona göre hareket etmesi. 4. Kur'an ve sünneti doğru bir şekilde anlayabilme ve amel etme yeteneği. 5. Hüküm vermede doğru karar verme yeteneği. 6. İslam dinindeki hükümlerin konuluş amaçları.

hilafet : Halifelik.

himaye : Koruma, gözetme, bakımını üstlenme.

hutbe : Cuma ve bayram namazı başta olmak üzere bazı ibadet ve törenlerin yerine getirilmesi esnasında topluluğa yapılan konuşma.

I

ırz : Bir kimsenin, başkaları tarafından dokunulmaması ve saygı gösterilmesi gereken iffeti.

İ

ibret : 1. Ders alma, öğüt alma. 2. Yanlış davranışların yol açtığı kötü sonuçlardan ders alma. 3. Görünenden görünmeyene geçme, nesneleri ve olayları dış yüzüne bakıp onlardaki hikmeti kavramaya çalışma, olaylardan ders alıp doğru sonuçlar çıkarma ve buna göre davranma.

idrak : Anlama yeteneği, anlayış, akıl erdirme.

iffet : 1. Haramdan uzak durma, kötü söz ve işlerden kaçınma. 2. Cinsel konularda ahlak kurallarına bağlı kalarak insanın namusunu, şerefini ve haysiyetini koruması.

ihlas : 1. Samimiyet, içtenlik, kalbî ve karşılıksız sevgi ve yürekten bağlılık, doğruluk, temizlik, saflık, gösterişsizlik. 2. İnsanın bütün sözlerinde, davranışlarında, ibadetlerinde sadece Allah'ın (c.c.) rızasını gözetmesi.

ihsan : 1. İyilik etme, iyi ve güzel davranma, güzel yapma, bağışlama, bağışta bulunma, ikram etme. 2. İnsanın başta anne-babası olmak üzere diğer insanlara yönelik sevgi ve saygıya dayanan özverili tutumu. 3. İnsanın, kendisinin Allah'ın (c.c.) huzurunda olduğunu hissetmeye çalışarak onu görüyormuşçasına ibadetlerini yerine getirmesi.

ihtiva etmek : Kapsamak, içine almak.

ikamet : Bir yerde oturma, eğleşme.

ikrar : Benimseme, onama, tasdik etme, gizlemeden açıkça söyleme.

ilahi : 1. Allah' a (c.c.) ait, Allah'la (c.c.) ilgili olan, Allah (c.c.) tarafından gönderilen.

istifade : Yararlanma.

istihare : 1. Hayırlı olanı isteme. 2. Yapılması düşünülen bir işin Allah (c.c.) katında hayırlı olan şekliyle gerçekleşmesini isteme. 3. Kişinin, kararsız kaldığı bir işi çin iki rekât namaz kılıp dua ettikten sonra hayırlı olanı belirlemek üzere rüyada manevi bir işaret alma arzusu.

istikamet : Doğrultu, yön.

istişare : Bir iş hususunda iki veya daha fazla kişi arasındaki konuşma ve danışma, görüş alışverişinde bulunma.

itaat : 1. Boyun eğme, uyma, dinleme, söz dinleme, emre göre hareket etme, saygı gösterme. 2. Allah'ın (c.c.), onun Kutlu Peygamberi'nin (s.a.v.) ortaya koyduğu emir ve yasaklara uyma.

ittifak : Anlaşma, uyuşma, iş birliği, güç birliği yapma.

K

kabile : Ortak bir atadan türediklerine inanılan toplumsal ve ekonomik ilişkilerinde anaerkil, ataerkil anlayışı uygulayan geleneksel topluluk, klan.

kâhin : Doğaüstü yollardan gizli, bilinmeyen şeyleri, geleceği bilme iddiasında bulunan kimse.

kanaatkâr : Azla yetinen, elindeki ile yetinen, kanık, kanaatli, yetingen.

kavim : Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu, budun.

keder : Acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırap, tasa.

kefen : Ölünün, gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan.

kelam : 1. Söz. 2. Söz söyleme. 3. "Dilediği varlıkla kendine has biçimde konuşması" anlamında Allah'ın (c.c.) ezelî sıfatlarından biri. 4. İslam dininin inanç esaslarını konu edinen ilim.

kemter : Kötü, âciz, günahkâr.

kerem : 1. Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet. 2. Bağış olarak verme, iyilik, cömertlik, eli açıklık, lütuf.

kıraat : 1. Okuma, telaffuz etme. 2. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) okuma biçimini örnek alarak Kur'an-ı Kerim'i harflerin çıkış yerine ve tecvit kurallarına uygun olarak okuma. 3. Kur'an-ı Kerim'i güzel ve kurallarına uygun okumayı öğretmeyi amaçlayan ilim dalı.

kıyamet : 1. Kalkma, doğrulma, dirilme, ayaklanma, dikilme. 2. Evrende bulunan her şeyin yok olmasıyla ölen tüm insanların, yaptıklarının hesabını vermek üzere diriltilecekleri zaman.

L

lütuf : 1. Bağış, iyilik etme, yardımda bulunma. 2. Kulu, Allah'ın (c.c.) af ve merhametine yaklaştıran, günahlara düşmekten uzaklaştıran her türlü yardım.

M

mabet : İbadet amacıyla yapılmış özel mekân, ibadet edilen yer, ibadethane.

mağfiret : 1. Örtme, gizleme, bağışlama, af. 2. Allah'ın (c.c.), kendisine içtenlikle tövbe eden ve hatasını kabul edip bir daha işlememe konusunda söz veren kullarının günahlarını bağışlaması, affetmesi.

mahşer : Kıyamet günü sura ikinci kez üflendikten sonra bütün insanların diriltilerek mezarlarından kalkıp dünyada iken yaptıkları her şeyin hesabını vermek üzere toplanacakları yer.

malik : Sahip.

malum : Bilinen, belli.

mazhar : 1. Bir şeyin ortaya çıktığı, göründüğü yer veya kimse. 2. Bir iyiliğe erişmiş, erişen (kimse).

medyun : Borçlu.

mesh etmek : Bir şeyi, vücudun bir organını elle sıvazlamak.

Mevla : 1. Rab, efendi, seyit, sahip, malik, terbiye eden, birinin işini üzerine alan, veli. 2. Dost, yardımcı, lütuf ve bağışta bulunan (Allah (c.c.).

mezhep : 1. Gidilecek yer, gidilecek yol, yöntem, metot, ekol. 2. İslam kültüründe dinî ilimlerde uzman olan bir müçtehidin, dinin ayrıntılarına ilişkin konularda, kendine özgü kural ve metotlarla meydana getirdiği görüşler toplamı, içtihatlar.

miras : Birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet, kalıt, bırakıt, tereke.

mirace : Peygamberimizin (s.a.v.) miraca çıkışını anlatan eserler.

misk : Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.

muallim : Öğretmen, öğretici.

muhafaza : Koruma, saklama.

mübarek : Kutlu, uğurlu, hayırlı, bereketli, değerli, kendisinde ilahi hayır bulunan.

müessese : Kurum, kuruluş.

münezzeh : 1. Temiz. 2. Uzak.

müstesna : 1. Bir bütünün veya kuralın dışında olan. 2. Dışında, ayrı, hariç tutularak. 3. Kural dışı.

N

naat : Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) güzel vasıflarını, Türkçe, Arapça ve Farsça şiirlerle bildiren ve Allah Resulü'nü öven, çeşitli makamlarda bestelenen dinî eserler.

nakil : 1. Kur'an ve sünnet. 2. İslam'da akıl dışında delil kabul edilen Kur'an, sünnet, sahabe sözü, icma vb.

nazil olmak : 1. İndirilmek. 2. Kur'an ayetlerinin Allah (c.c.) tarafından peygamberlere indirilmesi, gönderilmesi, vahyedilmesi.

nefis : 1. Kişi, zat, varlığın kendisi. 2. Can. 3. Gönül, iç dünya. 4. Ruh. 5. Arzu, istek, tutku. 6. Kötü huy ve davranışların kaynağı.

nimet : 1. İyilik, mutluluk, bağış, ihsan. 2. Hayırlı mal, evlat, servet, sağlık, yiyecek, içecek gibi şeyler. 3. Ekmek. 4. Allah (c.c.) tarafından insanlara iman başta olmak üzere her çeşit iyiliğin verilmesi ve her çeşit zararın insandan uzaklaştırılması.

niyaz : Yalvarma, yakarma, dua.

nüfuz : Söz geçirme, güçlü olma, erk.

O

olgu : 1. Birtakım olayların dayandığı sebep veya bu sebeplerin yol açtığı sonuç, vakıa. 2. Varlığı deneyle kanıtlanmış şey.

Ö

örf : 1. Güzel ve iyi iş, iyilik, ihsan. 2. Aklın ve dinin iyi ve güzel bulduğu, akıl tarafından reddedilmeyen güzel şeyler. 3. Yasalarla belirlenmeyen, halkın kendiliğinden uyduğu ve toplumda eskiden beri sürdürülen söz ve davranışlar.

P

panel : Açık oturum.

put : Kendisine tapınılmak amacıyla taş, ağaç, madenler vb. şeylerden yapılan heykel.

R

Rab : 1. Yetiştiren, besleyen, büyüten, olgunlaştıran. 2. Allah (c.c.). 3. Yaratmış olduğu varlıkları sürekli gözetim altında tutan, tüm varlıkların hayatlarını devam ettirebilmeleri için onlarla ilgili doğal kurallar koyan, dünyada mutlu olmaları için katından kanunlar ve vahiyler gönderen.

Rahîm : "Yaratmış olduğu bütün varlıklara karşılıksız rızık veren, yarattıklarını koruyan, esirgeyen, bağışlayan, merhamet eden, ahirette ise sadece mümin kullarına şefkat edecek olan" anlamında Allah'ın (c.c.) esma-i hüsnasından biri.

Rahmân : “Dünyada bütün canlılara şefkat gösteren, mümin-kâfir ayrımı yapmaksızın insanlara merhamet eden, her türlü nimeti sürekli veren, rahmeti sonsuz olan.” anlamında Allah’ın (c.c.) esma-i hüsnasından biri.

rahmet : 1. İncelik, sevgi, şefkat, merhamet. 2. Birinin suçunu bağışlama, affetme. 3. Sevap, lütuf ve ihsan. 4. Bütün varlıkların iyiliğini arzu edip onlara her türlü yardımda bulunma isteği.

Refik-i Âlâ : En yüce dost (olan Allah).

rıza : Razı olma, hoşnut olma durumu.

rızık : 1. Kendisinden faydalanılan her şey. 2. İnsanın ve diğer canlıların beslenip yaşayabilmeleri için yedikleri ve içtikleri her şey. 3. Allah’ın (c.c.) tüm canlılara kendi katından verdiği yenilen, içilen, giyilen ve maddi-manevi yararlanılan mallar, çocuklar, eşler, ilim ve iman gibi şeylerin hepsi.

riayet etme : 1. Sayma, saygı, ağırlama, itibar etme. 2. Uyma, boyun eğme.

rida : Örtü, belden yukarı örtülen şey, çar ve şal, hırka.

rivayet : Bir olayın, haberin veya sözün başkalarına nakledilmesi, anlatılması.

S

sadık : 1. Doğru, gerçek. 2. Sağlam, güçlü, içten, samimi.

sahabi : 1. Arkadaş, dost, veli. 2. Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamber Efendimiz’i (s.a.v.) çok kısa süre de olsa görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimse.

salih : 1. İyi, güzel, düzgün, faydalı, hayırlı. 2. Dinin emir ve yasaklarına uygun hareket eden, sorumluluk bilinci taşıyan, inancı ile ameller arasında uygunluk bulunan samimi mümin. 3. İnancında, niyetinde, sözlerinde, davranışlarında dosdoğru olan ve hayatında doğruluğu benimseyen kimse.

saltanat : 1. Bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması. 2. Birinin bir işte, bir yerde bulunan kimseler üzerindeki egemenliği.

sarf etmek : Harcamak, kullanmak.

selamet : Esenlik, iyilik, hayır ve güven.

sevk etmek : Göndermek, götürmek, sürüklemek, itmek, yöneltmek.

Sübhan : er türlü noksanlıktan, kusurdan münezzeh olan Allahü Teâlâ (c.c.).

sükûnet : Durgunluk, dinginlik, hareketsizlik, sessizlik, huzur, rahat, sükûn.

sünnet : 1. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) söz, fiil ve takrirlerini (onamalarını) içeren örnek davranışlar. 2. Hz. Peygamber'in yapmış olduğu farz ve vacibin dışındaki tavsiyeler, öğütler. 3. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) kendi döneminde İslam toplumunu inanç, ibadet, tebliğ, hukuk, ekonomi, eğitim, ahlak, siyaset gibi çeşitli alanlarda kısacası bireysel, toplumsal ve evrensel olmak üzere hayatın her alanında yönlendirip yönetmede, Kur'an başta olmak üzere esas aldığı ilke ve prensipler bütününün oluşturduğu bir zihniyet, dünya görüşü.

Ş

şan : Ün, gösteriş, gösterişlilik.

şefaat : 1. Birinden, başkası adına ricada bulunma, kusurlarının bağışlanmasını dileme. 2. İyi bir işe aracılık etmek. 3. Ahirette günahkâr müminlerin affedilmesi, günahı olmayanların da daha yüksek derecelere erişmeleri için peygamberlerin ve özellikle de Peygamber Efendimizin (s.a.v.) Allah'a (c.c.) yalvarması, dua etmesi ve ümmetinin günahlarının bağışlanmasını istemesi.

şehadet etmek : Tanıklık etmek, şahitlik etmek.

şemail : Peygamberimizin (s.a.v.) fiziki ve ahlaki özelliklerini anlatan eserler.

şer : 1. Kötülük, fenalık, kötü olan şey. 2. Dinin ve aklın kötü gördüğü, zararlı kabul ettiği her şey. 3. Bu dünyada hukuki yaptırımları ve kınamayı, ahirette de cehennem azabını ve Allah'ın (c.c.) gazabını gerektiren kötü, zararlı, söz ve davranışlar.

şeref : 1. Başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur.2. Toplumca benimsenmiş iyi şöhret.

T

taat : Allah'ın (c.c.) buyruklarını yerine getirme, Allah'a (c.c.) itaat etme, ibadet etme.

tahrif : Bir şeyin aslını bozma, değiştirme.

tahsil etmek : 1. Parayı toplamak. 2. İlim öğrenmek.

takva : 1. Bilinçli davranma, uyanıklık, dikkatli olma, sakınma, korunma, korkma, endişelenme, kaygılanma. 2. Allah'ı görüyormuşçasına bir bilinç içerisinde farzları, vacipleri hakkıyla yerine getirme, Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak amacıyla nafileleri çokça yapma ve sünneti yerine getirme. 3. Haramları ve dinen şüpheli olan durumları, dinin kötü gördüğü şeyleri terk etme.

talimat : Görevin gerektirdiği hizmetlerin başarıyla yürütülmesi için kumandan, başkan veya daire başkanları tarafından verilen, o hizmetle ilgili sorumluluk, düzen ve ilkeleri içine alan buyruklar.

tasdik : Doğrulama, doğru olduğunu söyleme, onama.

tatmin : İstenen bir şeyin gerçekleşmesini sağlama, gönül doygunluğuna erme, doyum.

tavaf : 1. Dönme, çevresini dolaşma. 2. Hac ve umre ibadetini yapacak kişinin Kâbe'nin çevresini yedi kez dönmesi.

tayin etmek : Belirlemek.

tefekkür : 1. Düşünme, derin düşünme, fikir yürütme, kavramaya çalışma, kafa yorma. 2. Allah'ın (c.c.) ayetleri, yarattığı tüm varlıklar ve olaylar üzerinde kafa yorup düşünme, ibret alma, yaratan ile yaratılanlar arasında ilgi kurma, Allah'ın (c.c.) Rablığını kavramaya gayret etme.

tenzih etmek : 1. Suç ve noksanlıktan uzak saymak. 2. Cenab-ı Hakk'ı (c.c.) her çeşit kusur, noksan, şerik gibi hâllerden uzak bilip söylemek.

tesbih : 1. Allah'ı (c.c.) zatında, sıfatlarında, fiillerinde ve isimlerinde her türlü noksanlıktan uzak tutma. 2. Allah'ı (c.c.) yüceliğine layık olmayan kusur ve eksikliklerden, yanlış nitelemelerden gerek inanç gerekse söz ve kalp ile tenzih etme. 3. "Süphanallah" sözünü söyleme.

teskin : Sakinleştirmek, rahatlatmak.

tilavet : Okuma, Kur'an okuma.

U

ulu : Erdemleri bakımından çok büyük, yüce.

Ü

ümmet : 1. Topluluk, cemaat, millet. 2. Din ve inanç birliği temelinde bir araya gelen ve aynı peygambere bağlanan insanlar topluluğu, bir din üzerinde birleşen millet.

V

vahiy kâtibi : Hz. Peygamber'e (s.a.v.) vahyedilen ayet ve sureleri, vahyin başlangıcından kesilmesine kadar yazan sahabeler.

vaka : Olay, hadise.

vâris : Mirastan pay alma hakkı bulunan, mirasçı.

vasıta : Araç, aracı.

Y

Yahudi : Allah'ın (c.c.) Hz. Musa aracılığıyla İsrailoğullarına göndermiş olduğu Yahudilik inancına bağlı olan kimse.

yâr : Sevgili, dost, tanıdık.

Z

zat : Kişi, kendi, öz.

zikir : 1. Adını söylemek, sözünü söylemek, anmak. 2. Okunması âdet olan duaları ve Kur'an ayetlerini sürekli tekrarlamak. 3. Allah'ın (c.c.) bazı isimlerini, anlamlarını düşünerek belli sayıda ve belli miktarlarda okumak.

ziyan : Zarar, kayıp.

zulüm : 1. Baskı, şiddet, eziyet, işkence, haksızlık etme, haddi aşma. 2. Allah'a (c.c.) ortak koşma, sapıklık, dalalet, Allah'ın (c.c.) birliğini inkâr etme. 3. Kendisine tanınan hukuki sınırı geçme, başkasının hakkını alma.

KAYNAKÇA

ADAM, Baki. “Tevrat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C 41*. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2012.

Ahmed b. Hanbel. *el-Müsned*. Beyrut, Darul Kütübil İlmiyye, 1990.

Ahmet Yesevî. *Divan-ı Hikmet*. Hazırlayan: Hayati BİCE. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2005.

BOZKURT, Nebi, Mustafa Sabri Küçükaşcı. “Mescid-i Nebevî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C 29*. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2004.

BUHÂRÎ, Muhammed b. İsmail. *el-Câmiu’s-Sahih*. Çağrı Yayınları, İstanbul, 1985.

CİLACI, Osman. *Günümüz Dünya Dinleri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2002.

Dinî Terimler Sözlüğü. Hazırlayan: Dr. Mehmet SÜRMELİ, Dr. Arif ALKAN Dr. Bilal DELİSER, Yusuf MAVİLİ, Ömer AKYÜREK, Ayhan BAŞTÜRK, Ali ÇINAR. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2010.

Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (İlkokul 4 ve Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2018.

EBU DAVUD, Süleyman b. Eş’as. *es-Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1990.

ERSOY, M. Âkif. *Safahat*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014.

ERUL, Bünyamin. “Zeyd b. Sabit”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C 44*. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2013.

GÜRKAN, Salime Leyla. “Zebur”. T*ürkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C 44*. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2013.

HAMİDULLAH, Muhammed. *İslam Peygamberi*. Çeviren: Salih TUĞ. İstanbul: İrfan Yayınevi, 1980.

İBN-İ HİŞAM, Ebu Muhammed Cemaluddin Abdülmelik. *es-Sîretü’n-Nebeviyye*. Tercüme: Hasan EGE. İstanbul: Ravza Yayınları, 2013.

İBN-İ KESİR, Ebü’l-Fidâ’ İmâdüddîn İsmail b. Şihâbiddîn Ömer. *es-Sîretü’n-Nebeviyye*. Tercüme: Hanefi AKIN. İstanbul: Çelik Yayınları, 2013.

İBN-İ KESİR, Ebü’l-Fidâ’ İmâdüddîn İsmail b. Şihâbiddîn Ömer. *Peygamberler Tarihi*. Tercüme: Mahmut Varhan, Hasan Ali Saygın. İstanbul: Polen Yayınları, 2011.

İBN-İ MÂCE, Muhammed b. Yezid el-Kazvinî. *es-Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1987.

İBN-İ SÂD, Ebu Abdullah Muhamnmed. *Tabakâtü'l-Kebîr*. Tercüme: Adnan Demircan. İstanbul: Siyer Yayınları, 2014.

KISAKÜREK, Necip Fazıl. *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları, 1986.

Koçak, Muhsin. "Kunut". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C 26*. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2002.

KÖKSAL, M. Âsım. "Dârü'l-Erkam". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C 8*. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1993.

Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali. Hazırlayan: Hayrettin Karaman, Ali Özek, İbrahim Kafi Dönmez, Mustafa Çağrıcı, Sadrettin Gümüş, Doç.Dr. Ali Turgut. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.

Kur'an-ı Kerim Meali. Hazırlayan: Halil ALTUNTAŞ, Muzaffer ŞAHİN. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005.

MÜSLİM b. Haccac el-Kuşeyrî. *el-Câmiu's-Sahih*. İstanbul: Çağrı Yayınları,1985.

NESÂÎ, Ebu Abdurrahman, Ahmed b. Şuayb. *es-Sünen*. Çağrı Yayınları, İstanbul, 1990.

Okay, M. Orhan. "İstiklâl Marşı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C 23*. İstanbul: İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2001.

Suyûtî, Celaleddin. *Câmiu's-Sağîr*. Beyrut: Dârul Kütübil İlmiyye, 2002.

ŞENTÜRK, Lütfi; Seyfettin YAZICI. *İslam İlmihâli*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005.

TİRMİZÎ, Ebu İsa Muhammed b. İsa. *es-Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1990.

TÜMER, Günay; Abdurrahman KÜÇÜK. *Dinler Tarihi*. Ankara: Ocak Yayınları, 2002.

VÂKIDÎ, Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed b. El- Vâkıd. *Kitabu'l-Meğâzî*. Tercüme: Musa Kâzım YILMAZ. İstanbul: İlk Harf Yayınları, 2014.

YUNUS EMRE. *Divan*. Hazırlayan: Mustafa TATCI. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Kapak Görseli: www.shutterstock.com_1236621310 (21.12.2018)

Sayfa 9: www.shutterstock.com_1045587703 (02.11.2018)

Sayfa 11: www.shutterstock.com_391082626 (02.11.2018)

Sayfa 18: www.shutterstock.com_533320168 (02.11.2018)

Sayfa 21: www.shutterstock.com_134272340_1249832 (03.11.2018)

Sayfa 23: www.shutterstock.com_1160976373_184690148_294688259 (04.11.2018)

Sayfa 24: https://www.fikriyat.com/gundem/2017/6/6/bursanin-tarihi-camilerinde-mukabele-gelenegi-yasiyor (04.11.2018)

Sayfa 27: www.shutterstock.com_163619903_698995177_1193251495_1175924863 (04.11.2018)

Sayfa 32: www.shutterstock.com_724869922 (06.11.2018)

Sayfa 34: www.shutterstock.com_59248078_407803048 (06.11.2018)

Sayfa 34: www.shutterstock.com_59248078_407803048 (06.11.2018)

Sayfa 35: www.shutterstock.com_713972854 (06.11.2018)

Sayfa 36: http://www.yarlikoyu.org/yarlikoyu-haberleri/koyumuzde-bayramlasma-camide-yapildi (07.11.2018)

Sayfa 44: www.shutterstock.com_589266773 (08.11.2018)

Sayfa 45: www.shutterstock.com_589266773 (08.11.2018)

Sayfa 55: www.shutterstock.com_239968546 (08.11.2018)

Sayfa 85: www.shutterstock.com_1210366774 (15.11.2018)

Sayfa 88: www.shutterstock.com_1097705969 (15.11.2018)

Sayfa 96: www.shutterstock.com_647893384 (20.11.2018)

Sayfa 103: www.shutterstock.com_1233719407 (22.11.2018)

Sayfa 104: https://orient-news.net/ar/cat_show/106/0/%D9%85%D9%88%D8%A7%D8%A6%-D8%AF-%D8%B1%D9%85%D8%B6%D8%A7%D9%86 (24.11.2018)

Sayfa 106: https://www.pinterest.com/pin/268456827759532276/?lp=true (26.11.2018)

Sayfa 108: www.shutterstock.com_590235812_407474176_147361037_791437462 (30.11.2018)

Sayfa 109: www.shutterstock.com_347524448_1207864210 (02.12.2018)

Sayfa 112: https://www.eyupsultan.bel.tr/tr/main/news/mehmet-akif-eyupte-anilacak/11759 (02.12.2018)

Sayfa 9: www.shutterstock.com_1045587703 (02.12.2018)

Sayfa 122: www.shutterstock.com_1023016009 (05.12.2018)

Sayfa 122: www.shutterstock.com_1023016009 (05.12.2018)

Not: Kitapta sayfa numarası verilmeyen görseller yayınevi arşivinden alınmıştır.

CEVAP ANAHTARI

1. ÜNİTE

B. 1. C 2. D 3. C

C. Peygamber, resul, nebi, mucize, tevhit, şirk, ilahi kitap, vahiy, suhuf

Ç. Y, Y, D, D, D, Y, D

2. ÜNİTE

B. 1. A 2. C 3. B 4. C 5. B 6. D 7. B 8. C

C. teyemmüm, yüz, kollar, Kâbe, ezan, cemaatle, iki, on, farzı, sünnet

Ç. D, D, D, Y, D, Y, D, Y, D

3. ÜNİTE

B. 1. B 2. B 3. C 4. C

C. insanı, alkollü, uyuşturucu, kumar, arkadaşını, kararır, anasıdır, merak, beş, Mekke'de

4. ÜNİTE

B. 1. C 2. A 3. C 4. A 5. B 6. C

Ç. 40, Hira, Cebrail, İsrâ, Miraç, Hz. Ebu Bekir (r.a.), Hz. Ali'yi (r.a.), Hudeybiye, 63, Medine'de

5. ÜNİTE

B. 1. D 2. A 3. C 4. B 5. C 6. C

C. Ehl-i beyt, Kadir, Miraç, Mevlit, İsrâ, vatan, Mehmet Âkif Ersoy, millet, gazi, şehit